

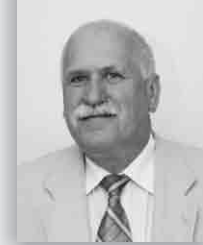
Bulletin slovenskej advokácie

**Štandard
spravodlivého
a rovnoprávneho
zaobchádzania**
v medzinárodnom
investičnom práve

**Dohoda o vypo-
daní bezpodielového
spoluvlastníctva
manželov –**
aplikačné problémy

**Charta základných
práv Európskej únie**
v sťažnostiach
na Ústavný súd SR:
Nevyužitý potenciál?

AKTUÁLNE

- 2 **ROZHOVOR**
Azyl je pre tých, ktorí sú prenasledovaní
- 3 **DISKUSIA**
Súdny dvor EÚ na tému primeranosti sankcie za „neohlásenú držbu vnesenej hotovosti“

ČLÁNKY, ŠTÚDIE

- 6 Štandard spravodlivého a rovnoprávneho zaobchádzania v medzinárodnom investičnom práve. II. časť
doc. JUDr. Katarína Chovancová, PhD., LL.M., MCI Arb
- 16 Dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov – aplikačné problémy
JUDr. Zuzana Fabianová, Ph.D.
- 25 Charta základných práv Európskej únie v sťažnostiach na Ústavný súd Slovenskej republiky: Nevyužitý potenciál?
doc. JUDr. Martina Jánošíková, Ph.D.

JUDIKATÚRA

- 30 Právo fyzických osôb na ochranu osobných údajov – kde má spracovateľ údajov prevádzku?
- 33 K právu blízkych osôb požadovať náhradu nákladov za osobnú starostlivosť o poškodeného, ktorý nie je schopný sa o seba postarať samostatne

ADVOKÁCIA

SAK

- 36 Zo zasadnutia predsedníctva SAK
- 36 Pýta(j)te sa predsedníctva
- 37 Vyhlásenie súťaže SAK
- 38 Poskytovanie právnych služieb v čase pozastavenia výkonu advokácie

ZAHRANIČIE

- 41 Povinnosť advokáta podať včas opravný prostriedok a informovať klienta o stave jeho veci
- 44 *Bulletin advokacie* prináša...
- 45 Zo zasadnutí orgánov CCBE
- 46 Správa z 53. výročného kongresu AIJA
- 47 Chcete aj vy zažiť tzv. „AIJA spirit“?
Ponuka pripravovaných podujatí AIJA
- 48 Jesenná konferencia Európskej komory obhajcov
- 50 Oslavy 25. výročia obnovenia nezávislosti českej advokácie

ZAUJÍMAVOSTI

- 60 **LITERATÚRA**
Premlčanie v obchodnom práve
JUDr. Andrea Moravčíková, PhD.
- 61 Advokáti Davisti: Ján Poničan (1. časť)
JUDr. Peter Kerecman, PhD.

Vážené kolegyně, vážení kolegovia,

určite ste zaregistrovali, že Generálna prokuratúra SR v súvislosti s pripravovanou novelou Trestného zákona otvorila možnosť zrušenia inštitútu „dovolania“ ako jednej z foriem mimoriadneho opravného prostriedku a jeho nahradenia opätovnou „sťažnosťou pre porušenie zákona“. Prokuratúra odôvodňuje predmetný návrh na zrušenie dovolania konštatovaním, že za desaťročného trvania jeho účinnosti „tento inštitút najviac využívali obvinení“ (Pravda, 27. 10. 2015, s. 2).

Rekodifikačná komisia pri príprave nového Trestného poriadku riešila množstvo neuralgických problémov. Môžem však konštatovať, že inštitút dovolania bol jeden z mála, ktorý nevyvolával pochybnosti, a všetci, vrátane zástupcu prokuratúry JUDr. Čentéša, ho akceptovali. V dôvodovej správe k novému Trestnému poriadku k dovolaniu bolo všeobecne uvedené: „Najväčším nedostatkom t. č. účinného Trestného poriadku, pokiaľ sa týka právnej úpravy sťažnosti pre porušenie zákona, bolo, že túto kompetenciu priznal len generálnemu prokurátorovi a ministromi spravodlivosti, **ktorí mohli, ale nemuseli sťažnosť pre porušenie zákona podať, aj keď zákon porušený bol...**“ Tým, že právo podať dovolanie proti (právoplatnému) rozhodnutiu odvolacieho súdu sa priznáva aj obvinenému, dosahuje sa v súdnom konaní „rovnosť strán“.

Konsenzus všetkých zainteresovaných na rekodifikácii Trestného poriadku spočíval v rešpektovaní čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd ako medzinárodnej normy, ktorá má v trestnom práve prednosť pred vnútroštátnou normou. V prípade opätovného zakotvenia inštitútu sťažnosti pre porušenie zákona **by došlo k porušeniu základného práva na spravodlivé prejednanie veci**, ktorého obsahom je okrem iných aj „**zásada rovnosti zbraní**“, teda princíp rovnosti príležitosti procesných strán v konaní pred súdom v trestných veciach.

S mojím osobným názorom nemusí každý súhlasiť, ale nazdávam sa, že by sme mali rešpektovať minimálne medzinárodné normy, k akceptácii ktorých sme sa dobrovoľne zaviazali.

JUDr. Jozef Olej
podpredseda SAK

Slávnostný bilancujúci prejav predniesol na oslavách 25. výročia obnovenia nezávislosti českej advokácie predseda ČAK JUDr. Vychopeň. (Viac na s. 50.)
Foto archív ČAK

ROZHOVOR

Azyl je pre tých, ktorí sú prenasledovaní

O azylovej politike Slovenskej republiky sa zhovárame s ministrom vnútra Slovenskej republiky **Robertom Kaliňákom**.

■ Vychádzajúc zo štatistiky za roky 1993 až 2015, ktorá je zverejnená na stránke Migračného úradu, z 58 121 žiadateľov o azyl bolo úspešných iba 651 žiadateľov, čo je zhruba 1,1%. Naša azylová politika patrí medzi najprísnejšie v rámci EÚ, považujete to správne?

Áno, absolútne, lebo úlohou azylu je poskytovať ochranu ľuďom, ktorí sú individuálne prenasledovaní v krajinách, odkiaľ prichádzajú. To 1,1 percenta znamená, že iba u týchto ľudí sa podarilo prenasledovanie preukázať. Máme množ-

stvo žiadateľov o azyl, ktorí v priebehu rokov menili dôvod, prečo utekajú, aj šesťkrát. Jednoducho, azyl je pre tých, ktorí sú prenasledovaní, nie pre tých, ktorí si tie dôvody vymyslia.

■ Nebolo by vhodné s prihliadnutím na aktuálnu situáciu s utečencami bez ohľadu na odmietanie povinných kvót tento prístup prehodnotiť a prejavíť viac solidarity s najviac postihnutými krajinami EÚ?

Nie je solidarita, ak dávate ľuďom azyl, ktorí nie sú prenasledovaní. Takto štatút azylu postavený nie je a ani nikdy nebol. Azyl je pre tých, ktorí sú prenasledovaní. To, čo môžeme robiť, je poskytovanie dočasných útočísk na dobu upokojenia situácie. To, čo sme urobili napríklad v prípade vojny v Juhoslávii, kedy sme boli útočiskom pre ľudí z týchto krajín. Alebo tak, ako to robíme dnes v prípade rakúskych žiadateľov o azyl v Rakúsku, ktorí sú ubytovaní v našom zariadení v Gabčíkove. Ide o opatrenia, ktoré sú dočasného charakteru. Azylové konanie nie je možné spájať s vojnovými utečencami ani podľa Ženevskej konvencie, lebo azyl je individuálna vec, kým vojnoví utečenci utekajú na základe kolektívneho ohrozenia, ktorým sa podľa tej istej konvencie má poskytovať dočasné útočisko a to sme predsa robili a robíme aj teraz.

■ V zmysle § 9 zákona o azyle Vaše ministerstvo môže udeliť azyl z humanitárnych dôvodov, aj keď žiadateľ nespĺňa zákonné dôvody podľa § 8. Využíva ministerstvo túto možnosť, a ak áno, v koľkých prípadoch?

Slovensko poskytuje doplnkovú ochranu. Podľa § 13a zákona o azyle Slovenská republika poskytne doplnkovú ochranu v prípade, že sa žiadateľovi neudelil azyl, avšak sú vážne dôvody domnievať sa, že by bol v prípade návratu do krajiny pôvodu vystavený reálnej hrozbe vážneho bezprávia. Vážnym bezpráviom pritom je uloženie trestu smrti alebo jeho výkon, mučenie alebo neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trest, vážne a individuálne ohrozenie života alebo nedotknuteľnosti osoby z dôvodu svojvoľného násillia počas medzinárodného alebo vnútroštátneho ozbrojeného

ho konfliktu. To ako Slovensko robíme. Podstatným rozdielom pri udeľovaní azylu a poskytovaní doplnkovej ochrany je čas, na ktorý sa ochrana udeľuje. V prípade azylu ide o trvalý pobyt cudzinca na našom území, v prípade doplnkovej ochrany ide o prechodný pobyt na dobu jedného roka, ktorý na základe opodstatnených dôvodov možno opäť predĺžiť na ďalší rok.

■ **Podporili by ste legislatívnu iniciatívu na zmenu azylového zákona v tom smere, aby v prípade, že migračný úrad nerešpektuje právny názor najvyššieho súdu v konkrétnej veci, mohol o udelení azylu rozhodnúť priamo najvyšší súd?**

Najvyšší súd v zmysle všetkých európskych pravidiel nie je orgánom na udeľovanie azylu, ale na preskúmanie rozhodnutí. V tom prípade by sa z neho nestal orgán súdnej moci, ale orgán štátnej správy a výkonný orgán. Preto si nemyslíme, že by to bolo vhodné riešenie.

■ **Neuvažujete o zmene na poste riaditeľa Migračného úradu, ktorý je vo funkcii od vzniku úradu?**

Určite nie. Treba povedať, že pán Bernard Prielc je skvelým odborníkom, ktorý je uznávaný nielen v Európe, ale aj vo svete. Rešpektujú ho v mnohých štátoch, kde mnohokrát svojou odbornosťou pomohol. Dalo by sa povedať, že na svojom poste nemá v Európe konkurenciu, keďže sa pozná so všetkými riaditeľmi Migračných úradov alebo inštitúcií, ktoré zastrešujú migráciu a všetci ho rešpektujú. A aj tento fakt pomáha Slovensku v rešpektovaní stanovísk, ktoré ako krajina v súčasnej migračnej kríze od začiatku prezentujeme. A ako sa ukazuje, naše kroky, ktoré robíme, sú zatiaľ v súčasnej migračnej kríze jediné, ktoré fungujú.

■ **Nemyslíte si, že úlohou politikov by malo byť apelovať skôr na to dobré a pozitívne, čo je v ľuďoch bez ohľadu na vplyv na volebné preferencie?**

Úlohou ministra vnútra je, aby zabezpečoval a zlepšoval predovšetkým bezpečnosť obyvateľov na Slovensku. A ak existujú riziká, že by moje rozhodnutie mohlo zhoršiť bezpečnostnú situáciu na Slovensku, tak ich urobiť nemôžem a nesmiem, a to bez ohľadu na to, aké sú preferencie.

DISKUSIA

Súdny dvor EÚ na tému primeranosti sankcie za „neohlásenú držbu vnesenej hotovosti“

Svoje námety na nové témy, krátke glosy, prípadne stručné a heslovité poznámky do kontaktnej rubriky zasielajte na e-mailovú adresu office@sak.sk.
Vaše podnety publikačne spracuje JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.

V záujme prevencie zahŕňania výnosov z nezákonných činností do finančného systému Európskej únie a v súvislosti s bojom proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti je v rámci európskej legislatívy dlhodobo preferované obmedzovanie hotovostných platieb vo vyššom nominálnom objeme. Historicky možno poukázať najmä na smernicu Rady 91/308/EHS zo dňa 10. 6. 1991 o predchádzaní zneužívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí; z medzinárodného hľadiska predovšetkým na aktivity Finančnej akčnej skupiny na boj proti praniu špinavých peňazí (FATF) alebo Výboru expertov na hodnotenie opatrení proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu (MONEYVAL).

V realite slovenskej vnútroštátnej úpravy sú to najmä zákon č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu v znení neskorších predpisov a aktuálny zákon 394/2012 Z. z. o obmedzení platieb v hotovosti. Pokiaľ ide o priamo aplikovateľné sekundárne právo EÚ, osobitný význam má nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1889/2005 o kontrole peňažných prostriedkov v hotovosti, ktoré vstupujú do Spoločenstva alebo vystupujú zo Spoločenstva (ďalej len „nariadenie“).

V súlade s čl. 3 ods. 1 nariadenia je každá fyzická osoba, ktorá prekračuje hranice EÚ a prepravuje peňažnú hotovosť

v hodnote najmenej 10 000 eur, povinná ohlásiť danú skutočnosť príslušným orgánom členského štátu, cez ktorý vstupuje alebo vystupuje do alebo z EÚ. Na toto ustanovenie priamo odkazuje aj § 4 ods. 2 zákona č. 199/2004 Z. z. Colný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „CZ“). Nariadenie súčasne v čl. 9 ods. 1 ustanovuje, že každý členský štát zaviedie účinné, primerané a odradzujúce sankcie za nesplnenie uvedenej ohlasovacej povinnosti.

Súdny dvor Európskej únie sa aktuálne, v rámci prejudiciálneho konania podľa čl. 267 Zmluvy o fungovaní EÚ, zaoberal otázkou adekvátnosti vnútroštátnej úpravy sankcionovania nesplnenia tejto ohlasovacej povinnosti, a to na základe návrhu maďarského Správneho a pracovného súdu v Kecskeméti. Pokiaľ ide o skutkové okolnosti prípadu – v lete 2012 vstúpil Robert Michal Chmielewski na územie Európskej únie (Maďarsko) zo Srbska, pričom neohlásil držanú hotovosť v rôznych menách (BGN, TRY, RON), ktorá v prepočte dosahovala hodnotu na úrovni 147 492 eur. Právo Maďarskej republiky pritom v § 5/A ods. 1 písm. c) zákona č. XLVIII/2007 ukladá za nesplnenie ohlasovacej povinnosti pokutu vo výške 60 % hodnoty neohlásenej hotovosti, pokiaľ táto hotovosť prevyšuje sumu 50 000 eur (do 20 000 eur je to 10 %, od 20 000 eur do 50 000 eur 40 %).

Maďarský colný orgán následne uložil pánovi Chmielewskemu za porušenie ohlasovacej povinnosti pokutu vo výške 24 532 000 HUF, čo predstavovalo 60 % hodnoty neohlásenej hotovosti. Návrh na začatie prejudiciálneho konania pred Súdny dvorom EÚ podal justičný orgán, na ktorý sa pán Chmielewski obrátil s návrhom na preskúmanie zákonnosti rozhodnutia colného orgánu v rámci správneho súdnictva. Spornou otázkou bol v podstate súlad uvedenej vnútroštátnej úpravy členského štátu EÚ s nariadením, pokiaľ ide o kritériá, ktoré vymedzuje čl. 9 ods. 1 nariadenia, teda účinnosť, primeranosť a odradzujúci charakter sankcie.

Súdny dvor EÚ viedol konanie vo veci Chmielewski pod C-255/14 a dňa 16. 7. 2015 vyhlásil rozsudok, v ktorom osobitne zdôraznil, že pri neexistencii zosúladenia právnej úpravy EÚ v oblasti sankcií, ktoré možno uložiť v prípade nedodržania podmienok stanovených systémom zavedeným touto právnou úpravou, ostáva členským štátom zachovaná právomoc zvoliť si sankcie, ktoré sú podľa nich najvhodnejšie. Pri výkone svojich právomocí sú však členské štáty povinné dodržiavať právo EÚ a jeho všeobecné zásady, a teda aj zásadu proporcionality (m. m. rozsudky Ntinionik a Pikoulas C-430/05, bod 53 a Urbán C-210/10, bod 23). Konkrétne správne alebo donucovacie opatrenia, ktoré umožňuje vnútroštátna právna úprava, nemôžu ísť nad rámec toho, čo je primerané a potrebné na uskutočnenie legitímnych cieľov sledovaných touto právnou úpravou. Sankcie musia byť primerané závažnosti porušenia, ktoré postihujú, a to najmä zabezpečením skutočne odstrašujúceho účinku, pričom musia rešpektovať všeobecnú zásadu proporcionality (rozsudok Chmielewski C-255/14, body 22 a 23).

Súdny dvor EÚ nepovažoval v konaní za spornú otázku účinnosti a odstrašujúceho charakteru „maďarských sankcií“. Ako neproporcionálny nevyhodnotil ani samotný systém po-

dielovej, resp. percentuálne stanovenej peňažnej sankcie, rovnako ako jej progresívne zvyšovanie v závislosti od výšky neohlásenej hotovosti. Keďže čl. 9 ani iné ustanovenia nariadenia nevyžadujú pri sankcionovaní porušenia ohlasovacej povinnosti zohľadnenie konkrétnych okolností prípadu (pán Chmielewski tvrdil, že hotovosť je určená na úhradu kúpnej ceny rodinného domu v Bulharsku), za neprípustný nebolo možné považovať ani paušálny charakter sankcií podľa vnútroštátneho práva Maďarskej republiky.

Šesťdesiatpercentná pokuta však už podľa názoru Súdneho dvora EÚ prekračuje rámec toho, čo možno ešte považovať za primerané a čo je potrebné na zabezpečenie splnenia ohlasovacej povinnosti a dosiahnutia účelu nariadenia. Cieľom sankcie podľa čl. 9 nariadenia pritom nie je postihovať prípadné podvodnícke alebo nezákonné činnosti, ale iba porušenie uvedenej povinnosti (rozsudok Chmielewski C-255/14, bod 31). Aj z tohto dôvodu rozhodol Súdny dvor EÚ tak, že „Článok 9 ods. 1 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1889/2005 z 26. októbra 2005 o kontrole peňažných prostriedkov v hotovosti, ktoré vstupujú do Spoločenstva alebo vystupujú zo Spoločenstva sa má vykladať v tom zmysle, že mu odporuje vnútroštátna právna úprava, akou je úprava dotknutá vo veci samej, ktorá ako sankciu za porušenie ohlasovacej povinnosti stanovenej v článku 3 tohto nariadenia ukladá zaplatenie správnej pokuty vo výške 60 % neohlásenej sumy peňažných prostriedkov v hotovosti, ak táto suma prevyšuje 50 000 eur.“ Úplné znenie rozsudku je v slovenskom jazyku dostupné na internetovej stránke www.curia.eu.

Z hľadiska systému vzťahov medzi vnútroštátnou úpravou členských štátov, sekundárnym právom Európskej únie, prejudiciálnym konaním podľa čl. 267 ZFEÚ a právomocou Súdneho dvora EÚ ide o pomerne zaujímavý a ilustratívny prípad, ktorého judikatúrne závery budú pravdepodobne aplikované aj v ďalších podobných kauzách. Pre úplnosť je nevyhnutné uviesť, že slovenský Colný zákon umožňuje za nesplnenie tohto druhu ohlasovacej povinnosti [§ 4 ods. 2 v nadv. na § 72 ods. 1 písm. n) CZ] uložiť pokutu až do výšky 99 581,75 eur v prípade colného deliktu spáchaného právnickou osobou alebo fyzickou osobou – podnikateľom (§ 74 ods. 1 v nadv. na § 70 CZ) a až do výšky 3 319,39 eur v prípade colného priestupku spáchaného fyzickou osobou – nepodnikateľom (§ 80 ods. 2 v nadv. na § 71 ods. 1 CZ). ■

Štandard spravodlivého a rovnoprávného zaobchádzania v medzinárodnom investičnom práve

II. časť

doc. JUDr. Katarína Chovancová, PhD., LL.M., MCI Arb

Legitímne očakávania zahraničného investora ako centrálna súčasť štandardu spravodlivého a rovnoprávného zaobchádzania („FET“) sú zakotvené napr. v anglickom právnom poriadku, v práve EÚ a v modifikovanej podobe aj v USA. V medzinárodnom investičnom práve je koncept legitímnych očakávaní dôkazom rozširovania normatívneho obsahu štandardu FET. Ochrana legitímnych očakávaní investora je spätá so zachovávaním prísľubov a vyhlásení, poskytnutých explicitne i implicitne zahraničnému investorovi hosťovským štátom. Z dôvodu ich významnej pozície v rámci štandardu FET sa druhá časť príspevku zameriava na ich komplexnú charakteristiku.

I. Úvod

„Jedna z najťažších aktuálnych otázok medzinárodného investičného práva súvisí s rovnováhou medzi ponechaním primeraného priestoru na realizáciu regulačných opatrení hosťovskému štátu, a potrebným oprávnením pre investora plánovať vlastné investičné operácie vopred.“

Moshe Hirsch: **Štandard FET a stabilizačná doložka**, 2011

V prvej časti príspevku sme sa venovali charakteristike normatívneho obsahu štandardu spravodlivého a rovnoprávného zaobchádzania v medzinárodnom investičnom práve (ďalej len „FET“). Druhá časť príspevku sa zameriava výlučne na legitímne očakávania zahraničného investora ako centrálnu súčasť štandardu FET,¹ a vďačnú stálicu investorov v medzinárodnej investičnej arbitráži.

Koncept legitímnych očakávaní je zakotvený napr. v anglickom právnom poriadku, je však aj súčasťou práva EÚ, aplikovaný CJEU,² a v modifikovanej podobe tvorí i súčasť federálneho práva v USA.³ Zatiaľ čo americký koncept vníma „očakávania spojené s investíciou“ vo všeobecnosti, európsky koncept zdôrazňuje „legitímne očakávania zahraničného investora“ vo vzťahu k hosťovskému štátu, zohľadňujúc jeho právny poriadok a záväzky voči investorovi.

V medzinárodnom investičnom práve je expandujúci koncept legitímnych očakávaní dôkazom rozširovania normatívneho obsahu štandardu FET. Ochrana legitímnych očakávaní investora je spätá so zachovávaním prísľubov a vyhlásení, poskytnutých explicitne i implicitne⁴ zahraničnému investorovi hosťovským štátom. Sú mu poskytnuté v rámci právneho rámca hosťovského štátu (zahrňuje napr. medzinárodné dohody, legislatívne opatrenia, licencie atď.) a investor sa na ne v dobrej viere spolieha.⁵ Ich zmeny a zrušenie môžu viesť k porušeniu štandardu FET.⁶

O porušení štandardu FET pre zmarenie legitímnych očakávaní sa rozhoduje v medzinárodnej investičnej arbitráži často. Je zjavné, že rozhodcovské tribunály sa snažia o dosiahnutie rovnováhy medzi oprávnením hosťovského štátu na vydávanie regulačných opatrení a právom zahraničného investora na zodpovedné plánovanie a výhodnú realizáciu investície v hosťovskom štáte.

Počet žalôb, podaných investormi pre porušenie FET v dôsledku rozporu s ich legitímnymi očakávaniami sa rapídne zvýšil od r. 2004.⁷ Ojedinelé však nie sú ani ani staršie prípady, ako napr. známa ICSID „pyramídová arbitráž“ **SPP v Egypt**.⁸ Žalovaný v uvedenom spore namietal

1 **Saluka Investments NV v The Czech Republic**, 45 I. L. M. 1023 (2006).

2 Court of Justice of the European Union. Pozri FIETTA, S., Expropriation and the “Fair and Equitable” Standard: The Developing Role of Investors’ “Expectations” in International Investment Arbitration (citované ďalej ako Expropriation and the “Fair and Equitable” Standard), p. 377.

3 “Investment-backed expectations” (očakávania spojené s investíciou). Súdy v USA aplikujú očakávania spojené s investíciou ako indikátor porušenia Piateho Dodatku k Ústave USA verejnými inštitúciami.

4 SCHREUER, CH., DOLZER, R., Principles of International Investment Law (citované ďalej ako Principles of International Investment Law), p. 134.

5 KLAGER, R., Fair and Equitable Treatment: A Look at the Theoretical Under-

- pinnings of Legitimacy and Fairness, p. 441.
- 6 SCHREUER, CH., Fair and Equitable Treatment in Arbitral Practice (citované ďalej ako Fair and Equitable Treatment in Arbitral Practice), p. 371.
- 7 Neskôr v r. 2003 bol vydaný rozhodcovský rozsudok v prípade **Tecmed**, otvorene presadzujúci povinnosť zachovávaní legitímnych očakávaní investora hostovským štátom v nadväznosti na zásadu konania v dobrej viere. WESTCOTT, T. J., Recent Practice on Fair and Equitable Treatment, p. 414.
- 8 ICSID Award of 20 May 1992 in case no. ARB/84/3 **Southern Pacific Properties Limited v The Arab Republic of Egypt**. Pozri CHO-VANCOVÁ, K., International Arbitration of Investment Disputes (citované ďalej ako International Arbitration of Investment Disputes), p. 66 – 72.
- 9 **Compania de Aguas del Aconquija S. A (Argentína) and Vivendi Universal S. A. v Argentína**, ICSID Award, August 20, 2007.
- 10 **Occidental Exploration and Production v Republic of Ecuador**, LCIA Administered Case No. UN 3467.
- 11 Bližšie International Arbitration of Investment Disputes, p. 320.
- 12 **Occidental Exploration and Production v Republic of Ecuador**, LCIA Administered Case No. UN 3467, p. 63 – 64.
- 13 **Occidental Petroleum Corporation, Occidental Exploration and Production Company v. The Republic of Ecuador, Award of October 5 2012**, ICSID Case No. ARB/06/11.
- neplatnosť vyhlásení zástupcov egypťskej vlády, prijatých vo vzťahu k zahraničnému investorovi pre ich rozpor s domácim egypťským právom. Investor sa však na vyhlásenia egypťských štátnych predstaviteľov spoliehal v dobrej viere ešte pred realizáciou finančne mimoriadne náročnej investície.
- Rozhodcovský tribunál preto argumenty žalovaného zamietol. Podľa rozhodcov možná nelegálnosť právnych úkonov zástupcov hostovského štátu nemala žiadny vplyv na ich účinok, ktorým bolo vytvorenie oprávnených očakávaní investora, chránených medzinárodným právom. V prípade **Vivendi**⁹ rozhodol zase tribunál v ICSID arbitráži v prospech francúzskeho investora o viacnásobnom porušení štandardu FET Argentínou pre zmarené odôvodnené očakávania investora v súvislosti s plánovanou investíciou (privatizácia štátnych vodární, ktorá sa nakoniec nezrealizovala).
- Obdobne ďalší ICSID rozhodcovský tribunál v prípade **Occidental**¹⁰ prisúdil už v r. 2004 kalifornskej ropnej spoločnosti Occidental náhradu škody vo výške 75 miliónov USD voči Ekvádoru pre porušenie povinností z ekvádorsko-americkéj BIT. Podľa rozhodcov Ekvádor porušil vo vzťahu k žalobcovi štandard FET marením investorových legitímnych očakávaní v podobe nekonzistentného konania.
- Ekvádorské daňové orgány totiž náhle po dvadsiatich rokoch hladkej refundácie DPH prestali na základe jednostranného vypovedania pôvodnej zmluvy investora s ekvádorským štátnym podnikom Petroecuador DPH refundovať.¹¹ Investorovi nebolo poskytnuté žiadne odôvodnenie zmeny zmluvy, ani ekvádorského daňového práva.
- Paradoxne spomenuté legislatívne zmeny vôbec nekorešpondovali s paralelnými daňovými predpismi, ani ekvádorskou právnou praxou. Rozhodcovský tribunál potvrdil, že „jednostranná zmena právneho a zmluvného rámca, ktorý existoval v čase uskutočnenia investície môže zmariť investorove legitímne očakávania, a tak aj štandard FET.“¹² V súvislosti s prípadom Occidental je potrebné spomenúť i druhú investičnú arbitráž, ktorú spoločnosť Occidental iniciovala v r. 2006 proti Ekvádoru v ICSID Stredisku.
- Rozsudok *in merit* bol vydaný v októbri 2012.¹³ Napriek tomu, že Ekvádor v pozícií žalovaného opäť porušenie štandardu FET a marenie legitímnych očakávaní investora popieral, ICSID tribunál v podstate potvrdil závery svojho predchodcu a prisúdil žalobcovi náhradu škody vo výške takmer 1,7 miliardy USD. Ekvádor disproporčným konaním vo vzťahu k investorovi porušil nielen štandard FET, ale aj ustanovenia ohľadne vyvlastnenia, zakotvené v relevantnej BIT, v ekvádorskom právnom poriadku a v medzinárodnom obyčajovom práve.¹⁴
- Disproporčným konaním bolo podľa rozhodcov prijatie tzv. „Práva 42“, ktorým jednostranne a v podstatnej miere žalovaný modifikoval zmluvný a právny rámec, jestvujúci v Ekvádore v čase pred realizáciou investície. Investícia sa okrem toho v Ekvádore realizovala na základe výslovných vyhlásení Ekvádoru v priebehu rokovaní o zmluve s investorom. Ako skonštatovali rozhodcovia, investor „odôvodnene očakával rešpektovanie zmluvného rámca, určite nie jeho jednostrannú zmenu žalovaným.“¹⁵
- Právo 42 tak ignorovalo legitímne očakávania kalifornského investora. ICSID tribunál mal súčasne zato, že legitímne očakávania disproporčne a svojvoľne porušovali aj zmenené daňové predpisy a prax, ktorú v Ekvádore zaviedli. V rámci negociácií o uzavretí pôvodnej zmluvy sa totiž zmluvné strany dohodli na plnom refundovaní DPH pre investora pre nadobúdanie alebo import tovarov a služieb, používaných investorom pri produkcii ropy v Ekvádore na export.
- Podľa rozhodcov bolo „absolútne nepodstatné, či Ekvádor maril legitímne očakávania zákonmi, nariadeniami alebo smernicami. Účinok je ten istý, a ako taký, je porušením čl. II ods. 3 písm (a) BIT.“¹⁶ Rovnako v r. 2011 zdôraznil silnú pozíciu legitímnych očakávaní v prepojení

doc. JUDr. Katarína Chovancová, PhD., LL.M., MCI Arb je absolventkou Právnickej fakulty UK (1998) a Queen Mary College, University of London (2011). Pôsobí ako docentka na Ústave medzinárodného a európskeho

práva Fakulty práva PEVŠ. V rámci svojej vedecko-výskumnej činnosti sa zameriava na medzinárodnú investičnú a obchodnú arbitráž, medzinárodné investičné právo a medzinárodné hospodárske právo. Je členkou Chartered Institute of Arbitrators (CI Arb, UK), Kongresu zástupcov Center for International Legal Studies (CILS, Rakúsko) a Českej spoločnosti pro mezinárodní právo.

na zásadu konania v dobrej viere v rámci štandardu FET aj rozhodcovský tribunál v ICSID arbitráži v prípade **El Paso v Argentina**.¹⁷

Naopak, príkladom neúspešného uplatnenia marenia legitímnych očakávaní ako dôvodu porušenia štandardu FET je rozsudok, vydaný v prípade **White Industries Australia v India**.¹⁸ V uvedenom prípade India porušila svoje záväzky z austrálsko-indickej BIT, pretože austrálskemu investorovi nezabezpečila účinné prostriedky uplatnenia jeho nárokov a výkonu práv, chránených BIT. Žalobca z Austrálie však v spore namietať i porušenie štandardu FET pre zmarenie legitímnych očakávaní investora.

Rozhodcovský tribunál rozhodol, že India porušila čl. IV ods. 2 austrálsko-indickej BIT, konkrétne povinnosť zabezpečenia účinných prostriedkov uplatnenia nárokov a výkonu práv investora.¹⁹ S námietkou porušenia legitímnych očakávaní z dôvodu súdnych prietahov v Indii však investor neuspel. Rozhodcovia žalobcu upozornili, že o preťažnosti indických súdov mal vedieť už keď plánoval uzavrieť zmluvu s indickým štátnym podnikom. Investor je povinný akceptovať politický, ekonomický a právny systém hosťovského štátu pred umiestnením investície „ako stojí a leží.“

Z početnej arbitrážnej judikatúry vyplýva, že legitímne očakávania investora sú považované za mimoriadne dôležitú súčasť štandardu FET, priamo indikujúcu jeho porušenie. Výnimkou nie sú ani rozsudky, v ktorých rozhodcovské tribunály označili legitímne očakávania investora za hlavný faktor pri rozhodovaní o nepriamom vyvlastnení zahraničného investora hosťovským štátom.²⁰

Na druhej strane nie je možné si nevšimnúť i kritické reakcie, považujúce ochranu legitímnych očakávaní za priveľmi rozsiahlu. Napr. podľa Meiju²¹ „nie každé očakávanie investora ohľadne prostredia, v ktorom plánuje umiestniť svoju investíciu, stojí za ochranu. Musí existovať rovnováha medzi právom štátu na právnu reguláciu a jeho povinnosťami, vyplývajúcimi z medzinárodných investičných dohôd.“

Obdobne niektorí komentátori už dlhodobo poukazujú na skutočnosť, že viaceré povinnosti má vo vzťahu zahraničný investor – hosťovský štát aj investor, a to rovnako pred, ako aj po umiestnení (nadobudnutí) investície v hosťovskom štáte. Konkrétne ide o povinnosť vyvarovať sa bezohľadného konania v hosťovskom štáte, investovať na základe dôsledného zváženia potenciálneho rizika (finančného, ekonomického i politického), a nakoniec i povinnosť uváženej realizácie zahraničnej investície v hosťovskom štáte s jej efektívnym manažmentom.²²

Okrem toho sa v medzinárodnej arbitrážnej spisbe ojedinele vyskytol i extrémne negatívny názor, navrhujúci celkové vypustenie konceptu legitímnych očakávaní z obsahu štandardu FET,²³ pretože ide len o výmysel rozhodcov, ktorí sa navzájom v rozsudkoch zbytočne citujú a žiadne právo tým nevytvárajú. Ani štandard FET, ani medzinárodné obyčajové právo vraj nie sú dostatočnou základňou pre akceptovanie takého významu, aký dnes medzinárodné investičné právo legitímnych očakávaniam investora prisudzuje.

Zvažujúc samostatnú teóriu legitímnych očakávaní investora v rámci štandardu FET v medzinárodnom investičnom práve je až ťažké uveriť, že sa uvedený scestný názor v medzinárodnej arbitrážnej spisbe vôbec vyskytol.²⁴ Ešte pred samotnou charakteristikou jednotlivých kategórií legitímnych očakávaní investora na nasledovných stranách nemožno opomenúť ich reštriktívny výklad rozhodcovskými tribunálmi v arbitráži v súlade so Severoamerickou dohodou o voľnom obchode (ďalej len „NAFTA“).²⁵

Vzhľadom na špecificky formulovaný čl. 1105 NAFTA rozhodcovia v NAFTA arbitráži nepovažujú rozpor konania hosťovského štátu s legitímnymi očakávaniami investora za porušenie štandardu FET, ale len za indikátor jeho porušenia, ak boli porušené i ďalšie zložky obsahu FET, ako napr. konanie v dobrej viere, zákaz svojvoľného konania hosťovského štátu, atď.²⁶

II. Štruktúra a charakteristika legitímnych očakávaní investora

Presná definícia legitímnych očakávaní investora neexistuje. To isté platí aj pre neurčitosť okolností ich porušenia hosťovským štátom. Ako tvrdí Kläger, „je viac než sporné, kedy, a za akých okolností, je porušenie zmluvy medzi investorom a hosťovským štátom v rozpore s očakávaniami

14 9. októbra 2012 podal Ekvádor internej ICSID ad hoc komisii v zrušovacom konaní žiadosť o zrušenie rozsudku.

15 **Occidental v. The Republic of Ecuador**, Award of October 5 2012, p. 206.

16 Tamže, p. 218.

17 **El Paso Energy International Company v The Argentine Republic**, Final Award, October 31, 2011, ICSID Case No. ARB/03/15.

18 **White Industries Australia Limited v The Republic of India**, the UNCITRAL Award of 30 November 2011.

19 Pozri napr. PRANSHU, P., Legal and Constitutional Justification of White Industries, p. 82.

20 Pozri kriticky Expropriation and the “Fair and Equitable” Standard, p. 375.

21 MEIJA, S., The protection of legitimate expectations and regulatory change: the Spanish case (citované ďalej ako The protection of legitimate expectations and regulatory change), p. 132.

22 Bližšie MUCHLINSKI, P., ‘Caveat Investor’?, p. 536 – 555.

23 CAMPBELL, CH., House of Cards: The Relevance of Legitimate Expectations under Fair and Equitable Treatment (citované ďalej ako House of Cards), p. 361.

24 Poznámka autorky.

25 Pozri podrobne International Arbitration of Investment Disputes, p. 110 – 179.

26 DUMBERRY, P., The Protection of Investors’ Legitimate Expectations and the Fair and Equitable Treatment Standard (citované ďalej ako The Protection of Investors’ Legitimate Expectations), p. 47.

- 27 HIRSCH, M., Between Fair and Equitable Treatment and Stabilization Clause (citované ďalej ako Between Fair and Equitable Treatment and Stabilization Clause), p. 783.
- 28 GHOURRI, A., Interaction and Conflict of Treaties in Investment Arbitration, p. 117.
- 29 Dležité je aj ekonomicky stabilné prostredie v hospóvskom štáte. Recent Practice on Fair and Equitable Treatment, p. 425.
- 30 Fair and Equitable Treatment: Today's Contours, p. 22 – 28.
- 31 Pozri napr. **Metalclad Corp v Mexico**, Award of 30 August 2000 in case no. ARB(AF)/97/1. Bližšie International Arbitration of Investment Disputes, p. 152 – 155.
- 32 **Eureko B. V. v. Republic of Poland, Partial Award** Partial Award of August 19, 2005.
- 33 Tamže, p. 12.
- 34 Fair and Equitable Treatment: Today's Contours, p. 21.
- 35 **Jan Oostergetel and Theodora Laurentius v. The Slovak Republic**, Award of April 23, 2012
- 36 Investor necelý rok po nadobudnutí investície (Bratislavská cvernovka) nepremyslene zrušil pôvodnú výrobnú líniu, čo profitabilite vôbec nepomohlo. Pozri KREMSKÝ, P, Napriek reštrukturalizácii dávajú staré dlhy cvernovky o sebe vedieť.

investora vo vzťahu k zmluvnej stabilite.“ Rovnako ani prepojenie legitímnych očakávaní a štandardu FET v rámci medzinárodného investičného práva na medzinárodné verejné právo nie je definitívne.

Vzájomné interakcie existujú aj medzi medzinárodným investičným právom a medzinárodným právom na ochranu ľudských práv (i keď netvorí v rámci arbitrážnej praxe pertraktovaný tému). A to práve z toho dôvodu, že zmluvný vzťah medzi investorom a hospóvským štátom nie je vzťahom rovnocenných partnerov.

Ide o asymetrické vzťahy, pretože hospóvské štáty môžu prijímať všetky legislatívne opatrenia v súlade s medzinárodným právom, vrátane opatrení, ovplyvňujúcich zahraničné investície investorov. Podľa Hirscha²⁷ „Naopak, zahraniční investori nemôžu jednostranne meniť právne predpisy, vzťahujúce sa na ich investície v hospóvskom štáte.“ Viacerí uvážliví rozhodcovia v medzinárodných investičných arbitrážach tak pri identifikácii legitímnych očakávaní investorov siahnu i po judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva, z ktorej vyplýva, že je absurdné brániť štátu, aby menil vlastnú legislatívu.

Súčasne sa však vyžaduje citlivá rovnováha medzi zohľadňovaním záujmu jednotlivca a potrebou zachovania flexibility štátu za účelom vhodného regulovania vlastného právneho i ekonomického prostredia.²⁸ Nie je určite žiadnym prekvapením, že cieľom legitímnych očakávaní investorov v hospóvskom štáte bude právny poriadok hospóvského štátu – jeho dôveryhodnosť, stabilita a konzistentnosť.²⁹

Čím je vízia naplnenia oprávnených očakávaní investora v hospóvskom štáte optimálnejšia, tým je vyššie percento jeho reálneho výberu ako vhodnej lokality pre novú zahraničnú investíciu. Legitímne očakávania investorov v rámci štandardu FET môžeme rozdeliť do nasledovných kategórií:

- a) očakávania vo vzťahu k právnemu poriadku hospóvského štátu,
- b) očakávania, založené na vyhláseniach hospóvského štátu,
- c) očakávania, založené na zmluvných záväzkoch,
- d) očakávania, založené na všetkých okolnostiach.³⁰

II. 1 Očakávania vo vzťahu k právnemu poriadku hospóvského štátu

Zahraničný investor očakáva od hospóvského štátu konzistentnosť konania³¹ a stabilitu právneho poriadku. Napr. v prípade **Eureko v Poľsko**³² odsúhlasilo Poľsko holandskému investorovi v procese privatizácie nadobudnutie ďalších akcií po akvizícii majoritného podielu v cene 700 miliónov Eur v najväčšej štátnej poľskej poisťovni.

Závazky predávajúceho v privatizačnej zmluve o kúpe akcií neboli formulované z hľadiska rozhodného jazyka zmluvy príliš jasne. Napriek tomu zmluva zakotvovala napr. predávajúceho „vedomú a úplnú podporu úsilia spoločnosti Eureko“³³ nadobudnúť súhlas poľského ministra financií na odkúpenie ďalších akcií. Po podpise zmluvy sa však privatizácia spolitizovala a Poľsko odmietlo predaj ďalších akcií investorovi.

Eureko iniciovala medzinárodnú investičnú arbitráž, ktorá skončila v jej prospech pre porušenie štandardu FET z dôvodu neodôvodnenej nekonzistentnosti konania hospóvského štátu. Politické dôvody Poľska rozhodcovský tribunál neuznal za dostatočné ospravedlnenie. Ako konštatuje Schreuer,³⁴ „Pokiaľ ide o zákonodarnú moc, hospóvský štát bude mať principiálne právo sledovať vlastné záujmy, nesmie však ignorovať záujmy investora, ktorý sa už hospóvskému štátu skôr prispôbil na jeho žiadosť.“

V súvislosti so stabilitou právneho poriadku možno upozorniť, že hospóvský štát by nemal právny poriadok neodôvodnene a svojvoľne meniť v rozpore so záväzkami voči investorovi a v jeho neprospech. Konzistentnosť konania a stabilita právneho poriadku hospóvského štátu vo vzťahu k holandskému investorovi bola nedávno predmetom sporu aj v medzinárodnej investičnej arbitráži v prípade **Oostergetel v. Slovenská republika**.³⁵ Holandský manželský pár v pozícii neúspešného (a vo vzťahu k investícii na Slovensku aj necitlivého),³⁶ o to viac však svoje práva obhajujúceho investora v prípade **Oostergetel** žaloval Slovenskú republiku pre porušenie štandardu FET hneď z niekoľkých dôvodov: pre porušenie konania v dobrej viere a diskrimináciu investora, pre odopretie spravodlivosti a, samozrejme, aj pre porušenie svojich legitímnych očakávaní.

Azda okrem prezidenta napadol všetky slovenské verejné autority, s ktorými prišiel do styku, od ministra financií, cez najvyšší súd, až po daňový úrad a sudcov, ktorých mimoriadne diplomaticky v žalobe označil za finančnú mafiu. Rozhodcovský tribunál však neohúril, keďže rozhodcovia dospeli k záveru, že holandsko-slovenská BIT nebola konaním hosťovského štátu porušená.

Stratu investície v SR rozhodcovia neprehliadli, rovnako ako ani stratu reputácie investora v susedných štátoch. Na druhej strane však výstižne Holanďanom pripomenuli nedostatok ich vlastnej obozretnosti: „Akokoľvek nešťastné sa namietané straty môžu zdať, boli súčasťou rizika, ktoré investor predpokladal keď nadobudol akcie ťažko zadlženej spoločnosti, ktorá nutne potrebovala značnú kapitálovú injekciu. BIT neposkytuje investorovi ochranu pred týmto druhom obchodného rizika.“³⁷

V súvislosti so stabilitou právneho a podnikateľského prostredia v hosťovskom štáte tribunál upozornil, že nie je vhodné si ho stotožňovať s nemennosťou právneho poriadku. Legitímne očakávania investorov tak musia byť posudzované v rámci testu rovnováhy, ktorý zohľadňuje všetky špecifické okolnosti prípadu.

Pri posudzovaní porušenia štandardu FET dospel tribunál ohľadne legitímnych očakávaní investora k záveru, že konanie slovenských štátnych orgánov nemarilo očakávania investora. Bolo odôvodnené – vo fáze uskutočnenia privatizácie, v čase realizácie investície v SR a aj po začatí relevantného investorom napadnutého konkurzného konania.³⁸

Pokiaľ ide o určenie legitímnych očakávaní investorov v hosťovskom štáte, bude relevantný jeho právny poriadok v čase nadobudnutia zahraničnej investície.³⁹ Investor totiž posudzuje stabilitu a predvídateľnosť budúcich zmien relevantného právneho poriadku a rozhoduje o výhodnosti umiestnenia investície v konkrétnom štáte ešte pred jej nadobudnutím.

Uvedený postup je pochopiteľný, pretože veľké zahraničné investície sú dlhodobé a stabilita i kvalita právneho poriadku hosťovského štátu je garanciou ich hladkej realizácie. Medzi naznačenou stabilitou a prívom kapitálu v podobe zahraničných investícií tak existuje priama súvislosť. Na druhej strane si však investor naozaj musí uvedomiť, že stabilita a predvídateľnosť právneho poriadku hosťovského štátu v čase realizácie investície nie je nikdy nemenná, pretože každý právny poriadok sa vyvíja.⁴⁰

V rámci stabilného právneho prostredia v hosťovskom štáte klasifikujeme jeho ďalšie tri zložky, ktoré sú súčasťou legitímnych očakávaní v rámci štandardu FET. Ide o jednostranné vyhlásenia hosťovského štátu a zmluvné vzťahy so zahraničným investorom.⁴¹ Osobitnou zložkou sú regulačné opatrenia štátu, jestvujúce v čase realizácie investície.

II. II Očakávania investora, založené na vyhláseniach hosťovského štátu

Jednostranné vyhlásenia hosťovského štátu (ohľadne udelenia licencií, aplikácie práva atď.),⁴² ktorých nedodržanie frekventovane namietajú investori v rámci porušenia štandardu FET pre rozpor s ich legitímnymi očakávaniami, sú pre hosťovský štát záväzné v súlade so zásadou konania v dobrej viere, ktorá je súčasťou FET. Naopak, nie každé všeobecné vyhlásenie hosťovského štátu voči investorovi bude súčasťou jeho legitímnych očakávaní.

Napríklad v prípade **White Industries** rozhodcovia zamietli investorovi námietku porušenia legitímnych očakávaní ohľadne zabezpečení zo strany indickej vlády o bezpečnosti Indie na zahraničné investovanie. Podľa rozhodcov zo strany Indie išlo o bežné zabezpečenia a nebol im predložený žiaden dôkaz, že India nie je bezpečným miestom na umiestnenie zahraničnej investície.

Podmienkou záväznosti jednostranných vyhlásení a prísľubov hosťovského štátu v rámci legitímnych očakávaní investora bude teda ich špecifickosť a výslovnosť, či už v písomnej, alebo v ústnej forme.⁴³ Ako tvrdí Vandeveld, ⁴⁴ „K porušeniu však dôjde, ak hosťovský štát prísľúbil investorovi konať určitým spôsobom, alebo mu ponúkol určité záruky, na ktoré sa investor potom odôvodnene spoliehal.“

37 **Oostergetel v. The Slovak Republic**, Final Arbitration, Award, p. 85.

38 Tamže, p. 72.

39 Pozri aj komentár k relevancii práva EÚ pri posudzovaní odôvodnenosti legitímnych očakávaní zahraničného investora v prípade **Ioan Micula and others v. Rumunsko** v GHOURRI, A., Interaction and Conflict of Treaties in Investment Arbitration, p. 17.

40 NEWCOMBE, A., PAREDEL, L., Law and Practice of Investment Treaties: Standards of Treatment, p. 288.

41 Between Fair and Equitable Treatment and Stabilization Clause, p. 790.

42 The protection of legitimate expectations and regulatory change, p. 114.

43 Between Fair and Equitable Treatment and Stabilization Clause, p. 797.

44 VANDELDELDE, J. K., A Unified Theory of the Fair and Equitable Treatment, p. 66.

II. III Očakávaní, založené na zmluvných záväzkoch

Porušením legitímnych očakávaní môže byť aj nerešpektovanie zmluvných záväzkov hosťovského štátu vo vzťahu k investorovi. Nie je však možné automaticky považovať každý bežný obchodný spor za porušenie relevantnej BIT. Investor predsa musí vedieť znášať i bežné komerčné riziko, rovnako ako situácie, keď má hosťovský štát vážne problémy s dodržaním svojich platobných záväzkov.

Problémom však je, že i keď je základný vzťah medzi investorom a hosťovským štátom vzťahom obchodným, motívy pre nedodržanie zmluvných záväzkov (napr. pri zhoršení celkovej finančnej situácie hosťovského štátu) budú zrejme politické.⁴⁵ A to je skutočnosť, ktorú investori nemajú problém použiť pri využití spleťového normatívneho obsahu štandardu FET v medzinárodnej investičnej arbitráži.

Absolútna zmluvná stabilita nie je vylúčená, musí však byť garantovaná stabilizačnou doložkou alebo kvalitnou zastrešujúcou doložkou⁴⁶ v BIT. Medzinárodná arbitrážna prax v tomto smere nie je jednotná. Niektoré rozhodcovské tribunály spochybňujú očakávaní investora, založené na zmluvných záväzkoch, iné ich akceptujú, ale len pokiaľ ide o svojvoľnú jednostrannú a nevýhodnú modifikáciu zmluvných podmienok zo strany hosťovského štátu.

Tzv. západný vedecký smer v medzinárodnom investičnom práve, presadzujúci ochranu zahraničného investora, sa bez pochybností prikláňa k akceptovaniu zmluvných záväzkov ako zdroja legitímnych očakávaní investora: „Vo všeobecnosti je možné skonštatovať, že na váhach rôznych záväzkov hosťovského štátu je zmluvná obligácia bližšie k špecifickému vyhláseniu, ako k všeobecnému právu.“⁴⁷

Treba však pripomenúť, že aj západne orientovaná časť rozhodcov bude považovať za porušenie zmluvných obligácií hosťovského štátu voči investorovi skôr úmyselné a svojvoľné odmietnutie plnenia zmluvných povinností hosťovským štátom, rovnako ako aj vedomé obchádzanie ich plnenia v rozpore so zásadou konania v dobrej viere.⁴⁸

II. IV Očakávaní, založené na všetkých okolnostiach

Očakávaní, založené na všetkých okolnostiach rozhodcovia interpretujú ako nutnosť zväziť pri rozhodovaní skutočne všetky relevantné okolnosti prípadu. Najlepšou ukážkou z medzinárodnej arbitrážnej praxe, keď sa po zohľadnení všetkých okolností prípadu nedalo hovoriť o porušení legitímnych očakávaní investora, pretože neboli vôbec legitímne, je prípad **Methanex**,⁴⁹ a napr. aj prípad **UPS v Canada**.⁵⁰

V prípade Methanex zmenila Kalifornia krátko po uskutočnení zahraničnej investície najväčšieho svetového exportéra metanolu domácu legislatívu v jeho neprospech. Mala však na to závažný dôvod. Prijatie kanadským investorom napadnutého Vládneho príkazu D-55-99 bolo nutné, pretože zakázaný produkt investora v USA nielenže kontaminoval vodné zdroje, ale bol aj tamojšou Agentúrou na ochranu životného prostredia klasifikovaný ako ľudský karcinogén.

Je tak zjavné, že prijaté legislatívne opatrenie (i keď dokonale zlikvidovalo celý export investora do USA) bolo prijaté transparentne za účelom ochrany životného prostredia a zdravia občanov, t. j. v maximálne odôvodnenom verejnom záujme a na základe práva.⁵¹

III. Osobitosti legitímnych očakávaní investora v kontexte NAFTA

Už v úvode tohto príspevku sa spomína reštriktívny výklad legitímnych očakávaní investorov v NAFTA arbitráži. Základom sú dva kľúčové rozhodcovské rozsudky, vydané v prípadoch **Thunderbird v Mexiko**,⁵² a **Glamis Gold v USA**.⁵³ V oboch rozsudkoch sa rozhodcovské tribunály rozborom legitímnych očakávaní zaoberali veľmi podrobne. V prípade **Thunderbird** americký investor namietal porušenie legitímnych očakávaní zo strany Mexika pre nepravdivosť vládneho informačného listu, ktorý bol základom realizácie investície. Napadnutý list mexických štátnych

45 Principles of International Investment Law, p. 142.

46 Pozri kriticky KARPAT, A., Právne účinky zastrešujúcich doložiek zakotvených v medzinárodných investičných zmluvách, s. 46 – 48.

47 Fair and Equitable Treatment: Today's Contours, p. 26.

48 SCHREUER, CH., Fair and Equitable Treatment in Arbitral Practice, p. 380.

49 **Methanex Corp. v United States**, Award of August 7, 2002. Bližšie International Arbitration of Investment Disputes, p. 160 – 177.

50 **United Parcel Service of America Inc. v Government of Canada**. ICSID Award of May 24, 2007.

51 Obdobne i v prípade **UPS v Canada** k porušeniu štandardu FET v dôsledku zvýhodňovania Kanadskej pošty v Kanade nedošlo, pretože namietaným zvýhodňovaním bol projekt na podporu domácej kultúry a informovanosti občanov a vzťahovala sa naň výnimka článku 2106 NAFTA.

52 **International Thunderbird Gaming Corporation v Mexico**, Final Award, January 26, 2006.

53 **Glamis Gold, Ltd. v. United States**, UNCITRAL Award, June 8, 2009, p. 348.

autorít však bol vypracovaný v dobrej viere a na základe zavádzajúcich informácií investora, takže rozhodcovský tribunál žalobu zamietol.

V spore **Glamis Gold** rozhodcovia rovnako žalobu kanadského investora pre porušenie legitímnych očakávaní zamietli. Na rozdiel od prípadu **Thunderbird** však v prípade **Glamis** konal kanadský investor, plánujúci ťažbu zlata v Kalifornii, aspoň v dobrej viere. Spoliehal sa na tamojšiu prax, dlhodobo rešpektujúcu očakávania investorov vo vzťahu k nálezom posvätných miest v oblastiach ťažby zlata, ktoré i keď vždy spôsobovali komplikácie, nikdy nevedli k úplnému zákazu ťažby.

Kalifornia však krátko po realizácii investície prijala nové legislatívne opatrenia. Mali zabrániť udeleniu súhlasu ťažobným spoločnostiam realizovať ťažbu, pokiaľ by znamenala bezprostredné nebezpečenstvo pre historické posvätné miesta, nachádzajúce sa na území zlatých baní. Rozhodcovský tribunál mal zato, že principiálne nedochádza k porušeniu legitímnych očakávaní investora zmenou legislatívy hosťovským štátom. Očakávania môžu byť legitímne len vtedy, ak sú podopreté špecifickými vyhláseniami štátu za účelom prilákania investorov.⁵⁴

Investor však žiadne špecifické záruky od Kalifornie nedostal, spoliehal sa len na pohodlnú prax tamojších konkurentov, a to na podanie žaloby pre porušenie legitímnych očakávaní podľa rozhodcov nestačilo. Žiaden zahraničný investor nemôže čakať od hosťovského štátu vytvorenie legislatívneho vákuu okolo svojej investície. Ide o teoretickú absurdnosť a praktickú nemožnosť.

Je zaujímavé, že na rozdiel od početnej judikatúry v klasickej ICSID arbitráži je rozsudok v prípade **Glamis** jediným rozhodnutím, v ktorom rozhodcovia v NAFTA arbitráži priznali legitímnym očakávaniam status samostatnej zložky štandardu FET.⁵⁵

Rozhodcovské tribunály v NAFTA arbitráži dnes už priznávajú legitímnym očakávaniam investora len status relevantného faktora, ktorý zaväzuje pri rozhodovaní o žalobe investora pre porušenie štandardu FET.⁵⁶ Musí však ísť o objektívne a odôvodnené očakávania

- a) založené na jasných a výslovných vyhláseniach a iných úkonoch hosťovského štátu vo vzťahu k potenciálnemu investorovi za účelom získania zahraničnej investície pre hosťovský štát,
- b) na ktoré sa investor odôvodnene spoliehal pred umiestnením investície v hosťovskom štáte a ktoré následne zmareil hosťovský štát, v dôsledku čoho vznikla investorovi škoda.⁵⁷

Reštriktívny výklad legitímnych očakávaní v rámci NAFTA arbitráže je podmienený špecifickosťou článku 1105 NAFTA a nie je možné mu uprieť triezvu racionálnosť a konzistentnosť, ktorá nespôsobuje nejednotnosť rozhodcovskej judikatúry v medzinárodnej investičnej arbitráži. Práve naopak, zabraňuje problémom s podávaním neodôvodnených žalôb v NAFTA arbitráži pre porušenie ich legitímnych očakávaní v rámci štandardu FET.

IV. Záver

V závere je potrebné zdôrazniť ešte jednu významnú zložku stabilného právneho prostredia v hosťovskom štáte, ktorou sú regulačné opatrenia štátu v čase nadobudnutia zahraničnej investície. Nie sú, a samostatne ani nemôžu byť súčasťou legitímnych očakávaní investora – to by hosťovský štát musel adaptovať svoj právny poriadok vo vzťahu ku každému investorovi, čo nie je reálne.

V kombinácii s nepriaznivými faktormi (napr. zámerná nesprávna interpretácia zmluvy s investorom alebo frekventované zmeny legislatívy) však môžu regulačné opatrenia očakávania investora zmarit.⁵⁸ Hosťovské štáty sa zvyčajne snažia o dosiahnutie rovnováhy medzi vlastnými záujmami a záujmami investorov.

Rovnako investori môžu iniciovať uzavretie stabilizačných doložiek alebo zmluvné plánovanie vopred⁵⁹ s hosťovským štátom ohľadne aplikácie tých ustanovení jeho právneho poriadku, ktorých zmena by mohla negatívne ovplyvniť realizáciu ich zahraničnej investície v hosťovskom štáte.⁶⁰

Neprekonateľná nezrovnalosť medzi záujmami zahraničného investora a hosťovského štátu v medzinárodnom investičnom práve v skutočnosti tak nie je neprekonateľná – o presadenie vlastných záujmov by sa mali uvážene snažiť investori, aj hosťovské štáty. Investori pre zdravú budúcnosť svojej investície, hosťovské štáty pre blaho svojich občanov.

54 The Protection of Investors' Legitimate Expectations, p. 56.

55 Z tohto dôvodu bolo uvedené rozhodnutie v praxi kritizované Pozri RYAN, M. C., *Glamis Gold v US and the Fair and Equitable Treatment Standard*, p. 947 – 955.

56 Samotné porušenie legitímnych očakávaní investora nie je porušením štandardu FET. Pozri napr. **Mobil Investments Canada and Murphy Oil v. Canada**, ICSID Case No. ARB(AF)/07/4, p. 71. Pozri aj **Cargill v United Mexican States**, Award of 18 September 2009 (ICSID Case No. ARB(AF)/05/Z).

57 The Protection of Investors' Legitimate Expectations, p. 70.

58 *Between Fair and Equitable Treatment and Stabilization Clause*, p. 800.

59 Forward planning.

60 Pri veľkých investíciách sa dá dohodnúť prísľub hosťovského štátu ohľadne budúcich regulačných zmien právneho poriadku. *Between Fair and Equitable Treatment and Stabilization Clause*, p. 803.

Na druhej strane však hosťovské štáty musia mať neustále na pamäti, že BITs neboli vytvorené s jednou polovicou objemu ochrany legitímnych očakávaní investora (a jeho iných práv) v rámci štandardu FET, zatiaľ čo druhá polovica pozostáva z práv hosťovského štátu, ale s cieľom zabezpečenia optimálneho právneho i ekonomického prostredia pre zahraničných investorov.

Je možné skonštatovať, že ochrana objektívne legitímnych očakávaní zahraničných investorov v rámci štandardu FET je nepochybne odôvodnená, pretože od nich sa vlastne odvíja konkrétne rozhodnutie investora o umiestnení zahraničnej investície v hosťovskom štáte. Kvalitná ochrana očakávaní investora nepochybne zvyšuje dôveru investora v spoľahlivosť štátnych orgánov v hosťovskom štáte a v konečnú ekonomickú efektívitu realizácie investície.

Naopak, žiaden investor nemôže uprieť hosťovskému štátu prijímať regulačné opatrenia a musí počítať aj s tým, že odôvodnený verejný záujem štátu môže vo výnimočných situáciách dostať prednosť pred jeho vlastnými investičnými záujmami. Ako však tvrdí Schreuer,⁶¹ „hosťovský štát musí vždy konať vo vzťahu k investorovi spravodlivo.“ Vtedy je pravdepodobné, že podanie žaloby pre porušenie štandardu FET v medzinárodnej investičnej arbitráži bude zbytočné. ■

61 Fair and Equitable Treatment: Today's Contours, p. 22 – 28

Zoznam použitej literatúry

Publikácie knižné

CHOVANCOVÁ, K.: International Arbitration of Investment Disputes/Medzinárodná arbitráž investičných sporov. Bratislava: Eurokódex, 2009. 392p. ISBN 978 80 89447 145.

DIEHL, A.: The Core Standard of International Investment Protection. Kluwer Law International, 2012. International Arbitration Law Library 26, p. 622. ISBN 9789041138699.

GHOURE, A.: Interaction and Conflict of Treaties in Investment Arbitration. The Hague: Kluwer Law International, 2015. 182p. ISBN9789041154170

NEWCORBE, A., PAREDEL, L.: Law and Practice of Investment Treaties: Standards of Treatment. The Hague: Kluwer Law International, 2009. 598p. ISBN 9789041123510

SCHREUER, CH., DOLZER, R. : Principles of International Investment Law. Oxford: Oxford University Press, 2008. 431p. ISBN 9 780 199 211 760

Publikácie časopisecké

CAMPBELL, CH.: House of Cards: The Relevance of Legitimate Expectations under Fair and Equitable Treatment Provisions in Investment Treaty Law. In: *Journal of International Arbitration*, 2013, Vol. 30, No. 4, p. 361 – 379.

DE VIETRI, R.: 'Fair and Equitable Treatment' for Foreign Investment: What is the Current Standard at International Law? In: *International Trade and Business Law Review*, 2011, Vol. 14, p. 414 – 421.

SCHREUER, CH.: Fair and Equitable Treatment: Today's Contours. In: *Santa Clara Journal of International Law*, 2013, Vol. 12, No. 1, p. 7 – 34.

DUMBERRY, P.: The Protection of Investors' Legitimate Expectations and the Fair and Equitable Treatment Standard under NAFTA Article 1105. In: *Journal of International Arbitration*, 2014, Vol. 31, No. 1, p. 47 – 73.

FIETTA, S.: Expropriation and the "Fair and Equitable" Standard: The Developing Role of Investors' "Expectations" in International Investment Arbitration. In: *Journal of International Arbitration*, 2006, Vol. 23, No. 5, p. 375 – 399.

HIRSCH, M.: Between Fair and Equitable Treatment and Stabilization Clause: Stable Legal Environment and Regulatory Change in International Investment Law. In: *Journal of World Investment & Trade*, 2011, Vol. 12, p. 783 – 806.

KLÄGER, R.: Fair and Equitable Treatment: A Look at the Theoretical Underpinnings of Legitimacy and Fairness. In: *Journal of World Investment & Trade*, 2010, Vol. 11, p. 435 – 455.

KARPAT, A.: Právne účinky zastrešujúcich doložiek zakotvených v medzinárodných investičných zmluvách In: *Notitiae ex Academia Bratislavensi Iurisprudentia*, 2012, č. 3, s. 40 – 52.

KREMSKÝ, P.: Napriek reštrukturalizácii dávajú staré dlhy cvernovky o sebe vedieť. Dostupné na <http://www.etrend.sk/trend-archiv/rok-/cislo-August/napriek-restrukturalizacii-davaju-stare-dlhy-cvernovky-o-sebe-vediet.html>

- MEIJA, S.: The protection of legitimate expectations and regulatory change: the Spanish case. In: *Spain Arbitration Review (Revista del Club Espa ol del Arbitraje)*, 2014, No. 21, p. 113 – 132
- MUCHLINSKI, P.: 'Caveat Investor'? The Relevance of the Conduct of the Investor under the fair and Equitable Treatment Standard. In: *International and Comparative Law Quarterly*, 2006, Vol. 55, p. 527 – 557.
- PRANSHU, P.: Legal and Constitutional Justification of White Industries. In: *Indian Journal of Arbitration Law*, II, 2013, 1, p. 76 – 85.
- RYAN, M. C.: Glamis Gold v The United States and the Fair and Equitable Treatment Standard. In: *Revue de droit de McGill*, 2011, Vol. 56, p. 920 – 958.
- SCHREUER, CH.: Fair and Equitable Treatment in Arbitral Practice. In: *Journal of World Investment & Trade*, 2005, Vol. 6 p. 357 – 386.
- VANDELVELDE, J. K.: A Unified Theory of the Fair and Equitable Treatment. In: *N. Y. U. Journal of International Law and Politics*, 2010, Vol. 43, p. 43 – 106.
- WESTCOTT, T. J.: Recent Practice on Fair and Equitable Treatment. In: *Journal of World Investment & Trade*, 2007, Vol. 8, p. 409 – 443.

Citované rozhodcovské rozhodnutia

- Abclat and Others v. Argentine Republic**, Decision on Jurisdiction and Admissibility, ICSID Case No. ARB/07/5, 4 August 2011.
Dostupné na <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0236.pdf>
- Cargill v United Mexican States**, Award of 18 September 2009 (ICSID Case No. ARB(AF)/05/Z).
Dostupné na http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0133_0.pdf
- Compania de Aguas del Aconquija S. A (Argentína) and Vivendi Universal S. A. v Argentina**, ICSID Award, August 20, 2007. Case No. ARB/97/3
- El Paso Energy International Company v The Argentine Republic**, Final Award, October 31, 2011, ICSID Case No. ARB/03/15.
Dostupné na <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0270.pdf>
- Eureko B. V. v. Republic of Poland, Partial Award** Partial Award of August 19, 2005.
Dostupné na http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0308_0.pdf
- Glamis Gold, Ltd. v. United States**, UNCITRAL Award, June 8, 2009.
Dostupné na <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0378.pdf>
- International Thunderbird Gaming Corporation v The United Mexican States (In the matter of a NAFTA arbitration under the UNCITRAL Arbitration Rules)** Final Award, January 26, 2006
Dostupné na <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0431.pdf>
- Ioan Micula and others v. Romania**, ICSID Case No. ARB/05/20, Award of 11 Dec. 2013.
Dostupné na <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/italaw3036.pdf>
- Jan Oostergetel and Theodora Laurentius v. The Slovak Republic**, UNCITRAL Ad hoc Arbitration, Award of April 23, 2012.
Dostupné na <http://www.italaw.com/sites/default/files/casedocuments/ita0933.pdf>
- Loewen v United States**, Final Award, June 26 2003, ICSID Case ARB /AF/98/3/, 7 ICSID Rep. 421.
- Metalclad Corp v Mexico**, Award of 30 August 2000 in case no. ARB(AF)/97/1, YBCA, 2001, Vol. XXVI, p. 99 – 119.
- Methanex Corp. v United States**, Award of 7 August 2002.
Dostupné na www.state.gov/s/l/c59818.htm
- Mobil Investments Canada Inc. and Murphy Oil Corporation v. Canada**, ICSID Case No. ARB(AF)/07/4 Decision on Liability and on Principles of Quantum.
Dostupné na <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/italaw1145.pdf>
- Occidental Exploration and Production v Republic of Ecuador**, LCIA Administered Case No. UN 3467[2005] EWCA Civ. 1116, [2005] Lloyd's Rep. 707.
Dostupné na http://www.italaw.com/documents/Oxy-EcuadorFinalAward_001.pdf
- Occidental Petroleum Corporation, Occidental Exploration and Production Company v. The Republic of Ecuador**, Award of October 5 2012, ICSID Case No. ARB/06/11.
Dostupné na <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0270.pdf>
- Saluka Investments NV v The Czech Republic**, 45 I. L. M. 1023 (2006)
Bližšie pozri na www.pca-cpa.org

Tecnicas Medioambientales TECMED S. A. v The United Mexican States,

Award of May 29, 2003, ICISD Case No. ARB /AF/00/2.

Dostupné na <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0854.pdf>

ICSID Award of 20 May 1992 in Case No. ARB/84/3 ***Southern Pacific Properties (Middle East) Limited (Hong Kong) and Southern Pacific Properties Limited (Hong Kong) v The Arab Republic of Egypt.***
<https://icsid.worldbank.org/ICSID/>

United Parcel Service of America Inc. (USA) v Government of Canada (Canada). ICSID Award of May 24, 2007. Dostupné na <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0885.pdf>

White Industries Australia Limited v The Republic of India, the UNCITRAL Award of 30 November 2011. Dostupné na <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0906.pdf>

RESUMÉ**Štandard spravodlivého a rovnoprávneho zaobchádzania v medzinárodnom investičnom práve. Časť II**

Legitímne očakávania investorov sa dnes považujú za centrálnu zložku štandardu spravodlivého a rovnoprávneho zaobchádzania /FET/ v medzinárodnom investičnom práve. Ich expandujúci koncept je dôkazom rozširovania štandardu FET. Ochrana legitímnych očakávaní je spätá so zachovávaním prísľubov, poskytnutých zahraničnému investorovi hosťovským štátom. Ako najdôležitejšia súčasť štandardu majú legitímne očakávania dnes za sebou bohatý vývoj a vyznačujú sa detailnou štruktúrou. Z dôvodu ich významu sa druhá časť príspevku zameriava na ich klasifikáciu a charakteristiku.

SUMMARY**The Fair and Equitable Treatment Standard in International Investment Law. Part II**

Legitimate expectations form the central element of the fair and equitable treatment ("FET") in foreign investment law. With their ever widening application, they are a bullet proof evidence of the FET's expansion and their protection has always been pretty much tied together with keeping up the promises, given to the foreign investor by the host state. Having been the most significant part of the standard for a long time, they have come a long way in their development and may be distinguished by their detailed structure. Because of their importance, the second part of this paper incorporates their characteristics and classification.

ZUSAMMENFASSUNG**Der Standard der gerechten und gleichberechtigten Behandlung im internationalen Investitionsrecht. Teil II**

Die legitimen Erwartungen von Investoren werden heutzutage als ein den Mittelpunkt des Standards der gerechten und gleichberechtigten Behandlung („FET“ Standard) bildenden Bestandteil im internationalen Investitionsrecht betrachtet. Deren expandierendes Konzept ist Beweis für die Verbreitung des FET – Standards. Der Schutz von legitimen Erwartungen ist mit der Einhaltung der einem ausländischen Investor vom Gaststaat geleisteten Zusagen verbunden. Als der wichtigste Bestandteil dieses Standards haben die legitimen Erwartungen heutzutage eine reiche Entwicklung hinter sich und sind durch eine detaillierte Struktur gekennzeichnet. Wegen deren Bedeutung ist der zweite Teil des Beitrages auf deren Klassifikation und Charakteristik ausgerichtet.

Dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov – aplikačné problémy

JUDr. Zuzana Fabianová, Ph.D.

Dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov je jedným zo zákonom stanovených spôsobov vyporiadania majetkového spoločenstva manželov v prípade jeho zániku. Ide o primárny a zákonom preferovaný spôsob vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva, pri ktorom manželia upravujú majetkové práva a povinnosti vyplývajúce z ich bezpodielového spoluvlastníctva uplatňujúc svoju zmluvnú autonómiu a rešpektujú individuálne potreby a osobné vzťahy manželov ku konkrétnym častiam spoločného majetku. Napriek tomu, že ide o v praxi často používaný inštitút, mnohé právne otázky s ním súvisiace sú dosiaľ v teórii i judikatúre posudzované nejednotne.

I. Východiská vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov

Pod vyporiadaním bezpodielového spoluvlastníctva manželov sa rozumie komplexné riešenie majetkových vzťahov medzi bývalými bezpodielovými spoluvlastníkmi. Predmetom vyporiadania je všetko, čo do tohto spoluvlastníctva patrilo a čo existovalo ku dňu jeho zániku ako spoločný majetok. Obsah vyporiadania predpokladá predovšetkým rozdelenie hnutelných

JUDr. Zuzana Fabianová, Ph.D.

pôsobí ako advokátka v Košiciach. Je absolventkou Právnickej fakulty Karlovej univerzity v Prahe (2009). V roku 2014 absolvovala doktorandské štúdium na Právnickej fakulte

Karlovej univerzity v študijnom programe Teoretické právne vedy, odbor Občianske právo. V rámci svojej činnosti sa zameriava na oblasť občianskeho a rodinného práva.

a nehnuteľných vecí tvoriacich predmet bezpodielového spoluvlastníctva. V rámci riešenia majetkových vzťahov sa zásadne vyporiadavajú aj ďalšie spoločné majetkové práva a záväzky vzniknuté za trvania bezpodielového spoluvlastníctva, vrátane spoločných pohľadávok a dlhov s primeraným použitím § 149 a § 150 OZ (tzv. vyporiadanie v širšom zmysle). Vyporiadanie pozostáva jednak zo stránky kvalitatívnej, t. j. z usporiadania vlastníctva k jednotlivým veciam patriacim do bezpodielového spoluvlastníctva, jednak zo stránky kvantitatívnej, ktorá sa týka hodnotových podielov bývalých bezpodielových spoluvlastníkov na spoločnom majetku.

V § 149 OZ sú upravené tri formy vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov, a to vyporiadanie dohodou (§ 149 ods. 2), súdnym rozhodnutím (§ 149 ods. 3) a zákonnou domnienkou vyporiadania (§ 149 ods. 4). Ak nedošlo k vyporiadaniu bezpodielového spoluvlastníctva dohodou, vyporiadanie vykoná na návrh niektorého z manželov súd, ak sa uplynutím troch rokov od zániku bezpodielového spoluvlastníctva neuplatnila zákonná domnienka vyporiadania stanovená v § 149 ods. 4 OZ. Pri vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva sa uplatňujú zásady uvedené v § 150 OZ. Podľa tohto ustanovenia sa postupuje pri vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov súdom aj dohodou účastníkov.

Právny režim zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva sa až do jeho vyporiadania riadi primerane úpravou občianskeho zákonníka o bezpodielovom spoluvlastníctve manželov. Vzájomné vzťahy manželov týkajúce sa užívania a správy spoločných vecí sa v čase medzi zánikom a vyporiadaním bezpodielového spoluvlastníctva riadia analogicky § 144 a nasl. OZ.

II. Forma dohody o vyporiadaní

Jedným zo zákonných spôsobov vyporiadania zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva manželov je dohoda o vyporiadaní. Ide o právny úkon, ktorý musí spĺňať všetky náležitosti vyžadované pre právne úkony v zmysle § 34 a nasl. OZ. V prípade, ak dohoda trpí vadami čo do určitosti a zrozumiteľnosti alebo vážnosti a slobody prejavu vôle, možno uvažovať o jej neplatnosti podľa § 37 a nasl. OZ. Pod sankciou absolútnej neplatnosti dohoda nesmie byť ani v rozpore so zákonom a dobrými mravmi (§ 39 OZ). Subjektom oprávneným uzavrieť dohodu o vyporiadaní sú bývalí bezpodieloví spoluvlastníci, ktorí sú spôsobilí na právne úkony. Ak bezpodielové spoluvlastníctvo manželov zaniklo smrťou alebo vyhlásením jedného z manželov za mŕtveho, bezpodielové spoluvlastníctvo sa vyporiada v dedičskom konaní (§ 175I OSP). Osobitná úprava sa uplatní v prípadoch zániku bezpodielového spoluvlastníctva vyhlásením konkurzu na majetok niektorého z manželov.

Dohodu o vyporiadaní je možné uzavrieť v akejkoľvek forme. Písomná forma dohody je zákonom vyžadovaná len v prípade, ak sa týka nehnuteľností. Nedodržanie písomnej formy dohody má za následok jej absolútnu neplatnosť pre rozpor so zákonom (§ 40 OZ). V ostatných prípadoch je možné dohodu uzavrieť aj inou než písomnou formou. Dohoda o vyporiadaní preto môže byť uzatvorená aj ústne alebo konkludentne, ak z takéhoto konania možno bezpečne usúdiť, že prejavy vôle účastníkov smerovali zhodne k tomu, aby bolo (a akým spôsobom) vyporiadané ich zaniknuté bezpodielové spoluvlastníctvo. *„Stačí, že obom účastníkom je pri jej uzavretí jasné, čoho sa týka, akým spôsobom sa vyporiadajú a že tým dochádza k likvidácii bezpodielových majetkových vzťahov ku všetkým veciam, ktoré patrili do bezpodielového spoluvlastníctva manželov a ako spoločne existovali v dobe jeho zániku.“*¹

1 R 62/1974.

Podľa judikatúry nemožno vylúčiť ani taký spôsob vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva dohodou, kedy manželia, hoci aj mlčky, zhodne vychádzajú z toho, že najmä veci menšej hodnoty pripadnú do výlučného osobného vlastníctva toho z manželov, v ktorého užívaní alebo dispozícii boli v dobe vyporiadania, bez toho, aby tieto veci bolo potrebné v dohode menovite uvádzať. Rozhodovacia prax pripustila tiež to, aby manželia k dohode o vyporiadaní pripojili prehlásenie o tom, že voči sebe nemajú ďalšie nevyporiadané nároky vyplývajúce z ich bezpodielového spoluvlastníctva. *„Účastníci dohody chcú takto spravida prejavíť uznanie toho, že vyporiadanie sa týkalo všetkých vecí, ktoré ako spoločne existovali v dobe zániku bezpodielového spoluvlastníctva, teda aj vecí v dohode neuvedených, a že obaja súhlasia s tým, že tieto veci pripadnú do výlučného vlastníctva toho z nich, u ktorého v dobe uzavretia dohody boli, a že sa navzájom vzdávajú práv, ktoré vyplývali z bezpodielových majetkových vzťahov ohľadom týchto vecí.“*² Iba okolnosť, že si každý z manželov ponechal po zániku bezpodielového spoluvlastníctva niektoré veci zo spoločného majetku (hoci v približne rovnakej hodnote), však neodôvodňuje bez ďalšieho záver, že medzi nimi bola uzavretá dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva.³

2 Tamtiež.

3 R 73/1968

Na ujmu platnosti dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva nie je ani zhodné prehlásenie manželov v dohode deklarujúce výlučné vlastníctvo jedného z nich k určitej veci, ktorého zmyslom je odstránenie pochybností o vlastníckom práve do budúcnosti a ktoré nemá vplyv na rozsah a spôsob vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva.⁴ V písomnej dohode o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov možno ako prostriedok zabezpečenia záväzku platne dojednať aj zmluvnú pokutu podľa § 544 OZ.⁵ V rámci zmluvnej autonómie účastníkov sú možnosti vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov dohodou tak široké, že v rámci dohody o vyporiadaní možno narovnať aj sporné práva v zmysle § 585 OZ obdobne, ako je tomu pri uzatváraní súdneho zmiernu pri vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva v rámci súdneho konania.⁶

4 Najvyšší súd ČR
sp. zn. 26 Odo 1279/2005.

5 Najvyšší súd SR
sp. zn. 1 Cdo 98/2004.

6 Najvyšší súd ČR
sp. zn. 26 Odo 1279/2005.

Ak dohoda o vyporiadaní nebola uzatvorená v písomnej forme, na žiadosť niektorého z manželov sú manželia povinní vydať si navzájom písomné potvrdenie o tom, ako sa vyporiadali. V potvrdení je potrebné predovšetkým uviesť, ako sa manželia dohodli na rozdelení spoločného majetku tak, aby bolo možné s určitosťou zistiť, ako boli medzi manželmi vyporiadané jednotlivé majetkové hodnoty tvoriace súčasť ich bezpodielového spoluvlastníctva. Nie je postačujúce iba potvrdenie o tom, že k vyporiadaniu došlo.

III. Obsah dohody o vyporiadaní

Obsahom dohody je predovšetkým rozdelenie hnuiteľných a nehnuteľných vecí tvoriacich predmet bezpodielového spoluvlastníctva manželov a v širšom zmysle tiež vyporiadanie ďalších spoločných majetkových práv a povinností manželov, vrátane spoločných záväzkov a pohľadávok manželov. Predpokladom ich vyporiadania je, že vznikli za trvania bezpodielového spoluvlastníctva manželov, v súvislosti s ich hospodárskym a spotrebným spoločenstvom a že v dobe jeho zániku existujú. V rámci vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov nie je možné vyporiadavať majetkové vzťahy, ktoré sa síce týkajú manželov, avšak nevznikli v súvislosti s ich bezpodielovým spoluvlastníctvom, okrem prípadov, ak ich rozvedení manželia sami neurobia predmetom vyporiadania. „Ak manželia neurobia tento majetkový vzťah predmetom vyporiadania a obmedzia sa len na vyporiadanie vecí, ktoré tvorili bezpodielové spoluvlastníctvo a vyporiadanie spoločných dlhov, ktoré úzko súviseli s ich bezpodielovým spoluvlastníctvom, nekonajú v rozpore so zákonom, konkrétne s ustanovením § 39 OZ. Neplatnosť dohody o vyporiadaní z toho nie je možné vyvodzovať.“⁷

Súčasťou dohody o vyporiadaní je popri rozdelení majetkových hodnôt patriacich do zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva aj ustanovenie o vyrovnaní podielov bezpodielových spoluvlastníkov v zmysle princípov vyplývajúcich z § 150 OZ. O vyrovnaní podielov sa účastníci môžu dohodnúť tak, že v dohode upravia, akým spôsobom alebo akou finančnou čiastkou jeden z manželov vyrovná hodnotovú nerovnosť svojho z vyporiadania vyplývajúceho vyššieho podielu druhému manželovi tak, aby hodnota oboch podielov po takomto vyporiadaní zodpovedala predpokladu rovnosti podielov v zmysle § 150 prvej vety OZ, prípadne inak dohodnutému pomeru podielov. Pri uzatváraní dohody o vyporiadaní sa však uplatní dispozitívna voľnosť účastníkov. Vzhľadom na to, že § 150 OZ nie je ustanovením kogentným, zmluvné strany sa môžu od tohto ustanovenia na základe vzájomnej dohody odchyliť. „Je potrebné rešpektovať vôľu strán, ktoré sú ochotné uzavrieť dohodu o vyporiadaní, a to bez ohľadu na zásady uvedené v § 150 OZ. Tieto sa totiž použijú v prípade, keď medzi účastníkmi k dohode nedôjde a je podaný návrh na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov súdom, ako i v prípade, keď účastníci sa v uzatvorenej dohode uvedenými zásadami riadia a nedohodnú sa inak. Uvedené ustanovenie sa však neuplatní v prípade, keď sa účastníci dohodnú inak. Občiansky zákonník, pripúšťajúc dohodu a umožňujúc účastníkom dohodnúť sa o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov, tak umožňuje odchyliť sa od § 150 OZ. Pokiaľ je totiž bezpodielové spoluvlastníctvo manželov vyporiadávané dohodou, uplatňuje sa pri jej uzatváraní dispozitívna voľnosť účastníkov občianskoprávných vzťahov.“⁸ Podľa záverov súdnej praxe preto nie je vylúčené, aby sa manželia dohodli na vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva aj tak, že jeden z nich nadobudne menší podiel na spoločnom majetku, prípadne nezíska zo spoločného majetku žiadnu hodnotu. Takáto dohoda nebude neplatná pre rozpor s § 150 OZ. „Dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva, ktorou i prípadne jeden z účastníkov nadobudne podstatne menší podiel, prípadne nenadobudne nič, nie je neplatná pre rozpor s § 150 OZ. Vychádza sa totiž z vôle účastníkov, ako má byť vyporiadané zaniknuté bezpodielové spoluvlastníctvo manželov.“⁹ Takéto ustanovenie bude dohoda obsahovať predovšetkým v tých prípadoch, kedy majú manželia za to, že rozdelením alebo vyporiadaním spoločných vecí medzi nimi nedošlo k hodnotovej nerovnosti, ktorá by nezodpovedala pomeru ich podielov, alebo ak vzniknutá nerovnosť nie je podstatná. Zásadne nemožno vylúčiť ani možnosť vzdania sa práva na vyrovnanie podielov v zmysle § 574 ods. 1 OZ.

7 Najvyšší súd SR
sp. zn. 2 Cdo 113/2007.

8 Najvyšší súd SR
sp. zn. 4 Cdo 147/2011.

9 Najvyšší súd SR
sp. zn. 4 Cdo 147/2011.
Obdobne tiež
Najvyšší súd ČR
sp. zn. 22 Cdo 726/1999
alebo
sp. zn. 22 Cdo 1283/2003.

10 Najvyšší súd ČR
sp. zn. 22 Cdo 141/2009.

11 Najvyšší súd ČR,
sp. zn. 20 Cdo 2085/2006.

12 Napr. Najvyšší súd ČR,
sp. zn. 21 Cdo 2345/2000,
sp. zn. 22 Cdo 1349/2006.

Dohoda o vyporiadaní musí byť v súlade so zásadou dobrých mravov v zmysle § 39 a § 3 ods. 1 OZ. V prípade rozporu dohody o vyporiadaní so zákonom alebo dobrými mravmi by bolo možné namietať jej absolútnu neplatnosť. Za absolútne neplatnú pre rozpor s dobrými mravmi bola v súdnej praxi prehlásená dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva, na základe ktorej jeden z manželov, bez existencie dôvodu ospravedlňujúceho uzavretie takejto dohody, získal všetky spoločné aktíva predstavujúce značný majetok, zatiaľ čo zadlžený druhý manžel prevzal všetky spoločné pasíva, pričom mu nezostal žiaden majetok, ktorý by mohol použiť na úhradu svojho dlhu. „Takáto dohoda sa prieči dobrým mravom a ani s ohľadom na zásadu zmluvnej voľnosti ju nemožno vzhľadom k zadlženosti jedného z manželov akceptovať. Ak nie je zistený dôvod ospravedlňujúci uzavretie takej dohody, podľa ktorej jeden z účastníkov získava všetky aktíva, zatiaľ čo druhý len pasíva, obzvlášť ak je zrejmé, že nemá z čoho by spoločné či iba svoje dlhy uhradil, ide o dohodu podľa § 39 OZ absolútne neplatnú.“¹⁰

Pokiaľ by dohoda o vyporiadaní ukraľovala uspokojenie vymáhateľnej pohľadávky veriteľa niektorého z manželov, bolo by jej možné za podmienok uvedených v § 42a a nasl. OZ odporovať. Zásah do práv veriteľov uskutočnený dohodou o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov nespôsobuje neplatnosť, ale tzv. relatívnu neúčinnosť takejto dohody. Znamená to, že dohoda sledované právne následky vyvolá, avšak vo vzťahu k osobám, v ktorých prospech bola neúčinnosť nastolená, sa na dohodu hľadí tak, ako keby jej právne účinky nenastali. „Táto neúčinnosť nastáva priamo zo zákona, preto je možné uplatniť ju aj námietskou v spore.“¹¹ Predpokladom úspešnosti odporovacej žaloby je okrem iného platnosť právneho úkonu, o ktorý ide a zároveň uplatnenie návrhu na súd v trojročnej prekluzívnej hmotnoprávnej lehote plynúcej od uskutočnenia právneho úkonu. Ak sú dané dôvody neplatnosti právneho úkonu, nemôžu byť súčasne splnené podmienky jeho odporovateľnosti podľa § 42a OZ. Zistenie súdu, že právny úkon je neplatný, má za následok zamietnutie odporovacej žaloby. V prípade preukázaného úmyslu oboch manželov dohodou o vyporiadaní ukrátiť veriteľa, pôjde o dohodu absolútne neplatnú podľa § 39 OZ. Dohode o vyporiadaní by podľa rozhodovacej praxe bolo možné úspešne odporovať aj v prípade, ak by bývalí manželia síce postupovali podľa § 150 OZ, ale rozdelenie vecí, prípadne práv a záväzkov úmyselne zvolili tak, aby stav po vyporiadaní znemožnil alebo úplne vylúčil uspokojenie pohľadávky voči nim ako dlžníkom.¹² Odporovacou žalobou možno úspešne napadnúť aj len časť dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ak by bola oddeliteľná od ostatných častí tohto právneho úkonu. Ukrátenému veriteľovi sa má totiž poskytnúť taká ochrana, ktorá postačí na uspokojenie jeho vymáhateľnej pohľadávky. „Úspešnosť návrhu na určenie neúčinnosti právneho úkonu, ktorým je dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov, nezávisí od rozsahu, v akom sa ukrátený veriteľ domáha určenia neúčinnosti tohto právneho úkonu. Predmetný návrh môže byť úspešný aj vtedy, ak sa ukrátený veriteľ domáha právnej neúčinnosti takejto dohody iba v určitej časti, týkajúcej sa len niektorej hodnoty získanej odporcom. Opačný výklad by bol v rozpore s čl. 20 Ústavy SR (právom vlastníť majetok) a § 123 OZ.“ (R 30/2013).

IV. (Ne)prípustnosť dohody o čiastočnom vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva

Dosiaľ nejednotne je v teórii aj súdnej praxi pristupované k riešeniu otázky o prípustnosti vyporiadania iba časti spoločného majetku dohodou o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

V staršej judikatúre bol prevažne zastávaný výklad, podľa ktorého dohodou možno vyporiadať iba všetok majetok patriaci do bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Čiastočná dohoda o vyporiadaní spoločného majetku bola považovaná za absolútne neplatnú pre rozpor so zákonom. Preto bolo považované za neprípustné tiež kombinovať jednotlivé spôsoby vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva napríklad tým spôsobom, že manželia podali súdu návrh na vyporiadanie iba časti bezpodielového spoluvlastníctva s tým, že ohľadom zostávajúcej časti sa dohodli, prípadne dohodnú mimosúdne. „Vyporiadanie sa nemôže týkať len niektorého predmetu z bezpodielového spoluvlastníctva, ale všetkého, čo môže byť podľa § 143 OZ a vo

vzťahu k § 127 OZ v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov.¹³ Uvedený výklad je založený na argumentácii, v zmysle ktorej cieľom vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov je komplexné usporiadanie majetkových vzťahov medzi manželmi so zreteľom k všetkým hľadiskám obsiahnutým v zásadách uvedených v § 149 v spojení s § 150 OZ vo vzťahu k celej mase spoločného majetku.

Po novele občianskeho zákonníka č. 131/1982 Zb. účinnnej od 1. apríla 1983, na základe ktorej bol § 149 OZ doplnený o nový odsek 4 upravujúci niektoré ďalšie majetkové vzťahy medzi manželmi, vrátane zákonnej domnienky vyporiadania po uplynutí troch rokov od zániku bezpodielového spoluvlastníctva, sa vedľa pôvodného výkladu začal uplatňovať názor, podľa ktorého vzhľadom na novo zavedený ďalší spôsob vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov uplatnením nevyvrátiteľnej domnienky vyporiadania, bolo možné po nadobudnutí účinnosti tejto novely platne uzavrieť aj takú dohodu, ktorá nevyporiadava všetky hodnoty patriace do bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Na tú časť spoločného majetku, o ktorej vyporiadaní sa manželia nedohodli a ani nepodali návrh na jej vyporiadanie súdu, by sa uplatnila zákonná domnienka vyporiadania podľa § 149 ods. 4 OZ.

Výklad pripúšťajúci platnosť dohôd o vyporiadaní iba časti spoločného majetku, ako aj kombinácie jednotlivých spôsobov vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva, sa po roku 1982 ustálil v českej rozhodovacej praxi. Najvyšší súd Českej republiky v rozhodnutí sp. zn. 22 Cdo 1622/1998 judikoval: „Po účinnosti zák. č. 131/1982 Sb., ktorým sa menil a doplňoval občiansky zákonník a upravovali niektoré ďalšie majetkové vzťahy, bolo možné ohľadom vyporiadania zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva manželov uzavrieť platne aj takú dohodu, ktorá nevyporiadava všetky hodnoty patriace do tohto spoluvlastníctva, ale len ich časť. Takáto dohoda založila práva a povinnosti na nej zúčastnených bezpodielových spoluvlastníkov a každý z účastníkov dohody mohol voči druhému, ktorý ju nerešpektoval, uplatňovať práva na súde.“ K uvedenému názoru sa Najvyšší súd Českej republiky prihlásil aj vo svojej ďalšej rozhodovacej praxi.¹⁴ V tejto súvislosti bol tiež vyslovený názor, že hodnoty, ktoré boli takouto čiastkovou dohodou platne vyporiadané, neprichádza do úvahy pri nadväzujúcom ďalšom vyporiadaní znovu preskúmať ani vyporiadavať. „Pri ďalšom vyporiadaní, ktorým by malo byť vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva uzavreté, neprichádza do úvahy preskúmať správnosť ustanovení platnej dohody o rozdelení časti spoločného majetku, prípadne spoločných záväzkov, či správnosť ustanovení o vyrovnaní podielov v rámci tohto čiastočného vyporiadania – predchádzajúce platnou dohodou už vyporiadané hodnoty nie je možné znovu vyporiadavať.“¹⁵ Vo vzťahu k predchádzajúcej čiastočnej dohode o vyporiadaní však treba neskôr prihliadať na to, ako boli v dohode premietnuté zásady vyplývajúce z § 150 OZ tak, aby kritériá uvedené v tomto ustanovení neboli neodôvodnene použité nejednotne. Ak dohoda o vyporiadaní časti majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva vyporiadava spoločný majetok tak, že toto vyporiadanie nie je v rozpore so zásadami uvedenými v § 150 OZ, musí byť pri vyporiadaní ďalšieho majetku v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov rešpektovaná.

V slovenskej rozhodovacej praxi nie je právny názor na túto otázku ustálený. Na jednej strane sa uplatňuje výklad, podľa ktorého čiastočné vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva na základe dohody manželov nie je prípustné a pre platnosť dohody o vyporiadaní vyžaduje, aby sa týkala všetkého majetku tvoriaceho bezpodielové spoluvlastníctvo manželov. Podľa tohto výkladu uvedenému záveru nebráni ani § 149 ods. 4 OZ, keďže pri vyporiadaní uplatnením nevyvrátiteľnej zákonnej domnienky zostáva vlastnícke právo obom bývalým manželom zachované, iba sa pretransformuje do inej formy, s výnimkou hnutelných vecí užívaných výlučne jedným z manželov. Z tejto výnimky však nevyplýva možnosť čiastočného vyporiadania spoločného majetku dohodou. Platí len pre vyporiadanie uplynutím doby, t. j. pre vyporiadanie stanovené priamo zákonom, pri ktorom hľadiská uvedené v § 150 OZ nemožno aplikovať. Tento výklad zaujal Najvyšší súd Slovenskej republiky už v rozhodnutí sp. zn. 2 Cdo 83/1998,¹⁶ v ktorom uviedol: „Dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov sa musí týkať všetkého majetku tvoriaceho bezpodielové spoluvlastníctvo, ktorý existoval v čase zániku tohto spoluvlastníctva.“ Na toto rozhodnutie nadviazala rada ďalších rozhodnutí všeobecných súdov.¹⁷ Najvyšší súd sa k tomuto právnemu názoru prihlásil aj v rozhodnutí sp. zn. 2 M Cdo 5/2008: „Cieľom vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov je vyporiadanie celého spoločného majetku manželov, ktorý podľa § 143 OZ patril do bezpodielového spoluvlastníctva dňu zániku manželstva. Dohoda iba o časti bezpodielového spoluvlastníctva by pri súdnom vyporiadaní

13 R 28/1966. Obdobne tiež R 70/1965.

14 Napr. v rozhodnutí sp. zn. 22 Cdo 1283/2003.

15 Najvyšší súd ČR sp. zn. 22 Cdo 1622/1998, sp. zn. 22 Cdo 1283/2003.

16 Uverejnený In Zo súdnej praxe, 1999, č. 12.

17 Napr. Krajský súd v Košiciach sp. zn. 3 Co 395/2011, Krajský súd v Trnave, sp. zn. 10Co/141/2013.

znemožnila komplexne usporiadať majetkové vzťahy medzi manželmi so zreteľom ku všetkým hľadiskám obsiahnutým v zásadách uvedených v § 149 v spojení s § 150 OZ. Súd musí pri vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov zohľadniť všetok majetok existujúci ku dňu jeho zániku, aj keď sa ohľadne neho účastníci už dohodli a rozdelili si ho.“

Na druhej strane sa v slovenskej súdnej praxi uplatňuje aj opačný výklad, ktorý s poukazom na princíp zmluvnej autonómie pripúšťa platné uzavretie dohody o vyporiadaní aj iba časti spoločného majetku. Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozhodnutí sp. zn. 4 Cdo 147/2011 dospel k záveru, že „je potrebné rešpektovať vôľu strán, ktoré sú ochotné uzavrieť dohodu týkajúcu sa aj vyporiadania jednotlivých vecí, resp. časti majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Preto dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ktorá sa netýka celého majetku, ktorý bol v bezpodielovom spoluvlastníctve, nie je neplatná.“ Uvedený právny názor najvyšší súd zaujal argumentujúc dispozitívnu voľnosťou účastníkov občiansko-právnych vzťahov pri uzatváraní dohody o vyporiadaní, ako aj s poukazom na § 149 ods. 4 OZ, ktorý bol do právnej úpravy zavedený od účinnosti novely občianskeho zákonníka zákonom č. 131/1982 Zb. a tiež s poukazom na novelu občianskeho zákonníka č. 379/2008 Z. z. účinnú od 1. novembra 2008, ktorou bol § 149 OZ doplnený o nový odsek 5, v zmysle ktorého ak sa po vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva rozhodnutím súdu alebo dohodou objaví majetok, ktorý nebol zahrnutý v rámci vyporiadania, platí preň domnienka uvedená v odseku 4. K záveru o prípustnosti vyporiadania časti spoločného majetku dohodou dospel napríklad aj Krajský súd v Nitre v rozhodnutí sp. zn. 9 Co 22/2012: „Dohoda o čiastočnom vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov (pokiaľ splňa predpoklady platnosti právnych úkonov z hľadiska ustanovenia § 37 a nasl. OZ) je ako dvojstranný právny úkon právne relevantná a zakladá práva a povinnosti z nej zúčastnených bezpodielových vlastníkov. Predchádzajúcou platnou dohodou už vyporiadané hodnoty nemožno znovu vyporiadať. Pri ďalšom vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov nemožno prihliadať na kvantitatívnu stránku predchádzajúcej čiastkovej platnej dohody, a teda znova operovať hodnotami už vyporiadaných položiek spoločného majetku a nerešpektovať ustanovenia predchádzajúcej čiastkovej dohody o sume, ktorú má jeden z účastníkov dohody zaplatiť druhému na vyrovnanie podielov.“

Výklad o neprípustnosti čiastočného vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov dohodou považujeme naďalej za neudržateľný. Vzhľadom na princíp zmluvnej autonómie uplatňovaný v občiansko-právnych vzťahoch sa domnievame, že je žiaduce v aplikačnej praxi pripustiť platné vyporiadanie aj iba časti spoločného majetku dohodou bývalých bezpodielových spoluvlastníkov a v tejto súvislosti aj vzájomnú kombináciu jednotlivých spôsobov vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Majetkové hodnoty nezahrnuté do dohody účastníkov môžu byť podľa nášho názoru predmetom následného vyporiadania rozhodnutím súdu na základe návrhu jedného z manželov. V prípade, ak návrh nebude podaný v lehote troch rokov od zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov, uplatní sa zákonná nevyvrátená právna domnienka vyporiadania v súlade s § 149 ods. 4 OZ. V záujme posilnenia právnej istoty možno z hľadiska úvah de lege ferenda uvažovať nad výslovnou úpravou tejto otázky v občianskom zákonníku obdobne, ako je tomu v novom českom kódexe v § 738 ods. 2 nového občianskeho zákonníka č. 89/2012 Sb., ktorý stanovuje: „Platnosti dohody o vypořádání nebrání, týká-li se jen části společných majetkových povinností a práv.“

V.

Lehota na uzatvorenie dohody o vyporiadaní

Bezpodielové spoluvlastníctvo manželov možno podľa platnej právnej úpravy vyporiadať až po jeho zániku. Obdobne ako je vylúčené, aby sa jeden z manželov domáhal vyporiadania existujúceho bezpodielového spoluvlastníctva alebo aby spojil návrh na zrušenie bezpodielového spoluvlastníctva či návrh na rozvod manželstva s návrhom na jeho vyporiadanie, je neprípustné uzavrieť dohodu o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov ešte pred jeho zánikom. Uzavretie dohody o vyporiadaní pred zánikom bezpodielového spoluvlastníctva manželov nie je prípustné. Takáto dohoda by bola pre rozpor so zákonom absolútne neplatná (§ 39 OZ). Súdna prax možnosť uzavretia dohôd o vyporiadaní ešte pred zánikom bezpodielové-

ho spoluvlastníctva manželov odmietla s poukazom na výslovné znenie zákonnej úpravy (§ 149 ods. 1 OZ), cieľ a zmysel vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov, skutočnosť, že pred jeho zánikom nie je známy presný rozsah spoločného majetku, ako aj obavy z možného obchádzania zákona či vynucovania súhlasu od druhého manžela s rozvodom manželstva v takýchto prípadoch. Uzavretie dohody o vyporiadaní pred zánikom bezpodielového spoluvlastníctva sa nepripúšťa ani v prípade, ak by dohoda bola uzavretá s odkladacou podmienkou nadobudnutia účinnosti až po zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov. „Ak manželia uzatvárajú v priebehu rozvodového konania ešte za trvania manželstva a za trvania bezpodielového spoluvlastníctva dohodu o rozdelení spoločného majetku, hoci pod podmienkou, že dohoda sa stane účinnou až v prípade, že dôjde k rozvodu ich manželstva, uzatvárajú dohodu o majetku, ktorý v dobe jej uzavretia tvorí ich spoločný majetok. Nevedia však a ani nemôžu vedieť, čo bude tvoriť ich spoločný majetok ku dňu právoplatnosti rozhodnutia o rozvode manželstva a zániku bezpodielového spoluvlastníctva. Takýto stav by však bol v rozpore so zákonom, pretože k vyporiadaniu ohľadom spoločného majetku za trvania manželstva môže podľa občianskeho zákonníka dôjsť len vtedy, ak súd zruší bezpodielové spoluvlastníctvo na návrh niektorého z manželov, nehládajúc na to, že z § 149 ods. 1 OZ jasne plynie, že vyporiadanie sa vykoná, až keď bezpodielové spoluvlastníctvo zanikne.“¹⁸ Sme toho názoru, že v záujme nekonfliktného a zmierneného usporiadania vzájomných vzťahov medzi manželmi by v prípadoch rozvodu manželstva bolo de lege ferenda žiaduce umožniť manželom upraviť svoje majetkové vzťahy k spoločnému majetku na čas po rozvode aj dohodou o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva uzavretou ešte v čase pred právoplatnosťou rozhodnutia o rozvode manželstva. Nevyhnutné by však bolo legislatívne zabezpečenie potrebnej ochrany majetkových záujmov oboch manželov v takýchto prípadoch a zodpovedajúca zákonná úprava sporných otázok súvisiacich s vyporiadaním predchádzajúcim zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

Občiansky zákonník neustanovuje, dokedy možno uzavrieť dohodu o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Právo na uzavretie dohody o vyporiadaní sa nepremičuje, pretože ide o výkon vlastníckeho práva. Ak však k uzavretiu dohody nedôjde do troch rokov od zániku bezpodielového spoluvlastníctva a v tejto lehote nebol podaný ani návrh na jeho súdne vyporiadanie, dochádza zo zákona (ex lege) k vyporiadaniu podľa § 149 ods. 4 OZ, čím zaniká možnosť vyporiadať bezpodielové spoluvlastníctvo dohodou alebo súdnym rozhodnutím. Dohodu o vyporiadaní je tak zásadne treba uzavrieť do troch rokov od zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Po uplynutí tejto lehoty možno dohodu o vyporiadaní uzavrieť iba v prípade, ak na základe návrhu jedného z manželov podaného v lehote troch rokov od zániku bezpodielového spoluvlastníctva prebieha pred súdom konanie o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva, v ktorom je riadne pokračované až do uzavretia dohody. V rámci súdneho konania o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov môže byť dohoda o vyporiadaní uzavretá formou súdneho zmiernu. Pokiaľ ide o možnosť uzavretia mimosúdnej dohody, podľa časti súdnej praxe je prípustné uzavrieť dohodu o vyporiadaní mimosúdne aj za trvania konania o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Najvyšší súd Českej republiky k tomu judikoval: „Mimosúdnu dohodu o vyporiadaní zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva manželov možno uzavrieť aj po uplynutí troch rokov od zániku bezpodielového spoluvlastníctva, ak prebieha súdne konanie o vyporiadanie tohto bezpodielového spoluvlastníctva.“¹⁹ Obdobne aj Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že „bývalý bezpodielový spoluvlastník má možnosť uzavrieť platnú dohodu o vyporiadaní svojho zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva aj počas konania pred súdom o návrhu na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva, v ktorom riadne pokračoval až do uzavretia predmetnej dohody“.²⁰ Tento názor je odôvodnený princípom zmluvnej voľnosti ako jednej zo základných zásad občianskeho práva. Argumentom pre tento záver je tiež to, že „ak pred uplynutím trojročnej lehoty od zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov je podaný návrh na jeho vyporiadanie súdu, nemôže sa po dobu, počas ktorej konanie prebieha, uplatniť voči veciam, ktoré sú predmetom vyporiadania, zákonná domnienka vyporiadania“.²¹ Ohľadom týchto vecí preto možno vykonať v dobe, kedy súdne konanie prebieha, vyporiadanie mimosúdnou dohodou, a to aj po uplynutí troch rokov od zániku bezpodielového spoluvlastníctva. Pokiaľ účastník v začatom súdnom konaní o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva riadne nepokračuje a konanie sa skončí inak než meritórnym rozhodnutím (napr. zastavením konania pre späťvzatie návrhu), nastáva stav, ako keby ku konaniu vôbec nedošlo, t. j. uplatní sa zákonná domnienka vyporiadania. Vedľa

18 R 70/1965.

19 Rc 88/2011. Zhodne tiež. Najvyšší súd ČR sp. zn. 31 Cdo 1038/2009 alebo Rc 44/2000.

20 Najvyšší súd SR sp. zn. 8 SŽ 10/2007.

21 Rc 88/2011. Ústavný súd SR k plynutiu lehoty podľa § 149 ods. 4 OZ uviedol: „Podanie návrhu na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov súdnou cestou má za následok prerušenie behu hmotnoprávnej trojročnej lehoty a zároveň nenastane zákonná fikcia vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva ex lege, pričom v takomto prípade prekluzívna lehota počas trvania konania (od uplatnenia nároku na súde) neplynie.“ (IV. ÚS 341/2009).

22 Napr. Najvyšší súd ČR sp. zn. 22 Cdo 2574/1998.

23 Ústavný súd ČR
sp. zn. I. ÚS 412/2000. Tento výklad súvisí tiež s tým, že podľa českej právnej úpravy o zápisoch vlastníckych a iných vecných práv k nehnuteľnostiam sa právne účinky vkladu viažu ku dňu doručenia návrhu na vklad príslušnému katastrálnemu úradu. Obdobne porov. Najvyšší súd ČR Rc 44/2000, Rc 87/2011.

24 Krajský súd v Banskej Bystrici sp. zn. 24 Sp 35/2012: „Vkladom nadobúda dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva účinky, ale ak nebola predložená na vklad v prekluzívnej trojročnej lehote, nemohli nastať jej účinky, ale nastali účinky zo zákona (§ 149 ods. 4 OZ), t. j. vzniklo podielové spoluvlastníctvo, a tým zanikla možnosť vyporiadať zrušené bezpodielové spoluvlastníctvo dohodou. Len v prípade, pokiaľ by sa navrhovateľom podarilo hodnoverným spôsobom preukázať, že uzavreli platnú a účinnú dohodu o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov v zákonom stanovenej prekluzívnej lehote po zániku bezpodielového spoluvlastníctva, t. j. vrátane osvedčených podpisov, bolo by možné túto skutočnosť zohľadniť vo vkladovom konaní, aj vtedy, ak by bol návrh na vklad takejto dohody predložený aj po uplynutí trojročnej lehoty. Súd sa nestotožnil so stanoviskom, že by správa katastra mala povoliť vklad každej predloženej dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov aj po uplynutí zákonom stanovenej lehoty v zmysle § 149 ods. 4 OZ, nakoľko takýto výklad a aplikácia zákona by viedla k nabúrania stavu právnej istoty, čo je v rozpore s princípmi právneho štátu a Ústavou SR.“

tohto výkladu sa vyskytuje aj opačný názor, v zmysle ktorého po uplynutí lehoty uvedenej v § 149 ods. 4 OZ už dohodu o vyporiadaní nemožno mimo súdneho konania platne uzavrieť, prípustné je len vyporiadanie formou súdom schváleného zmiernu medzi účastníkmi.²²

Ak sa dohoda medzi manželmi týka nehnuteľností, nadobúda účinnosť vkladom do katastra (§ 149a OZ). Pri zápise vkladu musí správny orgán postupovať podľa zásad platných pre vkladové konanie, teda aj preskúmať, či právo nakladať s nehnuteľnosťou nie je obmedzené a v prípade jeho zistenia návrh zamietnuť. Pokiaľ ide o význam uplynutia trojročnej lehoty uvedenej v § 149 ods. 4 OZ vo vzťahu k vkladu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností na základe dohody o vyporiadaní, názory na túto otázku sú riešené nejednotne. V českej judikatúre sa uplatňuje výklad, podľa ktorého v stanovenej trojročnej lehote od zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov nestačí len uzavrieť dohodu o vyporiadaní, ale najneskôr v posledný deň tejto lehoty je potrebné podať aj návrh na vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností – v trojročnej lehote musia nastať aj vecnoprávne účinky dohody, inak sa uplatní zákonná domnienka vyporiadania podľa § 149 ods. 4 OZ. Po uplynutí tejto lehoty bude nehnuteľnosť zo zákona v podielovom spoluvlastníctve manželov, vzhľadom na čo bude potrebné návrh na vklad dohody o vyporiadaní zamietnuť. Výnimku tvoria iba prípady, keď návrh na vklad bol síce podaný po uplynutí troch rokov, avšak v priebehu súdneho konania o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva začatého pred uplynutím trojročnej lehoty. Ústavný súd Českej republiky v tejto súvislosti vyslovil: „K vyporiadaniu bezpodielového spoluvlastníctva manželov dochádza dňom, ku ktorému nastupujú účinky vkladu. Z tohto dôvodu musí byť najneskôr posledný deň lehoty určenej k vyporiadaniu podaný návrh na vklad. Ak návrh na vklad nebol podaný, uplynutím lehoty nastúpila domnienka o vyporiadaní uvedená v § 149 odst. 4 ObčZ, aj keď dohoda o vyporiadaní bola uzavretá. Zákon totiž nevyžaduje iba uzavretie dohody, ale spája nastúpenie zákonnej domnienky so skutočnosťou, že nedošlo k vyporiadaniu dohodou, pričom púhe uzavretie dohody ešte neznamená vyporiadanie, pretože naďalej zostávajú zachované pôvodné spoluvlastnícke vzťahy.“²³ V slovenskej aplikačnej praxi sa možno stretnúť s názorom, že v trojročnej lehote uvedenej v § 149 ods. 4 OZ je postačujúce iba uzavrieť dohodu o vyporiadaní, nie je však potrebné, aby v tejto lehote bol podaný tiež návrh na vklad do katastra či, aby v uvedenej lehote nastali aj vecnoprávne účinky dohody. Preto, ak dohoda o vyporiadaní týkajúca sa nehnuteľnosti bola uzavretá v lehote podľa § 149 ods. 4 OZ, zákonná domnienka vyporiadania sa neuplatní, aj keď k podaniu návrhu na vklad do katastra došlo až po uplynutí tejto lehoty. Na druhej strane sa uplatňuje výklad, podľa ktorého je nevyhnutné, aby v trojročnej lehote od zániku bezpodielového spoluvlastníctva nastali aj vecnoprávne účinky dohody o vyporiadaní, prípadne, aby v uvedenej lehote bol aspoň podaný návrh na vklad do katastra nehnuteľností.²⁴ Vo vzťahu k vkladovému konaniu na základe dohody uzavretej po uplynutí troch rokov od zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov v priebehu súdneho konania o vyporiadanie bolo tiež judikované, že ak príslušný správny orgán pred vydaním rozhodnutia o zamietnutí návrhu na vklad vlastníckeho práva k nehnuteľnosti podľa dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov nezisťoval, z akého dôvodu bola dohoda uzavretá po uplynutí trojročnej prekluzívnej lehoty stanovenej v § 149 ods. 4 OZ, vychádzal z nedostatočne zisteného skutkového stavu veci, čo je dôvodom na to, aby súd jeho rozhodnutie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (R 22/2008). Vzhľadom na uvedené rozdielne prístupy aplikačnej praxe treba odporučiť návrh na vklad dohody o vyporiadaní do katastra nehnuteľností podať vždy v dostatočnom časovom predstihu pred uplynutím trojročnej lehoty od zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov a v prípade, ak je dohoda predkladaná po uplynutí tejto lehoty, dostatočne zdôvodniť a prípadne aj preukázať, z akého dôvodu bola dohoda predložená po uplynutí lehoty v zmysle § 149 ods. 4 OZ.

Záver

Dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov je obvyklým zákonom preferovaným spôsobom vyporiadania majetkového spoločenstva manželov v prípade jeho zániku. Aj keď zákonná úprava bezpodielového spoluvlastníctva manželov nepodlieha častým legislatívnym zmenám, v aplikačnej praxi sa dosiaľ objavuje viacero právnych otázok, ktoré sú súdmi

a správnymi orgánmi riešené odlišne. Cieľom tohto príspevku bolo upozorniť na tieto aplikačné problémy, poukázať na východiská a prístupy aktuálnej rozhodovacej praxe a nastoliť otázky v rámci úvah de lege ferenda. ■

RESUMÉ

Dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov – aplikačné problémy

Dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov je jedným zo zákonných spôsobov vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva v prípade jeho zániku. Napriek tomu, že ide v praxi o často používaný inštitút, mnohé právne otázky s ním súvisiace sú v teórii i aplikačnej praxi dosiaľ posudzované nejednotne. Článok sprístupňuje skúmanú problematiku z pohľadu teoretických a praktických východísk a aktuálnych prístupov súdnej praxe.

SUMMARY

Community Property Agreements – Application Problems

A community property agreement is one of the statutory methods concerned with dividing and distributing marital property. Despite the fact this concept is frequently used in practice, many legal issues related thereto have not been judged uniformly and consistently so far both in the theory as well in the application practice. The article aims to deal with the issues under review in the context of their theoretical and practical background, and to inform of current approaches applied in the decision-making of courts.

ZUSAMMENFASSUNG

Vereinbarung über die Auseinandersetzung der ehelichen Gütergemeinschaft – Anwendungsproblematik

Die Vereinbarung über die Auseinandersetzung der ehelichen Gütergemeinschaft ist eine von den gesetzlichen Möglichkeiten für die Auseinandersetzung der Gütergemeinschaft nach deren Auflösung. Obwohl es in der Praxis ein oft verwendetes Instrument ist, werden bisher bei seiner Anwendung viele damit zusammenhängende Rechtsfragen in der Theorie sowie in der Praxis uneinheitlich beurteilt. Im Artikel wird die untersuchte Problematik vom Sichtpunkt der theoretischen und praktischen Ausgangspunkte und der aktuellen Behandlung in der Gerichtspraxis näher erläutert.

Charta základných práv Európskej únie v sťažnostiach na Ústavný súd Slovenskej republiky: Nevyužitý potenciál?¹

doc. JUDr. Martina Jánošíková, Ph.D.

Štúdium rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“), v ktorých sťažovatelia namietať aj porušenie niektorých článkov Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“), otvorilo otázku kvality argumentácie sťažovateľov, ktorá vychádzala z porušenia charty. Pri posudzovaní kvality týchto častí sťažností vychádzame z obsahu odôvodnení konkrétnych rozhodnutí ústavného súdu, keďže tieto pomerne podrobne opakujú obsahy sťažností, v dôsledku čoho môžeme spoľahlivo zaujať stanovisko k relevantnosti právnych dôvodov sťažnosti a súčasne nám to umožňuje vysloviť určité hodnotenie poskytnutej právnej služby.

Zámerom príspevku je prispieť k tomu, aby dôvody sťažností, v ktorých advokáti používajú chartu, boli opreté o znalosti týkajúce sa postavenia charty v právnom poriadku Slovenskej republiky a jej použiteľnosti v úzkej spojitosti s judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“). Sme pevne presvedčení, že súčasne to bude aj príspevok k skvalitneniu prístupu ústavného súdu k sťažnostiam, v ktorých sa argumentuje chartou.

¹ Táto práca vznikla v rámci riešenia projektu „Záväznosť a aplikovateľnosť Charty základných práv Európskej únie pre členský štát a v členskom štáte s osobitným zreteľom na súdnu moc v Slovenskej republike“, ktorý je podporovaný Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-0814-12.

Sťažnosť podľa článku 127 Ústavy Slovenskej republiky: Charta ako právny základ

Podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 50 ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť okrem všeobecných náležitostí uvedených v § 20 musí obsahovať označenie, ktoré základné práva alebo slobody sa podľa tvrdenia sťažovateľa porušili.

Podľa § 56 ods. 1 tohto zákona, ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, v náleze vysloví, ktoré základné právo alebo sloboda a ktoré ustanovenie ústavy, ústavného zákona alebo medzinárodnej zmluvy sa porušili, a akým právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom sa základné právo alebo sloboda porušili.

Z citovaného článku ústavy a dvoch ustanovení zákona o ústavnom súde je zrejmé, že sťažovatelia sa v konaní o ich sťažnostiach môžu spoliehať nielen na ústavu a Dohovor o ochrane

doc. JUDr. Martina Jánošíková, Ph.D.

pôsobí od roku 2002 na Univerzite P. J. Šafárika v Košiciach, na Právnickej fakulte, kde je v súčasnosti riaditeľkou Ústavu európskeho práva. Svoju činnosť dlhodobo zameriava na právo Európskej únie a jeho interakciu s vnútroštátnym právom.

ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ale i na chartu. Charta je totiž súčasťou medzinárodnej zmluvy,² a preto je použiteľná pre tvrdenie o porušení základného práva, ktoré vyžaduje § 50 ods. 1 zákona o ústavnom súde.³

Na webovej stránke ústavného súdu sme preskúmali viac ako 50 rozhodnutí, v ktorých sa používa výraz: „Charta základných práv Európskej únie“ s osobitným zreteľom na obsahy sťažností podaných podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

V ďalšom texte uvedieme niektoré všeobecné poznatky z tohto prieskumu a to bez toho, aby sme osobitne citovali konkrétne rozhodnutia ústavného súdu.

Uvedenie len zovšeobecnených poznatkov považujeme za inštruktívnejšie ako citovanie jednotlivých častí sťažností, ktoré boli spracované a podané advokátmi.

Prvý poznatok: Charta môže byť samostatným právnym základom sťažnosti

Nevieme to úplne vylúčiť, ale medzi preskúmanými rozhodnutiami (nálezy a uznesenia ústavného súdu) sme neidentifikovali ani jednu sťažnosť, v ktorej by sa tvrdilo, že základné práva sťažovateľa boli porušené v situácii, ktorá spadá do práva Európskej únie, výlučne porušením charty. Na chartu bolo poukazované vždy v súvislosti s porušením zodpovedajúcich základných práv garantovaných ústavou a dohovorom.

Pritom je zjavné, že ak je splnený predpoklad ustanovený v čl. 51 ods. 1 charty, t. j., že členské štáty sú viazané chartou len vtedy, ak vykonávajú právo Únie, tak napádať rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah orgánu verejnej moci, spravidla súdu, z dôvodu porušenia charty je oveľa efektívnejšie.

Ústavný súd sa k tomu už vyjadril pomerne jasne. V bode 69 nálezu 10/2014⁴ uviedol, že charte treba priznať také postavenie: „...aké majú podľa čl. 7 ods. 5 ústavy medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách.“ Z toho je úplne zjavné, že charta môže slúžiť, rovnako ako dohovor, ako samostatný právny základ na skúmanie, či došlo alebo nedošlo k porušeniu základných práv.⁵

Ak by Ústavný súd Slovenskej republiky akceptoval taký prístup, tak by nebol výnimkou medzi ústavnými súdmi členských štátov. Napríklad, zo zásadného rozhodnutia Ústavného súdu Rakúskej republiky zo 14. marca 2012, číslo U 466/11-18 U 1836/11-13,⁶ vyplýva, že charta môže byť používaná samostatne nielen v konaniach o sťažnostiach, ale dokonca aj pri previerke ústavnosti napadnutých vnútroštátnych predpisov.

Aký je z toho prospech? Odpoveď na túto pragmatickú otázku treba začať základnou charakteristikou charty. Ide o moderný, dá sa povedať nadčasový katalóg základných práv a právnych zásad.⁷ Podľa charty sa dajú chrániť viaceré základné práva, napríklad základné právo na životné prostredie, ktoré nie sú v dohovore. Veľmi atraktívna je hlava IV. nadpísaná Solidarita. A to sú len príklady potvrdzujúce skutočnosť, že charta je moderne koncipovaná listina základných práv.⁸

Druhý poznatok: Charta nie je dohovor, ba ani ústava

Ako sme už uviedli, vo väčšine prípadov sme sa stretli s tým, že v sťažnostiach sa tvrdilo porušenie základných práv alebo slobôd garantovaných ústavou, dohovorom a chartou. V návrhoch na rozhodnutie vo veci samej sa to uvádzalo v rovnakom poradí, zjavne z dôvodu, že charta je z týchto troch právnych predpisov „najmladšia“ a tak sa aj v argumentácii či v petitoch dostala na posledné miesto.

Z obsahu podaní nie je zistiteľný dôvod takeého usporiadania právnych základov v konaní pred ústavným súdom o sťažnostiach. Na prvý pohľad to vyvoláva dojem, že ak advokát zistil, že základné právo garantované ústavou, ktorého porušenie bolo namietané, má svoj odraz aj v charte, tak chartu jednoducho zaradil medzi porušené pramene bez uvedomenia si ďalších súvislostí.⁹ Tento prístup sťažovateľov zastúpených advokátmi si zaslúži pozornosť, pretože by mohol viesť k viacerým nedorozumeniam, ktoré by mohli vyústiť do poskytnutia nekvalifikovanej

2 Pozri Rideau, J.: *La protection des droits fondamentaux dans l'Union européenne Perspectives ouvertes par le traité de Lisbonne*. R. A. E. – L. E. A. 2007 – 2008/2, s. 195 a nasl., ktorý píše, že charta sa stala súčasťou primárneho práva a teda aj medzinárodnej zmluvy ... «*par ricochet*».

3 Pozri v tomto smere rozhodnutie Ústavného súdu Rakúskej republiky zo 14. marca 2012, číslo U 466/11-18 U 1836/11-13: „*The Constitutional Court has thus concluded that, based on the domestic legal situation, it follows from the equivalence principle that the rights guaranteed by the Charter of Fundamental Rights may also be invoked as constitutionally guaranteed rights pursuant to Articles 144 and 144a respectively, Federal Constitutional Act (B-VG) and that they constitute a standard of review in general judicial review proceedings in the scope of application of the Charter of Fundamental Rights, in particular under Articles 139 and 140, Federal Constitutional Act (B-VG).*“

4 Nález z 29. apríla 2015, PL. ÚS 10/2014 (ďalej len „nález 10/2014“).

5 K charakteru charty ako medzinárodnej zmluvy pozri bližšie: Dobrovičová, G. – Jánošíková, M.: *Právna povaha Vysvetliviek k Charte základných práv Európskej únie: Možnosť alebo povinnosť ich využitia v rozhodovacej činnosti súdov?* In *Ochrana ľudských práv a základných slobôd ústavnými súdmi a medzinárodnými súdnymi orgánmi* : III. ústavné dni : zborník vedeckých prác z medzinárodnej vedeckej konferencie : 23. septem-

ber 2014, Košice. – Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2014. ISBN 9788081522079, s. 7 – 68.

6 Výňatok z rozhodnutia zo 14. marca 2012, číslo U 466/11-18 U 1836/11-13: „The Constitutional Court has thus concluded that, based on the domestic legal situation, it follows from the equivalence principle that the rights guaranteed by the Charter of Fundamental Rights may also be invoked as constitutionally guaranteed rights pursuant to Articles 144 and 144a respectively, Federal Constitutional Act (B-VG) and that **they constitute a standard of review in general judicial review proceedings** in the scope of application of the Charter of Fundamental Rights, in particular under Articles 139 and 140, Federal Constitutional Act (B-VG). In any case, this is true if the guarantee contained in the Charter of Fundamental Rights is similar in its wording and purpose to rights that are guaranteed by the Austrian Federal Constitution.”

7 Pozri v podrobnostiach Mazák, J. – Jánošíková, M.: Lisabonská zmluva. Ústavný systém a súdna ochrana. Bratislava : IURA EDITION, 2011. – 306.

8 K tomu ako veľmi razantný príklad ovplyvňujúci právnu prax pozri rozsudok Association de médiation sociale proti Union locale des syndicats CGT a iní, C-176/12, EU:C:2014:2, v ktorom sa analyzuje obsah čl. 27 charty nadpísaný Právo pracovníkov na informácie a konzultácie v rámci podniku, a tiež literatúru potvrdzujú razantnosť takého rozhodnutia Súdneho dvora, napríklad: Carpano,

právnej služby.¹⁰ Nekvalifikovanosť by spočívala v nesprávnom pochopení postavenia charty v právnom poriadku Slovenskej republiky, hoci toto postavenie je jednoducho vyvoditeľné z ústavy, práva Únie ako aj judikatúry Súdneho dvora.

Ktoré sú základné charakteristiky postavenia charty v našom právnom poriadku? Zhruba by sa dali vymedziť, najmä na účely podaní na ústavný súd, asi takto:

- charta, ako sme už uviedli, je súčasťou medzinárodnej zmluvy; navyše má rovnakú právnu silu ako medzinárodná zmluva, ktorá na ňu odkazuje (čl. 6 ods. 1 ZEÚ), teda charta je primárnym právom Únie;
- pri charte ako súčasť primárneho práva Únie sa uplatňuje v celom rozsahu princíp prednosti a princíp priameho účinku;
- charta teda má prednosť, samozrejme za predpokladu, že je v konkrétnom prípade aplikovateľná, aj pred ústavou a dohovorom. Ak došlo k porušeniu charty, nie je už potrebné skúmať, či došlo k porušeniu ústavy alebo dohovoru. Také skúmanie by bolo redundantné, lebo aj keby viedlo k záveru, že k porušeniu ústavy a dohovoru nedošlo, nepostačovalo by to na nevyhovenie sťažnosti (princíp aplikačnej prednosti charty).

Tretí poznatok: Otázka „Kedy charta zaväzuje členský štát?“ je otázkou právomoci a prípustnosti sťažnosti

Charta zaväzuje členský štát výlučne vtedy, ak vykonáva právo Únie (čl. 51 ods. 1). Z toho vyplývajú dva základné závery. Po prvé, čisto vnútroštátne situácie nespádajú pod pôsobnosť charty.¹¹ Po druhé, ak právna situácia patrí do pôsobnosti práva Únie, potom, za splnenia ďalších predpokladov, sa charta uplatní bez výnimiek.¹²

Preto sa nazdávame, že v sťažnostiach, v ktorých sa argumentuje chartou, by sa mala vyčleniť osobitná časť, ktorá by sa venovala tomu, že charta je aplikovateľná, pretože sú splnené všetky predpoklady ustanovené v čl. 51 ods. 1 charty, tak ako ich vykladá v súčasnej judikatúre Súdny dvor.

Len za splnenia týchto predpokladov je totiž daná právomoc ústavného súdu použiť chartu ako právny základ v konaní o sťažnostiach.¹³ Ak sa zistí, že uvedené predpoklady nie sú splnené, ústavný súd by mal sťažnosť (jej časť) odmietnuť podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci, prípadne neprípustnosť.

Opäť vzniká otázka praktického významu takýchto argumentov. Ak totiž ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti dôjde k záveru, že ju prijíma vrátane jej časti, v ktorej sa dôvodí chartou, potom v konaní o veci samej sa už s chartou musí vyrovnáť so zreteľom na obsah toho základného práva upraveného chartou, ktorého porušenie sťažovateľ tvrdí.

Štvrtý poznatok: Výhody aplikovania charty na príklade článku 47

Prevažná väčšina sťažností na ústavný súd argumentuje čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, t. j. porušením základného práva na spravodlivý proces. V skutočnosti však v situáciách, ktoré patria do pôsobnosti práva Únie,¹⁴ sa dá oveľa efektívnejšie využiť tvrdenie, že bolo porušené základné právo zaručené článkom 47 charty.¹⁵ Tento článok nemá obmedzenia, ktoré sú typické pre čl. 6 ods. 1 dohovoru a ani tie, ktoré sú charakteristické pre čl. 46 ods. 1 ústavy.¹⁶

Rozsah článku nedovoľuje viac ako uvedenie jedného príkladu, avšak o to presvedčivejšieho. Citovaný článok charty zaručuje prejednanie veci v primeranej lehote. Ak dôjde k porušeniu tejto časti obsahu spravodlivého procesu, tak podľa nedávnej judikatúry Súdneho dvora je možnosť domáhať sa náhrady škody. A to je podstatný rozdiel oproti tomu, že podľa čl. 48 ods. 2 ústavy sa možno domáhať len primeraného finančného zadosťučinenia, ktoré zďaleka neplní takú funkciu ako náhrada škody.

Súdny dvor totiž rozhodol, že sankciou za porušenie povinnosti súdu Únie rozhodnúť o veciach, ktoré sú mu predložené, v primeranej lehote, ktorá mu vyplýva z článku 47 druhého odseku charty, je žaloba o náhradu škody podaná na Všeobecný súd, ktorá predstavuje účinný prostriedok nápravy.¹⁷

Nie je žiaden dôvod na to, aby vo veciach, ktoré spadajú do pôsobnosti charty, nebolo možné, po dosiahnutí nálezu ústavného súdu o neprimeraných prieťahoch v konaní pred všeobecným súdom, ktoré sú v rozpore s článkom 47 charty, uplatniť zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú porušením práva Únie podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci v znení neskorších predpisov s odkazom na judikatúru Súdneho dvora.

Tento záver sa môže javiť ako diskutabilný, ale v konečnom dôsledku je logické, že ak možno uplatniť na úrovni Únie za neprimerané prieťahy, ktoré sú porušením článku 47 charty, náhradu škody, tak zásada ekvivalencie, ktorá je jedným z obmedzení procesnej autonómie členského štátu povedie skôr alebo neskôr k rovnakej možnosti aj na úrovni členského štátu.

Záver

Stručný náčrt niektorých základných poznatkov o charte v sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ukazuje, že charta je dosiaľ nevyužitá šanca dosiahnuť novú kvalitu ochrany základných práv. Tých základných práv, ktoré po novom a modernejšie upravuje charta.

Z uvedeného tiež vyplýva, že nejde o nejaké jednoduché zdvojenie alebo iné rozmnoženie ochrany základných práv. Ochrana základných práv podľa charty má, hoci len čiastočne, aj vlastnú dimenziu. Tento rozmer ochrany síce úplne prirodzene vychádza z ústavných tradícií členských štátov, dohovoru, ako aj iných medzinárodných zmlúv, ale jeho novú kvalitu možno spoľahlivo odvodiť z doterajšej judikatúry Súdneho dvora. Ale to je už na iný príspevok. ■

RESUMÉ

Charta základných práv Európskej únie v sťažnostiach na Ústavný súd Slovenskej republiky: Nevyužitý potenciál?

Autorka v príspevku sumarizuje závery, ku ktorým dospela skúmaním rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky vydaných v rámci konania o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, v ktorých sťažovatelia namietajú porušenie základných práv garantovaných Chartou základných práv Európskej únie. Poukazuje hlavne na tú skutočnosť, že v záujme poskytovania kvalifikovaných právnych služieb zo strany advokátov je nevyhnutné orientovať sa v problematike účinkov Charty vo vnútroštátnom právnom prostredí a následne zlepšiť kvalitu argumentácie sťažovateľov pri namietaní porušenia základných práv plynúcich z Charty.

SUMMARY

The Charter of Fundamental Rights of the European Union in Proceedings before the Constitutional Court of the Slovak Republic on Constitutional Complaints: Missed Opportunity?

The author summarizes her conclusions stemming from her research of a variety of decisions of the Constitutional court of the Slovak republic delivered in proceedings on constitutional complaints according to Article 127 para 1 of the Constitution in which the complainants have argued the violation of their fundamental rights guaranteed by the Charter of Fundamental Rights of the European Union. The author underlines that if advocates want to offer qualified legal aid in proceedings before the Constitutional court concerning the Charter of Fundamental Rights of the European Union then they have to, first, enhance their knowledge of effects of the Charter in Slovak legal environment, and, second, improve the quality of the arguments used in constitutional complaints submitted to the Constitutional court for the infringement of the Charter.

Éric: La représentation des travailleurs à l'épreuve de l'article 27 de la Charte des droits fondamentaux de l'Union : précisions sur l'invocabilité horizontale du droit de l'Union, *Revue de droit du travail* 2014 p. 312 – 320; Dorsemont, Filip: The Right to Information and Consultation in Article 27 of the Charter of Fundamental Rights of the European Union: Less than a Right and Less than a Principle, just an Ordinary Provision Lacking Direct Effect?, *Maastricht Journal of European and Comparative Law* 2014 Vol. 21 p. 704 – 722.

9 V tejto súvislosti treba konštatovať, že ústavný súd na túto „hru“ v niektorých prípadoch pristúpil a konštatoval neporušenie charty bez toho, aby skúmal jej aplikovateľnosť v konkrétnom prípade. K tomu bližšie pozri: Jánošíková, M.: Desat rokov práva Európskej únie v judikatúre Ústavného súdu Slovenskej republiky. In 10 rokov v EÚ: Vzťahy, otázky, problémy : zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie : 29. – 30. máj 2014, Košice. – Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2014.

10 Pozri § 18 ods. 1 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v znení neskorších predpisov.

11 Aj tu, z praktického hľadiska, situácia nie je úplne jednoznačná. Pozri: Jakab, András, Application of the EU Charter by National Courts in Purely Domestic Cases (October 21, 2014). András Jakab / Dmitry Kochenov (eds), *The Enforcement of EU Law and Values: Ensuring Member States' Compliance*, Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=2512865>

ZUSAMMENFASSUNG

Charta der grundlegenden Rechte der Europäischen Union in den Beschwerden zum Verfassungsgericht der Slowakischen Republik: Ein ungenütztes Potential?

Die Autorin summiert die Schlussfolgerungen, zu denen sie durch die Untersuchung der Entscheidungen des Verfassungsgerichtes der Slowakischen Republik, die im Rahmen der Beschwerdeverfahren gem. Artikel 127 Abs. 1 der Verfassung der Slowakischen Republik erlassen wurden, gekommen ist und bei denen durch die Beschwerdeführer die Verletzung deren durch die Charta der grundlegenden Rechte der Europäischen Union garantierten Rechte, eingewendet wurde. Sie weist daraufhin, dass es im Interesse der Leistung von qualifizierten Rechtsdienstleistungen durch die Rechtsanwälte erforderlich ist, sich in der Problematik der Auswirkungen der Charta im innenstaatlichen Rechtsmilieu zu orientieren und nachfolgend die Qualität der Beweisführung durch die Beschwerdeführer bei der Einwendung von Verletzungen der aus der Charta resultierenden Rechte, zu verbessern.

- 12 Neznamená to, že tu nie sú výkladové ťažkosti. Pozri k tomu: Lavranos, Nikos, *The ECJ's Judgments in Melloni and Åkerberg Fransson: Une Ménage à Trois Difficulté* (August 13, 2013). *European Law Reporter*, No. 4, pp. 133 – 141; Vajda, Christopher, *The Application of the EU Charter of Fundamental Rights: Neither Reckless nor Timid?* (November 18, 2014). *Edinburgh School of Law Research Paper No. 2014/47*.
- 13 Samozrejme, platí to aj pre väčšinu konaní pred ústavným súdom, ale to je téma idúca nad rozsah tohto príspevku.
- 14 Mazák, J. – Dobrovičová, G. – Orosz, L. – Jánošíková, M.: Odkaz Súdneho dvora EÚ vnútroštátnym súdom o aplikovateľnosti a pôsobnosti Charty základných práv EÚ: Rozsudky vo veciach Aklagaren Fransson a Melloni *Právny obzor : teoretický časopis pre otázky štátu a práva*, ISSN 0032-6984, Roč. 97, č. 2 (2014), s. 115 – 130; Snell, Jukka. 'Fundamental Rights Review of National Measures: Nothing New under the Charter?'. *European Public Law* 21, no. 2 (2015): s. 285 – 308
- 15 Čl. 47 charty: Právo na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý process znie: Každý, koho práva a slobody zaručené právom únie sú porušené, má za podmienok ustanovených v tomto článku právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom. Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. Každý musí mať možnosť poradiť sa, obhajovať sa a nechať sa zastupovať. Právna pomoc sa poskytuje osobám, ktoré nemajú dostatočné prostriedky v prípade, ak je táto pomoc potrebná na zabezpečenie efektívneho prístupu k spravodlivosti.
- 16 Pozri komentár k článku 47 in: S Peers, T Hervey, J Kenner, A Ward (eds.). *The EU Charter of Fundamental Rights: A Commentary* (Hart Publishing, 2014).
- 17 K tomu doktrinálny rozsudok Súdneho dvora z 26. novembra 2013 vo veci C-58/12 P, *Groupe Gascogne/Komisija*, ECLI:EU:C:2013:770.

Z JUDIKATÚRY SÚDNEHO DVORA EURÓPSKEJ ÚNIE

Právo fyzických osôb na ochranu osobných údajov – kde má spracovateľ údajov prevádzku?

Článok 4 ods. 1 písm. a) smernice Európskeho parlamentu a Rady 95/46/EHS z 24. októbra 1995 o ochrane fyzických osôb pri spracovaní osobných údajov a voľnom pohybe týchto údajov sa má vykladať v tom zmysle, že umožňuje uplatnenie právnej úpravy týkajúcej sa ochrany osobných údajov iného členského štátu, ako je členský štát, v ktorom je prevádzkovateľ spracúvajúci tieto údaje zapísaný, pokiaľ tento prevádzkovateľ na území prvého členského štátu vykonáva prostredníctvom stálej prevádzkarne hoci aj minimálnu skutočnú a efektívnu činnosť, pričom sa zohľadňuje najmä skutočnosť, že jednak činnosť prevádzkovateľa spracúvajúceho údaje, v kontexte ktorej sa toto spracovanie vykonáva, spočíva v prevádzkovaní internetových stránok s inzerátmi na nehnuteľnosti, ktoré sa nachádzajú na území tohto členského štátu, v jazyku tohto štátu, a že teda prevažne, či dokonca úplne smeruje do uvedeného členského štátu, a jednak aj skutočnosť, že tento prevádzkovateľ má v uvedenom členskom štáte zástupcu, ktorý je poverený vymáhaním pohľadávok vyplývajúcich z tejto činnosti, ako aj zastupovaním prevádzkovateľa v správnych a súdnych konaniach týkajúcich sa spracovania dotknutých údajov.¹

Rozsudok Súdneho dvora z 1. októbra 2015 vo veci C-230/14, Weltimmo s. r. o. proti Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság – ECLI:EU:C:2015:639

V roku 2012 uložil maďarský Úrad pre ochranu osobných údajov (ďalej len „dozorný orgán“) pokutu spoločnosti Weltimmo za neoprávnené poskytovanie osobných údajov svojich zákazníkov.² Ide o spoločnosť registrovanú na Slovensku, ktorá prevádzkuje internetovú stránku s inzerátmi na nehnuteľnosti nachádzajúcimi sa v Maďarsku a v rámci tejto činnosti spracúva osobné údaje inzerentov. Inzeráty sú počas jedného mesiaca uverejňované bezplatne a po uplynutí tohto obdobia sú spoplatňované. Mnohí inzerenti po využití možnosti bezplatného uverejnenia požiadali o odstránenie svojich inzerátov a aj o výmaz svojich osobných údajov. Weltimmo však tento výmaz nevykonala, pričom ako dôvod uvádzala problémy s informačnými technológiami. Následne Weltimmo z dôvodu neuhradenia faktúr oznámila osobné údaje inzerentov spoločnostiam zaoberajúcim sa vymáhaním pohľadávok.

Spoločnosť Weltimmo napadla uloženie pokutu na maďarskom súde. Jej hlavným argumentom bolo, že podľa článku 4 ods. 1 písm. a) smernice Európskeho parlamentu a Rady 95/46/EHS z 24. októbra 1995 o ochrane fyzických osôb pri spracovaní osobných údajov a voľnom pohybe týchto údajov (ďalej len „smernica 95/46“) nemá maďarský dozorný orgán v tomto prípade právomoc prejednávať vec a nemôže uplatniť maďarské právo z dôvodu usadenia dotknutej spoločnosti v inom členskom štáte. V zmysle článku 28 ods. 6 smernice 95/46 mal maďarský dozorný orgán požiadať príslušný slovenský orgán na ochranu údajov, aby konal namiesto neho.

1 Rozsudky Súdneho dvora sú záväzné v celom rozsahu. Právne vety, ktoré budú v rubrike uvádzať jednotlivé judikáty preto nemajú iný účel, než zvýrazniť základné právne závery, ku ktorým Súdny dvor v konkrétnej veci dospel.

2 Informácie o tejto pokute sa objavili aj v dennej tlači, napríklad v článku „Slováci dostali v Maďarsku pokutu za nekalé praktiky“, ktorý je dostupný na <http://ekonomika.sme.sk/c/6507731/slovaci-dostali-v-madarsku-pokutu-za-nekale-praktiky.html>

Maďarský súd prerušil konanie a predložil Súdnemu dvoru osem prejudiciálnych otázok, ktoré smerovali k zisteniu, či ustanovenia smernice 95/46 umožňujú maďarskému dozornému orgánu uplatniť maďarské právne predpisy o ochrane údajov aj na prevádzkovateľa registrovaného v inom členskom štáte, ktorý prevádzkuje internetovú stránku obsahujúcu inzeráty na nehnuteľnosti, ktoré sa nachádzajú na území Maďarska.

Súdny dvor vychádzal z článku 4 ods. 1 písm. a) smernice 95/46, ktorý stanovuje, že každý členský štát uplatňuje vnútroštátne ustanovenia, ktoré prijme na základe tejto smernice, na spracovanie osobných údajov tam, kde sa spracovanie vykonáva v kontexte činností prevádzkarne prevádzkovateľa na území členského štátu. Keď je ten istý prevádzkovateľ usadený na území niekoľkých členských štátov, musí prijať nevyhnutné opatrenia, aby zaistil, že každá z týchto prevádzkarní je v súlade so záväzkami, ktoré predpisuje uplatniteľné vnútroštátne právo. Súdny dvor považoval za potrebné objasniť výklad slov „v kontexte činností“ a „usadenie sa“.

V súvislosti s pojmom „usadenie sa“ súdny dvor pripomenul odôvodnenie 19 smernice 95/46, ktoré uvádza, že usadenie sa na území členského štátu predpokladá účinné a skutočné vykonávanie činnosti prostredníctvom stálej prevádzkarne a že právna forma tohto usadenia, či je to pobočka alebo dcérska spoločnosť s právnou subjektivitou, nie je určujúcim činiteľom. Súdny dvor, rovnako ako generálny advokát Pedro Cruz Villalón, teda dospel k záveru, že pojem „usadenie sa“ je nevyhnutné chápať flexibilne a treba pritom vylúčiť akýkoľvek formálny prístup, podľa ktorého môže byť podnik usadený iba v mieste, kde je zapísaný. Súdny dvor konštatoval, že pojem „usadenie sa“ v zmysle tejto smernice sa vzťahuje na každú, hoci aj minimálnu skutočnú a efektívnu činnosť vykonávanú prostredníctvom stálej prevádzkarne.

Súdny dvor nemal žiadne pochybnosti v súvislosti s podmienkou skutočnej a efektívnej činnosti Weltimma v Maďarsku. Jednoznačne konštatoval, že spoločnosť vykonáva v Maďarsku skutočnú a efektívnu činnosť, pretože prevádzkuje jednu alebo niekoľko internetových stránok v maďarskom jazyku s inzerátmi na nehnuteľnosti nachádzajúce sa v Maďarsku.

Čo sa týka podmienky prevádzkarne, konečné posúdenie, či Weltimmo má v Maďarsku takúto stálu prevádzkareň, zostáva úlohou vnútroštátneho súdu. Súdny dvor však zdôraznil, že prítomnosť jediného zástupcu môže za určitých okolností postačovať na kvalifikovanie stálej prevádzkarne, ak tento zástupca koná dostatočne stabilne prostredníctvom prostriedkov nevyhnutných na poskytovanie konkrétnych predmetných služieb v dotknutom členskom štáte. Súdny dvor tiež vnútroštátnemu súdu poradil, ktoré skutočnosti má pri skúmaní existencie stálej prevádzkarne Weltimma v Maďarsku zobrať do úvahy. Ide najmä o skutočnosť, že Weltimmo má zástupcu s bydliskom v Maďarsku, ktorý sa pokúsil rokovať s inzerantmi o úhrade nezaplatených pohľadávok a fungoval ako prostredník medzi touto spoločnosťou a sťažovateľmi a zastupoval spoločnosť v správnych a súdnych sporoch. Uvedená spoločnosť si navyše otvorila v Maďarsku bankový účet, na ktorý mali byť hradené jej pohľadávky, a v tomto členskom štáte používala na účely svojich bežných obchodných aktivít poštovú schránku.

Pokiaľ ide o otázku, či Weltimmo v Maďarsku vykonáva spracovanie osobných údajov „v kontexte činností prevádzkarne“, súdny dvor, pripomínajúc rozsudky vo veci C-101/01, Lindqvist a C-131/12, Google Spain a Google, uviedol, že operácia spočívajúca v zobrazení osobných údajov na internetovej stránke je „spracovaním“ v zmysle smernice 95/46 a niet pritom pochybností, že takéto spracovanie sa uskutočňuje v kontexte činností, ktoré vykonáva Weltimmo v Maďarsku.

Maďarský súd sa taktiež pre prípad, že maďarský dozorný orgán usúdi, že právom uplatniteľným na spracovanie osobných údajov nie je maďarské právo, ale právo iného členského štátu, súdneho dvora v rámci prejudiciálnych otázok pýtal, či sa majú ustanovenia smernice 95/46 vykladať v tom zmysle, že tento orgán môže vykonávať iba právomoci stanovené predmetnou smernicou v súlade s právom iného členského štátu a nemôže ukladať sankcie.

Súdny dvor pripustil, že vzhľadom na demonštratívny výpočet právomocí a manévrovací priestor poskytnutý členskému štátu je potrebné domnievať sa, že tieto intervenčné právomoci môžu zahŕňať aj právomoc sankcionovať prevádzkovateľa spracúvajúceho údaje, tá však musí byť vykonávaná v súlade s procesným právom tohto členského štátu. Súdny dvor však s odkazom na návrhy generálneho advokáta konštatoval, že z požiadaviek vyplývajúcich z územnej suverenity dotknutého členského štátu a zo zásady zákonnosti a z pojmu právny štát vyplýva, že sankčnú právomoc v zásade nemožno vykonávať mimo rámca právnych predpisov, ktoré oprávňujú správny orgán k tomu, aby konal na základe svojho vnútroštátneho práva.

Maďarský dozorný orgán teda môže vykonávať svoje vyšetrovacie právomoci bez ohľadu na uplatniteľné právo, a to dokonca aj pred zistením, ktoré vnútroštátne právo je na dotknuté spracovanie údajov uplatniteľné, ak však dôjde k záveru, že uplatniteľné je slovenské právo, nemôže ukladať sankcie mimo územia Maďarska. V takej situácii musí v súlade s povinnosťou spolupráce uloženou smernicou 95/46 požiadať slovenský dozorný orgán, aby rozhodol o prípadnom porušení tohto práva a uložil sankcie, ak to uvedené právo dovoľuje, pričom sa môže prípadne opierať o informácie, ktoré mu poskytol maďarský dozorný orgán. Ten môže byť v rámci tejto spolupráce vyzvaný, aby vykonal ďalšie šetrenia na základe pokynov slovenského dozorného orgánu.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovali:

Valéria Miháliková a **doc. JUDr. Martina Jánošíková, Ph.D.**

Ústav európskeho práva a oddelenie medzinárodného práva
Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach

Z ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU ČESKEJ REPUBLIKY

K právu blízkých osôb požadovať náhradu nákladov za osobnú starostlivosť o poškodeného, ktorý nie je schopný sa o seba postarať samostatne

Nákladmi vynaloženými v súvislosti s liečením podľa § 449 ods. 1 občianskeho zákonníka sú i náklady na osobnú starostlivosť o poškodeného, ktorý nie je schopný sa o seba postarať samostatne. Osoby blízke sú oprávnené požadovať za osobnú starostlivosť o poškodeného náhradu v rozsahu čiastky, ktorú by poškodená osoba zaplatila za odbornú opatrovateľskú službu.

Nález Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 24. augusta 2015
sp. zn. I. ÚS 870/2014

Dotknuté ustanovenia:

- § 449 občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb.
- čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

V konaní pred všeobecnými súdmi sa žalobcovia domáhali proti žalovanej nemocnici náhrady škody spočívajúcej v náhrade účelne vynaložených nákladov spojených s celodennou starostlivosťou o svojho maloletého syna, ktorý bol ťažko zdravotne postihnutý z dôvodu chybného vedeného pôrodu právnej predchodkyne žalovanej. Tomuto konaniu predchádzalo konanie o náhradu škody na zdraví, v ktorom bola preukázaná zodpovednosť nemocnice za škodu a uložená povinnosť zaplatať finančnej náhrady za poškodenie zdravia maloletého. V tomto ďalšom konaní si rodičia poškodeného uplatnili nárok na náhradu nákladov liečenia podľa § 449 ods. 1 a 3 občianskeho zákonníka č. 40/1964 Sb.¹

Súd prvého stupňa vydal vo veci medzitýmny rozsudok, ktorým určil základ žalobného nároku žalobcov za opodstatnený. Odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny potvrdil. Na dovolanie žalovanej nemocnice Najvyšší súd Českej republiky rozsudok odvolacieho súdu v potvrdzujúcom výroku zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Zaujal právny názor, že „§ 449 ods. 1 občianskeho zákonníka zakladá nárok na náhradu nákladov liečenia, ktorých účelom je obnovenie zdravia alebo aspoň zlepšenie zdravotného stavu poškodeného, nie nákladov, hoci skutočne vynaložených, na zabezpečenie pomoci pri životných úkonoch poškodeného, ktoré poškodený vzhľadom na trvalé následky poškodenia zdravia nemôže sám vykonávať. Úkony, ktoré pre poškodeného vykonáva iná osoba, sú podraditeľné pod § 449 občianskeho zákonníka, iba ak ide o náklady spojené s liečením poškodeného. Odškodnenie iných nákladov spojených so starostlivosťou o poškodeného a jeho domácnosť platná občianskoprávna úprava neumožňuje. Samotná okolnosť, že žalobca osobne poskytuje starostlivosť poškodenému, nepredstavuje vynaloženie nákladov v zmysle § 449 ods. 3 občianskeho zákonníka.“

Odvolací súd viazaný týmto právnym názorom v nadväznosti na to medzitýmny rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobu zamietol. Najvyšší súd následne zamietol dovolanie

1 Znenie § 449 občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb. účinné v Českej republike v čase určujúcim pre rozhodnutie súdu bolo zhodné s § 449 občianskeho zákonníka účinným v Slovenskej republike:

„(1) Pri škode na zdraví sa uhrádzajú aj účelne náklady spojené s liečením.

(2) Pri usmrtení sa uhrádzajú aj primerané náklady spojené s pohrebom, pokiaľ neboli uhradené pohrebným poskytnutým podľa predpisov o nemocenskom poistení.

(3) Náklady liečenia a náklady pohrebu sa uhrádzajú tomu, kto ich vynaložil.“

žalobcov proti rozhodnutiu odvolacieho súdu. Najvyšší súd vo svojom rozhodnutí vyslovil, že nárok na náhradu nákladov spojených so starostlivosťou o nesebestačnú poškodenú osobu a jej domácnosť po ukončení liečby, je nárokom na náhradu skutočnej škody podľa § 442 ods. 1 obč. zák., vzhľadom na čo sa § 449 ods. 3 obč. zák. neuplatní. K uplatneniu tohto nároku je aktívne legitimovaná samotná poškodená osoba, nie osoba, ktorá starostlivosť poskytuje. Takáto osoba by bola aktívne vecne legitimovaná iba pri kumulatívnom splnení dvoch podmienok: muselo by ísť o náklady liečenia, ktoré boli touto osobou priamo vynaložené. V okolnostiach prejednávanej veci najvyšší súd dovodil, že žalobcovia v súvislosti s osobnou starostlivosťou o zdravotne postihnutého syna priamo nevynaložili žiadne náklady, ktorých náhrady sa domáhajú a dospel k záveru, že vo veci nie sú aktívne legitimovaní a konštatoval, že osoby poskytujúce poškodenému starostlivosť po skončení liečby právo na peňažnú náhradu za túto starostlivosť nemajú.

Ústavnou sťažnosťou sa sťažovatelia domáhali zrušenia rozsudku najvyššieho súdu pre rozpor s ústavne zaručeným právom vlastníť majetok a právom na spravodlivý proces podľa čl. 11 ods. 1² a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd.³ Argumentovali tým, že pod náklady spojené s liečením podľa § 449 ods. 1 a ods. 3 obč. zák. je možné podradiť aj následnú starostlivosť o poškodeného, napr. po ukončení hospitalizácie, ak je táto vedená snahou o zlepšenie jeho zdravotného stavu. Ohodnotenie ošetrovateľskej starostlivosti o príbuzného má primerane vychádzať z odmeny priznávanej pracovníkom poskytujúcim opatrovateľskú službu. Nárok na náhradu účelných nákladov spojených s liečením podľa § 449 ods. 3 obč. zák. potom vzniká priamo osobám, ktoré náklady vynaložili, hoci je daný nárok súčasťou celkového nároku poškodeného na náhradu škody proti škodcovi. Podľa sťažovateľov sa javí ako spravodlivé, aby osoba, ktorá sa stará o ťažko zdravotne postihnutého syna, ktorý utrpel škodu na zdraví zavinením škodcu, mala proti škodcovi nárok na náhradu škody aspoň vo výške odmeny, ktorá je priznávaná profesionálnym pracovníkom poskytujúcim opatrovateľskú službu, a to aj napriek tomu, že „materiálne“ náklady nevynakladá.

Žalovaná nemocnica navrhovala odmietnutie, resp. zamietnutie ústavnej sťažnosti dôvodiť, že ak starostlivosť žalobcov nedosahovala zlepšenie alebo zachovanie zdravotného stavu poškodeného syna a bola len bežnou starostlivosťou o osobné potreby poškodeného, právna úprava neupravovala právo blízkych osôb na náhradu takýchto nákladov.

Ústavný súd dospel vo svojom náleze k záveru, že ústavná sťažnosť je dôvodná. Rozhodnutie dovolacieho súdu podľa jeho názoru zasiahlo do práva sťažovateľov na súdnu ochranu a spravodlivý proces, pretože najvyšší súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia ústavne konformným spôsobom nevyporiadal s uplatneným nárokom žalobcov.

V odôvodnení svojho nálezu ústavný súd poukázal na svoju doterajšiu judikatúru týkajúcu sa náhrady škody na zdraví, v ktorej okrem iného konštatoval, že náklady účelne vynaložené v súvislosti s liečením podľa § 449 ods. 1 a ods. 3 obč. zák. slúžia na obnovenie zdravia alebo aspoň na zlepšenie zdravotného stavu poškodeného (IV. ÚS 444/11), že hranice medzi tým, kedy poskytovanie opatrovateľskej služby prispieva k zlepšeniu zdravia a kedy ide iba o pomoc poškodenému pri životných úkonoch, je značne neostrá (I. ÚS 46/12) a v ktorej tiež vyslovil, že porušenie zdravia, ktoré bolo spôsobené poskytovaním zdravotnej starostlivosti, je zásahom do telesnej integrity človeka, a preto do práva na nedotknuteľnosť osoby, garantovaného čl. 7 ods. 1 Listiny.⁴ Súčasťou práva na nedotknuteľnosť osoby je i právo na plné odškodnenie za ujmu na zdraví, čo zahŕňa ako samostatný nárok i náhradu nákladov starostlivosti o nesamostatnú poškodenú osobu a jej domácnosť po ukončení liečby (I. ÚS 2930/13).

Ústavný súd s poukazom na rozhodovaciu prax Európskeho súdu pre ľudské práva zdôraznil pozitívne záväzky štátov za účelom telesnej integrity osôb v zmysle čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Tieto pozitívne záväzky štátu vyplývajúce z čl. 8 Dohovoru⁵ je v prípadoch lekárskej nedbalosti a dôsledkov poškodenia zdravia človeka možné splniť, pokiaľ právny poriadok umožňuje poškodeným osobám dosiahnuť nápravu napr. formou odškodnenia alebo zadosťučinenia v civilnom konaní (napr. rozsudok veľkého senátu ESĽP vo veci Calvelli a Ciglio proti Taliansku č. 32967/96, rozsudok ESĽP vo veci Codarcea proti Rumunsku č. 34675/04 alebo rozsudok ESĽP vo veci Benderskiy proti Ukrajine č. 22750/02). Dokiaľ nie je poškodenému poskytnuté odškodnenie v dostatočnom rozsahu, porušenie čl. 8 Dohovoru trvá. Zásah do základného práva na ochranu telesnej integrity bol judikatúrou ESĽP konštatovaný aj v prípade, ak nedošlo k priznaniu náhrady nákladov spojených s liečením poškodeného (rozsudok ESĽP vo veci Oyal proti Turecku č. 4864/05). Princíp plného odškodnenia za škodu

2 čl. 11 ods. 1 Listiny (obdobne čl. 20 ods. 1 Ústavy SR): „Každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Dedenie sa zaručuje.“

3 čl. 36 ods. 1 Listiny (obdobne čl. 46 ods. 1 Ústavy SR): „Každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.“

4 čl. 7 ods. 1 Listiny (obdobne čl. 16 ods. 1 Ústavy SR): „Nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia je zaručená. Obmedziť ju možno iba v prípadoch ustanovených zákonom.“

5 Čl. 8 Dohovoru: „Každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie.“

na zdraví platí aj pre nárok na náhradu nákladov v súvislosti so starostlivosťou o nesamostatnú poškodenú osobu po ukončení liečby.

Podľa Ústavného súdu „pod pojem náhrady nákladov vynaložených v súvislosti s liečením je pre výklad súladný s princípmi spravodlivosti možno subsumovať aj náklady na starostlivosť o poškodeného, ktorý nie je schopný sa o seba postarať samostatne (a to mimo iného formou základných úkonov osobnej obsluhy). Ustanovenie § 449 ods. 1 a ods. 3 obč. zák. je v záujme ústavnej konformity nutné vykladať širším spôsobom. Pojmom liečenie sa v súlade s legitímnym výkladom práva a nároku na náhradu nákladov v súvislosti s liečením poškodenej osoby podľa § 449 ods. 1 a ods. 3 obč. zák. rozumie nielen obnovenie alebo zlepšenie zdravotného stavu poškodeného, ale aj stabilita zdravia poškodeného. Účelom starostlivosti o poškodenú osobu je i zachovanie konštantného stavu poškodeného, ktorý sa s ohľadom na poskytovanie starostlivosti nezhoršuje. Bez starostlivosti o poškodenú osobu by mohlo nastať zhoršenie zdravia alebo i strata života človeka. Aj zachovanie zdravotného stavu poškodeného je preto ukazovateľom, ktorý musí byť braný do úvahy v rámci rozhodovania o náhrade účelne vynaložených nákladov spojených s liečením.“

Ústavný súd poukázal na to, že „aj v súvislosti so starostlivosťou o poškodeného po absolvovaní liečby vzniká škoda, ktorá sa u blízkych osôb môže prejavovať obmedzenými možnosťami pracovného uplatnenia, zníženým zárobkom, zmenšením časového priestoru pre odpočinok alebo vyššou psychickou a fyzickou únavou. Sociálne dávky platené z titulu verejnoprávnych noriem nemusia byť v tomto ohľade dostatočnou kompenzáciou vynaložených nákladov.“ Ústavný súd následne konštatoval: „Nie je žiaduce, aby bolo na osoby blízke prenesené bremeno dôsledkov ujmy na zdraví poškodeného v neúmernom rozsahu, a škodca tak bol úplne oslobodený od povinnosti nahradiť náklady starostlivosti o poškodeného, pokiaľ boli vynakladané – vo väčšej, ale nevyhnutnej miere – rodinou poškodeného. Mnohokrát je poškodený v takom zdravotnom stave, že nemá spôsobilosť k uskutočneniu voľby starostlivosti o svoju osobu. Je preto na zákonných zástupcoch zvoliť spôsob starostlivosti o poškodeného, t. j. osobnými výkonmi alebo vynakladaním peňažných prostriedkov na profesionálnych ošetrovateľov a pod. Pokiaľ by sa osoby blízke osobne starali o poškodeného bez nároku na náhradu, bolo by to často neprimeraným bremenom.“

Podľa ústavného súdu: „Výklad nároku na náhradu účelných nákladov spojených s liečením podľa § 449 ods. 1 a ods. 3 obč. zák. musí byť legitímny, t. j. v súlade s ústavnými princípmi, a preto zahŕňať aj náklady na udržiavanie života a zdravia poškodeného v súvislosti s nutnou komplexnou starostlivosťou o jeho osobu (a to i osobami blízkymi). Náklady, ktoré boli vynaložené pre zachovanie zdravotného stavu alebo starostlivosť o poškodeného, je nevyhnutné nahradiť osobám, ktoré ich vynaložili. Pre vznik nároku na náhradu nákladov starostlivosti nie je podstatné, či išlo o peňažné a vecné náklady alebo o osobné výkony. Rodičia poškodeného majú preto právo domáhať sa voči osobe, ktorá vyvolala škodu poškodeného (ujmu na zdraví), náhrady nákladov vynaložených na starostlivosť o poškodeného. K uplatneniu nároku na náhradu nákladov sú aktívne vecne legitimovaní z titulu § 449 ods. 3 obč. zák. Starostlivosť o poškodeného, ktorý nie je schopný vykonať základné úkony osobnej obsluhy, je nutné subsumovať pod účelne vynaložené náklady v súvislosti s liečením. Rodičia (osoby blízke) sú oprávnené požadovať za osobnú starostlivosť o poškodeného náhradu v rozsahu čiastky, ktorú by poškodená osoba zaplatila za odbornú opatrovateľskú službu.“

Vzhľadom na uvedené Ústavný súd ČR dospel k záveru, že všeobecné súdy nevykonali legitímny výklad právnej úpravy, ak pod § 449 ods. 1 obč. zák. o nároku na náhradu nákladov spojených s liečením nepodradili aj náklady na starostlivosť o osobu a domácnosť poškodeného nepeňažného charakteru, ktoré boli vynaložené osobami blízkymi (rodičmi) osobnou starostlivosťou o poškodeného, ktorý samostatne nebol schopný vykonávať ani úkony základnej obsluhy. Ústavný súd ČR preto podanej ústavnej sťažnosti vyhovel konštatujúc porušenie základného práva sťažovateľov na spravodlivý proces a zrušil napadnutý rozsudok Najvyššieho súdu.

Odôvodnenie je redakčne krátené a upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala: **JUDr. Zuzana Fabianová, Ph.D.**
advokátka

Zo zasadnutia predsedníctva SAK

Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory sa zišlo na rokovaní **16. októbra 2015** v Hoteli Partizán na Táloch. Rokovanie viedol predseda JUDr. Hreždovič. Za revíziu komisiu bol prítomný jej predseda Mgr. Karkó.

Členovia P SAK **odsúhlasili** návrh programu s doplneniami a za overovateľku zápisnice **určili** Mgr. Hellenbart. **Vzali na vedomie** informácie predsedu komory o výkone bežnej agendy v rámci zverenej pôsobnosti a o tradičných Slovenských dňoch práva, ktoré sa konali 24. a 25. septembra 2015 v Bratislave.

V rámci informácií o legislatívnych aktivitách Slovenskej advokátskej komory predsedníctvo **vzalo na vedomie** aktuálny stav legislatívneho procesu v súvislosti s novelami Trestného zákona a Občianskeho zákonníka.

Predsedníctvo **schválilo** predložené návrhy stanovísk s úpravami vyplývajúci z diskusie vo veci dopytov súvisiacich s výkonom advokácie a koncipientskej praxe, ktorými sa vopred zaoberala pracovná skupina pre veci advokátske a komisia pre zlučiteľnosť výkonu advokácie, resp. koncipientskej praxe s inými povolaniami.

Predsedníctvo komory **vzalo na vedomie** ponuku Ligy za ľudské práva spolupracovať s komorou pri vzdelávacích podujatiach na tému utečencov, azylového a migračného práva.

Členovia predsedníctva **nominovali** JUDr. Mularčíka za kandidáta na sudcu Ústavného súdu Slovenskej republiky.

V nadväznosti na rozhodnutie kreovať v rámci pracovnej skupiny pre veci advokátske komisiu na ochranu spotrebiteľov právnych služieb predsedníctvo SAK **vzalo na vedomie** závery z jej prvého zasadnutia a **plánuje** zorganizovať okrúhly stôl na tému ochrany spotrebiteľa v regulovaných povolaniach.

V rámci informácií o vzdelávacích aktivitách Slovenskej advokátskej komory predsedníctvo **schválilo** Uznesenie predsedníctva Slovenskej advokátskej komory č. 45/8/2015 zo 16. októbra 2015, ktorým sa dopĺňa uznesenie predsedníctva Slovenskej advokátskej komory č. 14/10/2012 z 15. novembra 2012, ktorým sa stanovuje rozsah a podmienky vzdelávania advokátskych koncipientov počas výkonu praxe (viď Vestník, čiastka 42), ako aj obsahové zameranie cyklického vzdelávania advokátskych koncipientov v 4. a 5. ročníku koncipientskej praxe.

Členovia predsedníctva v rámci rokovania o ekonomických otázkach **rozhodovali** o žiadostiach predložených advokátmi, **schválili** rozpočet Slovenskej advokátskej komory na rok 2016 a cenu Zborníka zo Slovenských dní práva 2015 vo výške 6 eur.

Predsedníctvo SAK **vzalo na vedomie** písomnú správu o mediálnych aktivitách komory za september 2015 a **schválilo** predbežný harmonogram podujatí komory v roku 2016.

Členovia predsedníctva **vzali na vedomie** informácie o súdnych konaniach, v ktorých je účastníkom Slovenská advokátska komora, so zameraním na statusové veci a na vyháňanie pohľadávok.

Na základe informácií odboru medzinárodných vzťahov členovia predsedníctva **vzali na vedomie** list predsedníčky CCBE týkajúci sa budúcnosti právnych služieb, iniciatívu CCBE ohľadom migračnej krízy a predložené správy z pracovných ciest so zahraničným prvkom, **odsúhlasili** uverejňovanie informačného newslettera CCBEinfo na webovej stránke komory v preklade do slovenského jazyka, **poverili** zástupcov komory účasťou na vybraných medzinárodných podujatiach a odbor medzinárodných vzťahov organizačným zabezpečením Konferencie výkonných pracovníkov európskych advokátskych komôr v Bratislave 6. – 8. októbra 2016. **Vymenovali** Mgr. Michaelu Chládekovou do pozície kontaktnej osoby v rámci projektu HELP zameraného na oblasť ľudských práv.

Predsedníctvo komory **rozhodovalo** o žiadostiach advokátov a advokátskych koncipientov o zápis do zoznamov vedených komorou, o vykonanie zmien v zápisoch, o započítanie inej právnej praxe a o návrhoch na vyčiarknutie advokátov, resp. advokátskych koncipientov z príslušných zoznamov a návrhoch na pozastavenie výkonu advokácie, resp. činnosti advokátskeho koncipienta podľa príslušných ustanovení zákona o advokácii.

Pýta(j)te sa predsedníctva

Môže advokát autorizovať zmluvu o prevode nehnuteľnosti v deň, ktorý predchádza dňu jej podpisu zmluvnými stranami?

Autorizovať je možné len podpísanú zmluvu, pretože ide o viditeľnosť právneho úkonu.

Vyhlásenie súťaže SAK

Právo vyjadriť svoje myšlienky a názory, nesúhlas i protest, je významným dedičstvom 20. storočia a pilierom demokratickej spoločnosti. Sloboda vyjadrovania, umenia a slova však má svoje limity a súčasná doba kladie nové výzvy v podobe sociálnych médií, ale aj násilných útokov na slobodnú tlač v európskych krajinách. Právnicki a advokáti stoja pri ochrane tohto práva v prvej línii, a zároveň požívajú špecifické práva spojené s obhajobou klienta. Vývoj ľudských práv, bohatá judikatúra a spoločenské dianie svedčia o aktuálnosti tejto témy, v duchu ktorej sa nesie Európsky deň advokácie 2015.

Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory

vyhlasuje súťaž
o najlepšiu esej na tému

Sloboda prejavu

pri príležitosti II. európskeho dňa advokácie
a Medzinárodného dňa ľudských práv

Na súťaži sa môžu zúčastniť **študenti** bakalárskeho, magisterského a doktorandského štúdia právnických fakúlt akreditovaných na Slovensku a **advokátski koncipienti** zapísaní do zoznamu Slovenskej advokátskej komory s vekovým limitom do 30 rokov.

Esej v rozsahu **4 – 5 normostrán** (7 200 – 9 000 znakov vrátane medzier) musí spĺňať formálne požiadavky textu na uverejnenie uvedené v tiráži *Bulletinu slovenskej advokácie* (www.sak.sk/Bulletin/Pokyny_pre_autorov).

Hodnotiacia komisia:

Mgr. Viktória Hellenbart – *podpredsedníčka SAK*
JUDr. Peter Kerecman, PhD. – *podpredseda Redakčnej rady Bulletinu slovenskej advokácie*
Mgr. Michaela Chládeková, PhD. – *odborná pracovníčka SAK*

Víťazná esej bude

- uverejnená v *Bulletine slovenskej advokácie*,
- honorovaná sumou 300 eur.
- Jej autor bude pozvaný na Novoročné stretnutie právnikov.

Eseje možno doručiť **do 10. decembra 2015** poštou na adresu *Slovenská advokátska komora, Mgr. Chládeková, PhD., Kolárska 4, Bratislava*, a súčasne e-mailom na adresu chladekova@sak.sk

Súťaž bude vyhodnotená do 31. decembra 2015. Slávnostné vyhodnotenie súťaže a odovzdávanie cien sa uskutoční v rámci Novoročného stretnutia právnikov.

Vyhlasovateľ súťaže si vyhradzuje právo neobsadiť ocenené miesto v prípade, ak prihlásené práce po posúdení hodnotiacou komisiou nebudú dosahovať požadovanú úroveň.

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ SAK

Poskytovanie právnych služieb v čase pozastavenia výkonu advokácie

Advokát, ktorý počas pozastavenia výkonu advokácie podá v mene klienta súdu písomné vyjadrenie a následne pri prešetrovaní sťažnosti orgánmi SAK napriek výslovnej výzve SAK na predloženie advokátskeho spisu vo veci klienta, tento spis odmietne predložiť s poukazom na povinnosť mlčanlivosti advokáta, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii, pretože takýmto konaním porušuje povinnosti mu uložené v § 9 ods. 1 písm. a) a § 28 ods. 4 zákona o advokácii.

Pozastavenie vykonávania činnosti advokáta nemožno obchádzať tak, že advokát, ktorý je zástupcom advokáta s pozastavenou činnosťou ho späť splnomocní vykonávaním určitých činností.

Rozhodnutie III. disciplinárneho senátu SAK z 28. februára 2014, sp. zn. DS III.-13/13:3488/2012

Dotknuté ustanovenia:

- § 9 ods. 1 písm. a), § 28 ods. 4 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zák. č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v platnom znení

Rozhodnutím III. disciplinárneho senátu SAK z 28. februára 2014, sp. zn. DS III.-13/13:3488/2012 bol disciplinárne obvinený advokát

uznaný za vinného

z disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii, pretože zavinene závažným spôsobom porušil povinnosti advokáta podľa § 9 ods. 1 písm. a) zákona o advokácii a § 28 ods. 4² zákona o advokácii,

tým, že

- 1) napriek skutočnosti, že mu bol dňa 25. 7. 2012 predsedníctvom SAK pozastavený výkon advokácie, dňa 6. 9. 2012 podal v mene klienta vyjadrenie ku konaniu datované dňom 5. 9. 2012,
- 2) napriek výslovnej výzve predsedu revíznej komisie SAK zo dňa 21. 11. 2012, ktorú prevzal dňa 23. 11. 2012, aby

zaslal kópiu advokátskeho spisu týkajúceho sa zastupovania klienta v konaní vedenom na okresnom súde, kópiu advokátskeho spisu nezaslal,

za čo mu bolo uložené

podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o advokácii disciplinárne opatrenie – **peňažná pokuta** vo výške **300 eur**.

Podľa § 57 ods. 5 zákona o advokácii bola disciplinárne obvinenému advokátovi uložená povinnosť zaplatiť na účet SAK paušálne náklady disciplinárneho konania vo výške 352 eur v lehote do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Z odôvodnenia:

Predseda revíznej komisie SAK ako navrhovateľ podal proti disciplinárne obvinenému návrh na začatie disciplinárneho konania, predmetom ktorého boli dva skutky.

Skutok, ktorý navrhovateľ kládol disciplinárne obvinenému za vinu bol v prvom bode návrhu opísaný tak, že disciplinárne obvinený napriek skutočnosti, že mu bol dňa 25. 7. 2012 predsedníctvom SAK pozastavený výkon advokácie, poskytoval po tomto dátume, t. j. počas pozastavenia výkonu advokácie, právne služby klientovi A. B. v konaní vedenom na okresnom súde, keď prostredníctvom advokátske-

ho koncipienta Mgr. C. D. zastupoval klienta na pojednávaní konanom v uvedenej veci dňa 25. 9. 2012 o 10.15 hod. a dňa 6. 9. 2012 podal v mene klienta vyjadrenie ku konaniu datované dňom 5. 9. 2012. Druhý skutok, ktorý navrhovateľ kládol disciplinárne obvinenému za vinu bol v návrhu opísaný tak, že disciplinárne obvinený napriek výslovnej výzve predsedu revíznej komisie SAK zo dňa 21. 11. 2012, ktorú prevzal dňa 23. 11. 2012, aby zaslal kópiu advokátskeho spisu týkajúceho sa zastupovania klienta A. B. v konaní vedenom na okresnom súde, kópiu advokátskeho spisu nezaslal.

III. disciplinárny senát o podanom návrhu na začatie disciplinárneho konania pôvodne rozhodol tak, že uznal disciplinárne obvineného za vinného, že napriek skutočnosti, že mu bol dňa 25. 7. 2012 predsedníctvom SAK pozastavený výkon advokácie, dňa 6. 9. 2012 podal v mene klienta vyjadrenie ku konaniu datované dňom 5. 9. 2012 ako aj že napriek výslovnej výzve predsedu revíznej komisie SAK zo dňa 21. 11. 2012, ktorú prevzal dňa 23. 11. 2012, aby zaslal kópiu advokátskeho spisu týkajúceho sa zastupovania klienta v konaní vedenom na okresnom súde, kópiu advokátskeho spisu nezaslal, čím sa dopustil disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii z dôvodu porušenia povinností advokáta podľa § 9 ods. 1 písm. a) a § 28 ods. 4 zákona o advokácii, za čo disciplinárne obvinenému uložil disciplinárne opatrenie – peňažnú pokutu vo výške 500 EUR a zároveň povinnosť nahradiť trovy disciplinárneho konania.

Rozhodnutím II. odvolacieho disciplinárneho senátu zo dňa 14. 10. 2013, sp. zn. II. ODS-17/13:3488/2012 bolo pôvodne rozhodnutie III. disciplinárneho senátu na základe odvolania disciplinárne obvineného zrušené a vec vrátená na nové prerokovanie a rozhodnutie z dôvodu, že bolo porušené právo disciplinárne obvineného osobne sa zúčastniť prerokovania svojej disciplinárnej veci.

Po vrátení veci III. disciplinárny senát vec znovu prerokoval dňa 28. 2. 2014 a zistil nasledovné skutočnosti:

Disciplinárne obvinený vo svojom vyjadrení k podanej sťažnosti poukázal na skutočnosť, že po tom, ako ho SAK informovala o pozastavení výkonu advokácie, bol túto skutočnosť, ako aj možnosti jej riešenia konzultovať osobne v sídle SAK, kde mu bolo odporučené, aby uzavrel zmluvu o zastúpení advokáta, ktorému dôveruje. Dňa 8. 8. 2012 preto uzatvoril zmluvu o zastúpení advokáta s JUDr. E. F., ku ktorej bol neskôr uzatvorený dodatok č. 1, pričom zmluvu o zastúpení advokáta ako aj jej dodatok disciplinárne obvinený osobne doručil do sídla SAK. Klient disciplinárne obvineného A. B. bol o celej situácii riadne a včas informovaný a súhlasil s tým, aby bola zastúpený JUDr. E. F. ako zastupujúcim advokátom disciplinárne obvineného. Disciplinárne obvinený ďalej uviedol, že na podpísanie vyjadrenia zo dňa 5. 9. 2012 adresovaného okresnému súdu bol ústne splnomocnený JUDr. E. F. Pokiaľ ide o účasť advokátskeho koncipienta disciplinárne obvineného na pojednávaní konanom dňa 25. 9. 2012 na okresnom súde, disciplinárne obvinený poukázal na skutočnosť, že jeho advokátsky koncipient sa na pojednávaní zúčastnil na základe substitučného plnomocenstva udeleného mu JUDr. E. F. Vo vzťahu k výzve SAK na predloženie advokátskeho spisu

disciplinárne obvinený uviedol, že v zmysle zákona o advokácii je viazaný povinnosťou mlčanlivosti vo vzťahu k svojim klientom a z tohto dôvodu nemohol tejto žiadosti vyhovieť.

Na týchto tvrdeniach disciplinárne obvinený zotrval aj vo vyjadrení k návrhu na začatie disciplinárneho konania, v ktorom navyše uviedol, že na podpísanie vyjadrenia zo dňa 5. 9. 2012 adresovaného okresnému súdu ho písomne splnomocnil JUDr. E. F., avšak plnomocenstvo na tento úkon opomenul k vyjadreniu pripojiť, pričom kópiu predložil disciplinárnemu senátu. Disciplinárne obvinený ďalej prisľúbil predložiť vyžadovaný advokátsky spis na disciplinárnom pojednávaní, pričom zdôraznil, že na prvom mieste musí byť ochrana záujmov jeho klienta.

Na disciplinárnom pojednávaní disciplinárne obvinený vysvetlil, že spis nepredložil z dôvodu ochrany záujmov jeho klienta, nakoľko sa v tomto spise nachádzajú výsostne intímne záležitosti jeho klienta, preto nechcel pripustiť, aby do spisu nahliadali tretie osoby. Disciplinárne obvinený ďalej zdôraznil účelovosť konania sťažovateľa, ktorý v konečnom dôsledku poškodil jeho klienta, ktorému musel v dôsledku tohto konania vypovedať plnú moc.

Disciplinárny senát mal v konaní za jednoznačne preukázané, že rozhodnutím predsedníctva SAK č. 86/7/2012 zo dňa 22. 6. 2012 bol pozastavený výkon advokácie disciplinárne obvineného dňom 25. 7. 2012.

I napriek skutočnosti, že disciplinárne obvinený mal pozastavený výkon advokácie, podal dňa 6. 9. 2012 v mene klienta A. B. súdu vyjadrenie zo dňa 5. 9. 2012. Disciplinárny senát navyše poukázal aj na rozpory medzi tvrdeniami disciplinárne obvineného, ktorý najprv uviedol, že na podpísanie vyjadrenia zo dňa 5. 9. 2012 bola ústne splnomocnený JUDr. E. F., avšak neskôr tvrdil, že išlo o písomné plnomocenstvo, ktoré opomenul k vyjadreniu pripojiť.

Ak by však aj udelenie plnej moci na podpísanie vyjadrenia disciplinárne obvinený preukázal, nič to nemení na skutočnosti, že podľa názoru disciplinárneho senátu porušil § 9 ods. 1 písm. a) zákona o advokácii, pretože nemožno pozastavenie vykonávania činnosti advokáta obchádzať tak, že advokát, ktorý je zástupcom advokáta s pozastavenou činnosťou ho „späťne“ splnomocní vykonávaním určitých činností. Pri takomto (podľa názoru disciplinárneho senátu nelogickom výklade) by totiž vyššie uvedené ustanovenie zákona o advokácii (§ 9 ods. 1, písm. a)) stratilo svoj zmysel a účel.

Pokiaľ sa týka druhej časti prvého skutku, že disciplinárne obvinený napriek tomu, že mu dňa 25. 7. 2012 predsedníctvom SAK pozastavilo výkon advokácie, poskytoval po tomto dátume, t. j. počas pozastavenia výkonu advokácie, právne služby klientovi A. B. v konaní vedenom na okresnom súde prostredníctvom advokátskeho koncipienta C. D., ktorý zastupoval klienta na pojednávaní konanom v uvedenej veci dňa 25. 9. 2012. Senát túto časť skutkovej vety vypustil s poukazom na to, že tento skutok bol predmetom disciplinárneho konania vedeného proti disciplinárne obvinenému advokátskemu koncipientovi C. D., v ktorom bol tento oslobodený z dôvodu, že tento skutok v zmysle § 24 písm. b) Disciplinárneho poriadku SAK nie je disciplinárnym previnením.

OBJEDNÁVKA

Bulletinu slovenskej advokácie na rok 2016

Odberateľ:

IČO:

DIČ:

IČ DPH:

Číslo účtu:

Adresa, na ktorú majú byť posielané výtlačky:

Závazne si objednávame výtlačkov *Bulletinu slovenskej advokácie* v roku 2016 (vyjde 10 fyzických čísel). Súhlasíme s podmienkami odberu uvedenými na tejto objednávke.

Vybavuje:

Telefón:

E-mail:

Dátum:

Podpis:

Vyplnenú objednávku odošlite na adresu:
Slovenská advokátska komora, Kolárska 4, 813 42 Bratislava
alebo odmailujte na darina.stracinova@sak.sk

Podmienky odberu:

1. Ročné predplatné 50 eur + 20 % DPH **spolu 60 eur s DPH** (vrátane poštovného a balného) je za 10 fyzických čísel. (Vyjde 12 čísel, z toho dve budú dvojčísla.)
2. Objednávka sa nevzťahuje na čísla, ktoré už vyšli pred jej doručením. Predplatné sa v takomto prípade zodpovedajúco zníži.
3. Na základe tejto objednávky Slovenská advokátska komora (SAK) vystaví odberateľovi faktúru na predplatné.
4. Bulletin bude odberateľovi odoslaný až po uhradení predplatného vo fakturovanej výške.
5. Výtlačky budú odosielané na adresu uvedenú na objednávke. Jej zmenu musí odberateľ oznámiť písomne. Za zásielky nedoručené z dôvodu nepresnej adresy SAK neposkytuje náhradu.
6. Odber prípadných mimoriadnych čísel, ako aj čísel, ktoré vyšli do dátumu doručenia objednávky, **je možné dohodnúť individuálne.**

Disciplinárny senát ďalej dospel k záveru, že v danom prípade disciplinárne obvinený odmietol preukázateľne poskytnúť kópiu kompletného advokátskeho spisu, a to aj napriek tomu, že bol na to výslovne vyzvaný, čím závažným spôsobom porušil § 28 ods. 4 zákona o advokácii. Navyše, s poukazom na § 23 ods. 6 zákona o advokácii,³ odvolávanie sa disciplinárne obvineného na zachovávanie povinnosti mlčanlivosti voči svojmu klientovi v danom prípade neobstojí.

Účelom týchto ustanovení (najmä pokiaľ ide o vzťah k disciplinárnemu konaniu) je podľa disciplinárneho senátu potreba náležitého zistenia skutkového stavu veci. V danom prípade mal však disciplinárny senát za to, že spoľahlivé zistenie skutkového stavu bolo možné aj napriek nepredloženiu spisu zo strany disciplinárne obvineného.

Za načrtnutej situácie (keď disciplinárne obvinený odmietol spis predložiť), no zároveň tento podľa názoru disciplinárneho senátu nebol nevyhnutne potrebný na zistenie skutkového stavu veci, disciplinárny senát síce uznal vinu disciplinárne obvineného aj v tomto skutku (k porušeniu povinnosti totiž evidentne došlo), no závažnosť porušenej povinnosti (s ohľadom na uvedené) nepovažoval za tak významnú, čo zohľadnil pri ukladaní sankcie, keď znížil peňažnú pokutu uloženú v pôvodnom rozhodnutí (500 eur) na sumu 300 eur.

Senát sa pri ukladaní disciplinárneho opatrenia riadil § 56 ods. 3 zákona o advokácii v spojení s § 25 ods. 2 Disciplinárneho poriadku SAK, podľa ktorého prihliadne na závažnosť previnenia, na okolnosti, za ktorých bolo spáchané, na osobu disciplinárne obvineného a na jeho osobné a rodinné pomery.

S ohľadom na vyššie opísanú závažnosť porušenia ustanovení zákona o advokácii, ako aj osobu disciplinárne obvineného, ktorý bol už viackrát uznaný za vinného z disciplinárneho previnenia, disciplinárny senát uložil disciplinárne obvinenému disciplinárne opatrenie vo forme peňažnej pokuty vo výške 300 eur.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Poznámky

1 § 9 ods. 1 písm. a) zákona o advokácii:

„Počas pozastavenia výkonu advokácie advokát nie je oprávnený poskytovať právne služby podľa tohto zákona.“

2 § 28 ods. 4 zákona o advokácii:

„Advokát je povinný na požiadanie komory bezodkladne vyjadriť sa o obsahu sťažnosti alebo iného obdobného podania v rámci konania, ktoré proti nemu v súlade s týmto zákonom a predpismi komory vedie komora na podnet iného, a poskytnúť jej potrebné vysvetlenie a požadovanú spisovú dokumentáciu.“

3 § 23 ods. 6 zákona o advokácii:

„Advokát sa nemôže dovoliavať povinnosti zachovávať mlčanlivosť v disciplinárnom konaní podľa tohto zákona. Podrobnosti určí disciplinárny poriadok komory.“

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala
Mgr. Tatiana Frištková, advokátska koncipientka

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ ČAK

Povinnosť advokáta podať včas opravný prostriedok a informovať klienta o stave jeho veci

Je disciplinárnym previnením advokáta, ak podá námietky proti zmenkovému platobnému rozkazu po zákonnej lehote a navyše klienta neinformuje o odmietnutí týchto námietok a o možnosti podať odvolanie, ktoré sám nepodá, a o nadobudnutí právoplatnosti informuje klienta oneskorene.

*Rozhodnutie disciplinárneho senátu disciplinárnej komisie
Českej advokátskej komory z 15. júna 2012, sp. zn. K 10/2012¹*

Dotknuté ustanovenia:

- § 16 ods. 1 a 2, § 17 zákona č. 85/1996 Sb., o advokácii
- čl. 4 ods. 1, čl. 9 ods. 1 uznesenia predstavenstva Českej advokátskej komory č. 1/1997 Vestníka zo dňa 31. 10. 1996, ktorým sa stanovujú pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže advokátov Českej republiky (etický kódex) v platnom znení (ďalej len „Pravidlá profesionálnej etiky“)
- **obdobné ustanovenia slovenských právnych predpisov:** § 18 ods. 2,² ods. 3³ zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v platnom znení, § 6 ods. 1 písm. a)⁴ Advokátskeho poriadku SAK zo dňa 15. 6. 2013

Disciplinárny senát uznal disciplinárne obvineného advokáta za vinného z disciplinárneho previnenia, ktorého sa dopustil

tým, že

po tom, čo dňa 4. 11. 2010 prevzal právne zastupovanie M. Z. a N. Z. ako žalovaných v konaní vedenom na krajskom súde o zaplatenie 697 017 Kč s prísl., dňa 5. 11. 2010 podal na poštovú prepravu námietky proti zmenkovému platobnému rozkazu zo dňa 12. 10. 2010, hoci posledným dňom lehoty na podanie námietok bol deň 4. 11. 2010 a po tom, čo mu dňa 15. 12. 2010 bolo doručené uznesenie zo dňa 29. 11. 2010, ktorým boli námietky M. Z. a N. Z. ako oneskorené odmietnuté, svojich klientov neinformoval o doručení tohto uznesenia ani o možnosti podať proti nemu odvolanie, ktoré sám nepodal, v dôsledku čoho toto uznesenie nado-

budlo právoplatnosť dňa 31. 12. 2010, o čom klientov informoval až v marci 2011,

teda

- nechránil práva a oprávnené záujmy klienta a neriadil sa jeho pokynmi,
- pri výkone advokácie nekonal čestne a svedomito a nevyužil dôsledne všetky zákonné prostriedky a v ich rámci neuplatnil v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považoval za prospešné,
- pri výkone advokácie nepostupoval tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu, keď za tým účelom nedodržiaval pravidlá profesionálnej etiky ukladajúce mu
 - povinnosť všeobecne poctivým, čestným a slušným správaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu,
 - povinnosť klienta riadne informovať, ako postupuje pri vybavovaní jeho veci, poskytovať mu včas vysvetlenia a podklady potrebné na uváženie ďalších príkazov,

čím porušil

§ 16 ods. 1 a 2⁵ a § 17⁶ zákona o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1⁷ a čl. 9 ods. 1⁸ Pravidiel profesionálnej etiky.

Podľa § 32 ods. 3 písm. c) zákona o advokácii disciplinárne obvinenému za to bolo uložené disciplinárne opatrenie – pokuta vo výške **20 000 Kč**.

Disciplinárne obvinenému advokátovi bola súčasne uložená povinnosť zaplatiť na účet Českej advokátskej komory náhradu nákladov konania vo výške 3 000 Kč.

Z odôvodnenia:

Predseda kontrolnej rady ČAK ako disciplinárny žalobca podal dňa 27. 1. 2012 proti disciplinárne obvinenému disciplinárnu žalobu pre skutok uvedený vo výroku tohto rozhodnutia.

Disciplinárne obvinený vo svojom vyjadrení k sťažnosti poprel svoju zodpovednosť s poukazom na to, že bol sťažovateľmi nesprávne informovaný o náhradnom doručení zmenkového platobného rozkazu s tým, že celú vec riešil s klientmi priamo jeho koncipient, s ktorým vec priebežne konzultoval. Disciplinárne obvinený ďalej uviedol, že o okolnostiach náhradného doručenia sa dozvedel až z uznesenia krajského súdu o odmietnutí námietok ako oneskorených a vzhľadom na to, že zistil, že toto rozhodnutie je vecne správne, odvolanie proti nemu nepodal. Následne vyčkal na právoplatnosť uznesenia a vyznačenie doložky o právoplatnosti na tomto uznesení, k čomu došlo až vo februári 2011 a až potom informoval klientov o výsledku sporu. K požiadavke klientov na náhradu škody navrhol vyplatenie sumy 12 000 Kč, čo malo predstavovať šesťpercentný zmenkový úrok zo zmenkovej sumy 697 017 Kč za dobu od doručenia uznesenia o odmietnutí námietok do 31. 3. 2011.

Vo vyjadrení k disciplinárnej žalobe disciplinárne obvinený uznal svoje pochybenie, vyslovil ľútosť, že k tejto záležitosti došlo a podrobne popísal svoje osobné a majetkové pomery.

Na pojednávaní disciplinárneho senátu disciplinárne obvinený odkázal na svoje predchádzajúce písomné vyjadrenia a k veci doplnil, že pokiaľ vychádzal z informácií klienta, je si vedomý skutočnosti, že tieto informácie nemá písomne zaznamenané a podávať opravné prostriedky v posledný deň lehoty so sebou prináša riziko. Nesúhlasil s tým, že si mohol koniec lehoty telefonicky overiť na súde, keď s ohľadom na krátkosť času toto nebolo možné. Uznal však svoju zodpovednosť a podrobne popísal všetky opatrenia, ktoré v kancelárii zaviedol, aby v budúcnosti k podobným situáciám nedošlo.

Vo vzťahu k oneskorenému informovaniu klientov uviedol, že k tomu došlo z toho dôvodu, že sa s koncipientom nedohodli na tom, kto im takúto správu podá, ako aj pre oneskorené vyznačenie doložky o právoplatnosti na predmetnom zmenkovom platobnom rozkaze.

Ohľadom náhrady škody sťažovateľom disciplinárne obvinený uviedol, že vyjednávanie so sťažovateľmi je na mŕtvom bode, keď títo s jeho návrhom nesúhlasili ani zatiaľ nepodali žalobu na súd.

Disciplinárny senát vykonal vo veci dokazovanie a na základe jeho výsledkov dospel k nasledovným skutkovým a právnym zisteniam:

Disciplinárny senát mal za preukázané, že disciplinárne obvinený prevzal 4. 11. 2010 právne zastúpenie sťažovateľov N. Z. a M. Z. vo veci námietok proti zmenkovému platobnému rozkazu, čiže ešte pred uplynutím lehoty na podanie námietok. Námietky podal oneskorene, čím zaviniel ich odmietnutie. O odmietnutí námietok sa dozvedel dňa 15. 12. 2010 po doručení uznesenia krajského súdu zo dňa 29. 11. 2010, o čom svojich klientov neinformoval, neumožnil im dať pokyn na odvolanie ani odvolanie sám nepodal. Uznesenie nado-

buldo právoplatnosť dňa 31. 12. 2010. O existencii uznesenia o odmietnutí námietok a o výsledku konania disciplinárne obvinený svojich klientov informoval až v marci 2011, keď už bolo uznesenie viac ako dva mesiace po právoplatnosti a nebolo možné proti nemu podať opravný prostriedok. Proti sťažovateľom bolo začaté exekučné konanie pre účely vymoženía pohľadávky, priznanej zmenkovým platobným rozkazom.

Disciplinárny senát dospel k záveru, že týmto konaním disciplinárne obvinený opakovane porušil povinnosti advokáta, stanovené právnymi a stavovskými predpismi.

Disciplinárne obvinený postupoval nesprávne už pri prevzatí právneho zastúpenia, keď si riadne neoveril okolnosti počiatku behu lehoty a informácie klientov, ktoré v tejto súvislosti získal, si vierohodne nepodchytil. Rozpory medzi disciplinárne obvineným a sťažovateľmi, týkajúce sa okolností doručenia, nemôžu byť na prospech disciplinárne obvineného z toho dôvodu, že disciplinárne obvinený je na rozdiel od sťažovateľov profesionál, u ktorého je možné očakávať, že pre riadne posúdenie začiatku plynutia lehoty si od klientov musí vyžiadať úplnú a riadnu informáciu o dátume a spôsobe doručenia zmenkového platobného rozkazu. Pokiaľ by si disciplinárne obvinený takúto informáciu od klientov vyžiadal a túto riadne zaznamenal, mohol by sa v zmysle § 17 zákona o advokácii a čl. 6 ods. 3 Pravidiel profesionálnej etiky odvolať na pravidlo, že pravdivosť a úplnosť skutkových informácií poskytnutých klientom nie je advokát oprávnený bez jeho súhlasu overovať. Nemôže sa však prihliadať k pochybnostiam, ktoré advokát sám porušením svojich povinností pri prevzatí veci a vybavovaní klientových záležitostí spôsobil. V situácii, keď vec prevzal počas plynutia lehoty na podanie námietok, beh lehoty si riadne neoveril a námietky podal po lehote, čím zaviniel ich odmietnutie ako oneskorene podaných, zodpovedá za svoje porušenie povinností, keďže nekonal čestne a svedomito a nevyužil dôsledne všetky zákonné prostriedky a v ich rámci neuplatnil v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia pokladal za prospešné.

Je nepochybné, že povinnosťou disciplinárne obvineného bolo informovať svojich klientov o odmietnutí námietok tak, aby túto skutočnosť včas vedeli a mali možnosť proti uzneseniu podať odvolanie. Je právom klientov (po riadnom poučení zo strany advokáta) zvážiť podanie či nepodanie odvolania, hoci i len s ohľadom na procesné následky plynutia lehôt a potenciálnu náhradu trov konania, a to aj v situácii, keď neprávoplatné rozhodnutie je vecne správne. Disciplinárne obvinený tak evidentne porušil povinnosť riadne klientov informovať, ako postupuje vybavovanie ich vecí, poskytovať im včas vysvetlenia a podklady potrebné pre zváženie ďalších príkazov. Poskytnutie informácií klientom o odmietnutí námietok až v marci 2011 nemožno považovať za včasné ani vo vzťahu k možnosti klientov rokovať s veriteľom o možných splátkach právoplatne priznanej pohľadávky. Oneskorenie disciplinárne obvineného spojené s údajným čakaním na vyznačenie doložky o právoplatnosti, pre povinné osoby na základe tohto rozhodnutia nemalo žiaden význam a znamenalo len ukrátenie klientov disciplinárne obvineného o možnosť vyjednať

splátky a prípadne začať dlh hradíť. Oneskorenie advokáta s odovzdaním rozhodnutia až po vyznačení doložky o právoplatnosti by bolo pochopiteľné len vtedy, ak by advokát zastupoval osobu oprávnenú a nie povinnú.

Pri rozhodovaní o disciplinárnom opatrení disciplinárny senát ako poľahčujúcu okolnosť zohľadnil skutočnosť, že disciplinárne obvinený si uvedomil svoje pochybenie a toto oľutoval ako aj to, že dosiaľ nebol disciplinárne postihnutý. Na druhej strane disciplinárne obvinenému prirátal vážny následok jeho pochybenia v podobe exekučného konania, vedeného proti jeho klientom ako aj kumulácia porušenia jeho povinností advokáta pri jeho postupe.

S ohľadom na tieto skutočnosti senát dospel k záveru, že upustenie od uloženia disciplinárneho previnenia nie je namieste a z týchto dôvodov uložil disciplinárne obvinenému disciplinárne opatrenie vo forme pokuty vo výške dva a pol násobku minimálnej mzdy. Takto uložená pokuta vyjadruje na jednej strane relatívne nižšiu mieru závažnosti prejednávaneho skutku a na druhej strane i skutočnosť, že advokát namiesto nápravy svojej pochybenia ešte kumuloval. Týmto postupom disciplinárne obvinený poškodil dobré meno advokácie prinajmenšom v očiach sťažovateľov. Disciplinárny senát vzal do úvahy aj osobné pomery disciplinárne obvineného. Uložená pokuta vo výške 20 000 Kč neznamená závažný zásah do ekonomickej situácie disciplinárne obvineného, ktorý by presahoval účel tohto disciplinárneho konania s ohľadom na hornú a dolnú hranicu zákonného rozpätia tejto sankcie.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Poznámky

1 preložené a spracované podľa Syka, J.: **Z kárné praxe.**

In: Bulletin advokacie, č. 7 – 8/2014, s. 83 – 85

2 **§ 18 ods. 2 slovenského zákona o advokácii:**

„Advokát je povinný pri výkone advokácie postupovať s odbornou starostlivosťou, ktorou sa rozumie, že koná čestne, svedomito, primeraným spôsobom a dôsledne využíva všetky právne prostriedky a uplatňuje v záujme klienta všetko, čo

podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné. Pritom dbá na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb.“

3 **§ 18 ods. 3 slovenského zákona o advokácii:**

„Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu. V záujme toho je povinný dodržiavať pravidlá profesijnej etiky a iné pravidlá, ktoré určuje predpis komory.“

4 **§ 6 ods. 1 písm. a) Advokátskeho poriadku SAK:**

„Advokát je povinný riadne a včas písomne informovať klienta, ako postupuje pri vybavovaní veci a posielat klientovi všetky písomnosti, z ktorých pre klienta vyplývajú práva a povinnosti, ak sa s klientom písomne nedohodne inak.“

5 **§ 16 ods. 1 českého zákona o advokácii:**

„Advokát je povinný chrániť a presadzovať práva a oprávnené záujmy klienta a riadiť sa jeho pokynmi. Pokynmi klienta však nie je viazaný, ak sú v rozpore s právnymi alebo stavovskými predpismi; o tom je advokát povinný klienta primerane poučiť.“

§ 16 ods. 2 českého zákona o advokácii:

„Pri výkone advokácie je advokát povinný konať čestne a svedomito; je povinný využívať dôsledne všetky zákonné prostriedky a v ich rámci uplatniť v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia pokladá za prospešné.“

6 **§ 17 českého zákona o advokácii:**

„Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu; za tým účelom je najmä povinný dodržiavať pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže. Pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže stanoví stavovský predpis.“

7 **čl. 4 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky:**

„Advokát je všeobecne povinný poctivým, čestným a slušným chovaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu.“

8 **čl. 9 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky:**

„Advokát je povinný klienta riadne informovať, ako vybavovanie jeho veci postupuje, a poskytovať mu včas vysvetlenia a podklady potrebné pre uváženie ďalších príkazov.“

Právnu vetu a rozhodnutie preložila a spracovala

Mgr. Tatiana Frištková
advokátska koncipientka

Bulletin advokacie prináša...

Vyberáme z čísla 10/2015 českého *Bulletinu advokacie*

V rámci **Aktualít** číslo obsahuje prejav predsedu Českej advokátskej komory JUDr. Martina Vychopňa pri príležitosti 25. výročia obnovenia nezávislosti českej advokácie, ktorý zameral na problematiku tvorby relevantnej legislatívy bez adekvátneho vplyvu advokátov, problematike právneho vedomia, mediálnemu obrazu advokácie, bezplatnej právnej pomoci. Rubrika sa venuje tiež prejavom prezidentky CCBE Marie Slazak, prvého viceprezidenta CCBE Michela Benichou a konferencii na tému advokátskej mlčanlivosti.

Časť **Z českej advokácie** obsahuje kárny príkaz z 26. júna 2015, sp. zn. K 18/2015, podľa ktorého je *kárnym previnením, ak advokát zadrží časť plnenia určeného klientovi s odôvodnením, že čaká na konečné vyúčtovanie.*

Výber **Z judikatúry** obsahuje nález Ústavného súdu ČR z 23. júna 2015, sp. zn. II. ÚS 577/13, týkajúci sa vzťahu prezumpcie neviny a slobody prejavu, nález Ústavného súdu ČR z 5. mája 2015, sp. zn. II. ÚS 3005/14, týkajúci sa otázky náhrady škody spôsobenej pri výkone verejnej moci nesprávnym úradným postupom v prípade zastavenia správneho konania, rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR z 18. marca 2015, sp. zn. 24 Cdo 2439/2014 k náhrade nákladov konania pri dedičstve a aplikácii § 150 o. s. ř.

V prehľade novej **Odbornej literatúry** sú uverejnené recenzie publikácií *Trestný zákonník. Komentár* (Drašík, Femr, Durdík, Růžička, Sotolář a kol.) a *Nájem bytu a domu po rekonštrukcii súkromného práva* (Markéta Selucká Lukáš Hadamčík).

Príspevky z odbornej teórie a praxe sú venované nasledovným problémom:

prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.

Trestné činy súvisiace so zádávaním a realizáciou verejných zákaziek

Autor analyzuje trestné činy vzťahujúce sa k verejným zákazkám (porušenie predpisov o pravidlách hospodárskej súťaže podľa § 248 ods. 2 alinea druhá českého Trestného zákonníka, dohodnutie výhody pri zadaní verejnej zákazky, pri verejnej súťaži a verejnej dražbe podľa § 256 českého Trestného zákonníka, machinácie pri zadávaní verejnej zákazky a pri verejnej súťaži podľa § 257 českého Trestného zákonníka) a rozoberá niektoré relevantné rozhodnutia Najvyššieho súdu ČR.

Uzavára, že cieľom jeho príspevku bol pokus o vymedzenie podmienok, pri ktorých prichádza do úvahy trestná zodpovednosť v oblasti verejných zákaziek (verejného obstará-

vania) pre špecifické trestné činy vzťahujúce sa na verejné zákazky (prípadne iné trestné činy) a to tak fyzických, ako i právnických osôb, pričom uplatnenie zodpovednosti dokladá niektorými rozhodnutiami Najvyššieho súdu ČR.

Mgr. Jan Kober

Právnická etika na univerzitách a v profesijnom školení

Po úvode venovanom zmyslu vzdelávania v oblasti právnickej/profesijnej etiky a pohľade na úpravu etických kódexov sa príspevok venuje otázkam, ako začleniť výučbu profesijnej etiky do univerzitného vzdelávania a ako ju začleniť do profesijných školení. Zo záveru je zrejmé, že vhodný model vzdelávania v oblasti profesijnej etiky má rôzne národné riešenie so silnejším konsenzom smerom k interaktívnemu vzdelávaniu založenému na prípadových štúdiách a profesijných dilemách z praxe.

Mgr. Tomáš Friedel

Ešte o disciplinárnom konaní advokátov, sudcov a štátnych zástupcov

Cieľom článku je prispieť do diskusie a nadviazať na článok autora Petra Motyčku uverejnený v tohtoročnom úvodnom dvojčíslu Bulletinu advokacie s názvom *Kárne konania advokátov, sudcov a štátnych zástupcov alebo meria sa všetko rovnakým metrom?* V závere autor oceňuje každú snahu, ktorá smeruje k posunutiu témy kárnej (disciplinárnej) zodpovednosti právnikov do popredia odborného záujmu s tým, že vždy musí ísť o snahu rozvážnu.

Mgr. Jiří Duba, Mgr. Kateřina Sveřepová

Ústav – nedostatky právnej úpravy v praxi

Autori sa venujú novému typu právnickej osoby zavedenému rekonštrukciou českého súkromného práva – ústavu – spájajúceho osobnú zložku typickú pre korporácie a majetkovú zložku typickú pre nadácie. V jednotlivých častiach príspevku sa venujú právnej úprave ústavu v občianskom zákonníku, forme založenia ústavu, menovaniu a odvolaniu riaditeľa ústavu, kontrolnému orgánu ústavu, určovaniu odmeny členom správnej rady, určovaniu likvidátora ústavu. Uzavráajú, že cieľom ich príspevku je upozorniť na úskalia, s ktorými sa možno pri problematike ústavov stretnúť a pri istej miere znalosti problematiky im aj predísť.

JUDr. Stanislav Křeček

Podnikanie v byte (§ 2255 ods. 2 o. z.) v súvislostiach

Článok je venovaný konkrétnemu ustanoveniu českého občianskeho zákonníka (§ 255 ods. 2), jeho výkladu vzťahu k iným ustanoveniam tak občianskeho zákonníka, ale najmä iných predpisov predovšetkým verejného práva (napr. stavebný zákon – užívanie nehnuteľnosti na iný účel, aký je vymedzený v kolaudačnom rozhodnutí). Autor zároveň uvádza k problematike relevantnú judikatúru českých súdov.

Spracoval **JUDr. Peter Kalata**
kancelária SAK

Zo zasadnutí orgánov CCBE

Septembrové zasadnutie Stáleho výboru CCBE sa uskutočnilo **11. septembra 2015** v Bruseli. Z poverenia predsedníctva komory sa na ňom zúčastnil vedúci slovenskej delegácie v CCBE Mgr. Michal Bužek.

Na úvod rokovania predsedníctvo privítalo Davida Rivkina, predsedu Medzinárodnej advokátskej komory (IBA), ktorý v krátkom príhovore priblížil činnosť IBA a jej aktuálnu agendu a zdôraznil význam vzájomnej spolupráce medzi IBA a CCBE.

Po predstavení kandidátov na Cenu CCBE v oblasti boja za ľudské práva 2015 delegácie rozhodli o výnimočnom udelení dvoch cien. Prvým oceneným je azerbajdžanský advokát Intigam Aliyev, známy ochranca ľudských práv, ktorý zastupoval viac ako 200 prípadov pred Európskym súdom pre ľudské práva. V apríli 2015 bol v Azerbajdžane odsúdený na sedem rokov odňatia slobody ako politický väzeň, bol vyčarknutý zo zoznamu advokátov a nemal zabezpečený prístup k adekvátnej zdravotnej starostlivosti. Druhé ocenenie CCBE udelila čínskej advokátskej kancelárii Fengrui pôsobiacej v oblasti ľudských práv, v ktorej došlo k zadržaniu viac ako 250 právnikov a zamestnancov; dokonca nie je známe, kde sa nachádzajú hlavní predstavitelia tejto kancelárie.

CCBE schválila stanovisko k hodnoteniu smerníc EÚ o voľnom pohybe advokátov. Druhé schválené stanovisko sa týkalo zmluvných pravidiel pre online nákupy digitálneho obsahu. CCBE sa v tomto smere prikláňa k prijatiu nariadenia EÚ a sformulovala konkrétne odporúčania k jeho obsahu.

Ďalší bod rokovania sa venoval medzinárodnému poskytovaniu právnych služieb, konkrétne spolupráci EÚ a USA v rámci Transatlantického obchodného a investičného partnerstva, ako aj možnosti spolupráce EÚ a Číny prostredníctvom dialógu medzi stavovskými organizáciami.

CCBE prediskutovala stanovisko k *Príručke IBA pre advokátske komory o podnikaní a ľudských právach*, ktorá vychádza z pravidiel Organizácie spojených národov ohľadom podnikania a ľudských práv. Návrh vypracovaný IBA podľa názoru CCBE nedostatočne zdôrazňuje nezávislosť advokátov, a preto CCBE odporúča zmeny v dokumente, na ktorých je potrebné trvať najmä z pohľadu európskeho ponímania advokácie.

Výbor CCBE pre trestné právo informoval o prípravách novej legislatívy EÚ upravujúcej právo na právnu pomoc, práva dieťaťa a prezumpciu nevinu. V spolupráci s Výborom CCBE pre informačné technológie výbor pre trestné právo pracuje na príprave štandardov v otázke sledovania vychádzajúc z princípu, že právo na dôvernú komunikáciu s advokátom je súčasťou práva na spravodlivý proces.

CCBE reagovala na verejnú konzultáciu Európskej komisie o pokračovaní v oblasti transparentnosti dane z príjmu právnických osôb. Poukázala na obavu plynúcu z iniciatív zameraných na rozšírenie transparentnosti zdaňovania príjmu právnických osôb prostredníctvom ohlasovacej povinnosti, ktorá by mala dopad na všetkých advokátov, najmä tých, ktorí poskytujú rady v daňových veciach. CCBE zdôraznila, že advokát nemôže zverejniť informácie s prihladnutím na povinnosť zachovať profesijné tajomstvo a mlčanlivosť advokáta. Preto ho nemožno nútiť ani k oznamovacej povinnosti vo vzťahu k daňovým orgánom vzhľadom na to, že dôvernosť a nezávislosť sú nevyhnutným predpokladom právneho štátu.

Na pôde CCBE pokračujú prípravy Európskeho dňa advokátov, ktorý sa uskutoční 10. decembra 2015 v spojení s Medzinárodným dňom ľudských práv. Témou bude tento rok *Sloboda prejavu*; už zo samotného výberu témy vyplýva, že spoločnosť pripisuje tejto problematike veľký význam.

Stály výbor CCBE neopomenul ani aktuálnu problematiku migrácie. Pracovná skupina CCBE pre migráciu zvažuje rôzne formy intervencie či už v oblasti vzdelávania advokátov, realizovania projektov, komunikácie s inštitúciami EÚ, účasť na Konzultatívnom fóre Frontex a na Európskom migračnom fóre, ale aj spoluprácu s členskými komorami pri vytváraní kontaktných miest („hotspots“) zameraných na ochranu základných práv migrantov.

Na októbrom zasadení sa delegáti CCBE zišli **23. októbra 2015** v Bruseli. Slovenskú advokátsku komoru zastúpil Mgr. Bužek.

Prítomní na úvod prerokovali možnosť upraviť stanovú CCBE. Navrhovanou úpravou by došlo k zmene v zložení predsedníctva CCBE znížením počtu podpredsedov s tým, že namiesto tretieho podpredsedu by štvrtým členom predsedníctva bol po dobu jedného roka bývalý predseda. CCBE chce týmto spôsobom zachovať kontinuitu informácií, nadviazaných vzťahov a kontaktov.

CCBE rozhodla o založení novej pracovnej skupiny. Bude sa venovať vyhodnocovaniu činností nadácie (*European Lawyers Foundation*), ktorá má v kompetencii realizáciu projektov. Ide o neziskovú organizáciu poskytujúcu všeobecne prospešné služby, v jej predsedníctve pôsobí predseda CCBE, vedúci nemeckej delegácie a generálny tajomník CCBE. Pracovná skupina CCBE pre nadáciu sa bude venovať daňovému štatútu, vnútornej organizácii a financovaniu nadácie, budúcim projektom a riadeniu nadácie vo všeobecnosti. CCBE je v súčasnosti zapojená do týchto projektov: e-CODEX, projekt EVIDENCE, projekt zlepšovania kvality právnych služieb na Ukrajine, projekt TRAINAC (evaluácia transpozície smerníc na ochranu práv obvinených a podozrivých osôb), projekty Find-A-Lawyer (fáza 3) a EAW-rights (práva súvisiace s európskym zatýkacím rozkazom) a projekt zameraný na cezhraničné videokonferencie.

CCBE predložila na schválenie návrh budúceho prístupu CCBE k Európskemu registru transparentnosti pre zástupcov záujmových skupín, ktorý prevádzkuje spoločne Európsky

parlament a Európska komisia. Register, ktorého cieľom je zabezpečiť otvorenosť rozhodovacieho procesu v EÚ a odpovedať na otázky registrovaných subjektov, bol dosiaľ postavený na báze dobrovoľnosti. Nedávne zmeny v úprave riadiaceho rámca vedú k de facto povinnej registrácii, resp. k vylúčeniu neregistrovaných lobistov z možnosti komunikácie s Európskou komisiou. Povinnosťou registrovaných subjektov je zverejniť určité informácie a podriať sa etickému kódexu, čo môže v určitých prípadoch byť v rozpore s profesiou advokáta. Pracovná skupina CCBE pre transparentnosť navrhla nežiadať o výnimku pre advokátov, ani nevystupovať proti povinnej registrácii pod podmienkou, že oblasti, na ktoré sa bude vzťahovať povinná registrácia, budú jasne formulované a zásady spravodlivého procesu budú zaručené v prípade prešetrovania porušenia etického kódexu.

Vo svetle mnohých výziev, ktorým čelí advokácia, vytvorila CCBE pracovnú skupinu zaoberajúcu sa budúcnosťou právnych služieb. Pracovná skupina sa bližšie venuje vzostupu neregulovaného sektora a za hlavné hnacie sily vedúce k zmenám v advokácii považuje globalizáciu a vývoj technológií.

Pracovná skupina zaoberajúca sa modelovým etickým kódexom podala správu o doterajšej činnosti. Pôvodne mala cieľ vypracovať jednotný etický kódex, členovia sa však napokon rozhodli pre flexibilnejší nástroj, ktorý umožňuje komorám zachovať si svoje pravidlá, a zároveň poskytuje inšpiráciu pri prehodnocovaní národných kódexov. Modelový

etický kódex bude postavený na štyroch okruhoch: nezávislosť, dôvernosc, konflikt záujmov a odmena. K jednotlivým článkom spracuje CCBE komentár. Finálne znenie kódexu dostanú delegácie na schválenie v roku 2016.

CCBE podala správu o stretnutí s predstaviteľmi Všeobecného súdu a Súdneho dvora EÚ 16. – 17. septembra 2015. Produktívne stretnutie sa uskutočnilo v otvorenej a kolegiálnej atmosfére. Rokovalo sa o procesných pravidlách, o dôvernosti informácií, o zvukovom zázname súdneho konania, o ústnych konaniach, o elektronickom prístupe ku konaniam, ako aj o funkčnosti a prínose e-Curia.

CCBE sa ďalej venuje problematike migrácie a úlohe advokátov pri zabezpečovaní základných práv utečencov a migrantov. Predstavitelia CCBE sa zúčastnili na prvom stretnutí Európskeho fóra pre migráciu v januári 2015, ktoré organizovala Európska komisia. CCBE požiadala o možnosť zúčastniť sa aj na druhom stretnutí plánovanom v januári 2016, ktoré sa bude venovať ekonomickej migrácii. Zároveň pokračuje vyhodnocovanie možných projektov vrátane Paneurópskej siete advokátov poskytujúcich bezplatné právne poradenstvo utečencom. Spoluprácu v tejto oblasti navrhla európskym advokátom aj Americká advokátska komora.

Mgr. Michal Bužek

vedúci delegácie SAK v CCBE

Mgr. Michaela Chládeková, PhD.

CCBE Information Officer

Správa z 53. výročného kongresu AIJA

V dňoch **1. – 5. septembra 2015** sa v Londýne uskutočnil výročný kongres Medzinárodnej asociácie mladých právnikov (AIJA).

Rovnako ako v predchádzajúcich obdobiach, aj tohtoročný kongres pozostával z viacerých odborných častí, z osobitného seminára, ako aj zo samostatných prezentácií.

Komisia SCILL (*Skills, Career, Innovation, Leadership and Learning*), v ktorej dlhodobo pôsobím a ktorá sa zaoberá aj profesijnými otázkami, organizovala pracovné stretnutie na tému *Dôveryhodný poradca: úvahy o vzťahu medzi advokátom a klientom*. S príspevkami vystúpili skúsení starší advokáti z Londýna a New Yorku, ktorí sa podelili o skúsenosti pri budovaní vzájomnej dôvery s klientom a pri riešení problémových situácií. Holandský advokát zastúpený v paneli demonštroval niektoré princípy na prípadoch, ktorými sa zaoberal ako člen disciplinárneho orgánu príslušnej holandskej komory. Pracovné stretnutie pokračovalo interaktívnou čas-

ťou, v rámci ktorej boli odohrané konkrétne situácie v klientskych vzťahoch (napr. snaha klienta o nezákonný postup, snaha o osobné zoznámenie sa pri profesionálnej komunikácii, ignorovanie rád advokáta klientom). Publikum následne hlasovalo o tom, či sa advokátovi podarilo získať a udržať si dôveru klienta a diskutovalo o vhodnom postupe.

Zaujímavý bol workshop na tému *Právo fyzických osôb na ochranu osobnosti a médiá*. Rozoberali sa aspekty súvisiace s ochranou osobnosti, ochranou osobných údajov, ako aj novo presadzované právo „byť zabudnutý“. V rámci prípravy som vypracoval dotazník s odpoveďami za Slovenskú republiku, jednotlivé dotazníky boli následne podkladom na vypracovanie zhrňujúcej správy (tzv. *General Report*). Dotazníky boli zdrojom informácií aj pri koncipovaní programu workshopu.

Samotný kongres otvorili viacerí zástupcovia miestnej vlády a stavovských organizácií. S úvodným prejavom vystúpil Lord kancelár Michael Gove, ktorého funkcia viac-menej zodpovedá funkcii ministra spravodlivosti v slovenských reáliách. Zaujímavosťou, na ktorú upozornil samotný Lord kancelár, je skutočnosť, že nie je právnikom, ale kariérnym politikom. Nasledoval prejav predsedu *Law Society of England and Wales* pána Jonathana Smithersa. Ústredným motívom prejavov bolo 800. výročie Magny Carty a súvisiace ľudskoprávne aspekty. O tom, ako nakladať s dedičstvom

Magna Carty v súčasnosti, hovorili aj zástupcovia mimovládneho sektora, ktorí pomerne otvorene kritizovali niektoré postoje britskej vlády.

Organizačným „zlatým klincom“ býva vždy valné zhromaždenie AIJA. Každý rok sa na ňom čiastočne obnovuje Výkonný výbor AIJA. V rámci volieb došlo opätovne k aktívnej koordinácii stredo európskych členov, ktorá vyústila do zvolenia lotyšskej kandidátky. Uskutočnili sa aj voľby prvého viceprezidenta AIJA, ktorým sa stal David Frolich z Dánska. Prezidentkou sa stala prechodom z pozície prvého viceprezidenta Orsolya Görgényi z Maďarska, v histórii AIJA prvý

raz zástupkyňa regiónu strednej a východnej Európy. Jedným z jej deklarovaných cieľov bude vyššia angažovanosť v stredo európskom regióne.

Široká paleta podujatí AIJA je vždy úžasným miestom na nadviazovanie nových profesijných aj osobných kontaktov a odborné vzdelávanie. Účasť na nich preto môžeme len odporúčať každému mladému advokátovi s medzinárodnou praxou alebo ambíciou ju vybudovať. V prípade záujmu o aktivity AIJA rád poskytnem ktorémukoľvek kolegovi bližšie informácie a rady.

Mgr. Tomáš Rybár
advokát

Chcete aj vy zažiť tzv. „AIJA spirit“?

Ponuka pripravovaných podujatí AIJA

Súkromný kapitál: Rozbor obchodu od začiatku až do konca

13. – 16. januára 2016

Dolomity – Val Gardena, Taliansko

www.aija.org/events/ma-winter-seminar-private-equity-masterclass/

AIJA/UIA spoločný seminár

11. – 13. februára 2016

Kapské Mesto, Juhoafrická republika

www.aija.org/events/aija-joint-seminar-with-uia/

Právo hospodárskej súťaže:

Vývoj a technológie, médiá a telekomunikácie

3. – 5. marca 2016

Valencia, Španielsko

www.aija.org/events/5th-aija-annual-competition-conference-2016-competition-law-developments-in-technology-media-and-telecommunications/

Deviata výročná daňová konferencia

11. – 12. marca 2016

Reykjavík, Island

www.aija.org/events/ninth-annual-tax-conference/

Vývoj environmentálnych infraštruktúr

17. – 19. marca 2016

Lima, Peru

www.aija.org/events/development-of-environmental-infrastructures/

Všetko je o peniazoch –

vytváranie a zabezpečovanie platieb v M&A prevodoch

21. – 23. apríla 2016

Budapešť, Maďarsko

www.aija.org/events/its-all-about-money-making-and-securing-payments-in-ma-transactions/

Chicago 2016 – polročná konferencia

18. – 21. mája 2016

Chicago, USA

www.aija.org/events/chicago-2016-half-year-conference/

Seminár bankovej komisie –

Sprška predpisov o finančných a poisťných sektoroch!

Kde sa cesta končí?

9. – 11. júna 2016

Zürich, Švajčiarsko

www.aija.org/events/banking-commission-seminar-shower-of-regulation-on-the-financial-and-insurance-sectors-where-does-the-journey-end/

Advokátske školenie

16. – 18. júna 2016

Londýn, Veľká Británia

www.aija.org/events/advocacy-training/

54. medzinárodný kongres mladých právnikov

23. – 27. augusta 2016

Mníchov, Nemecko

www.aija.org/events/54th-international-young-lawyers-congress/

Polročná novembrová konferencia

23. – 26. novembra 2016

Verona, Taliansko

<https://www.aija.org/events/ipit-november-meeting/>

Jesenná konferencia Európskej komory obhajcov

V dňoch **2. a 3. októbra 2015** sa v Luxemburgu konala jesenná konferencia Európskej komory obhajcov (ECBA – *European Criminal Bar Association*).

ECBA bola založená v roku 1997 a od začiatku pôsobí ako nezávislá organizácia združujúca teoretikov, trestných právnikov, prokurátorov a sudcov zo všetkých stupňov národných súdov, ako aj z európskych a medzinárodných justičných orgánov. Cieľom ECBA je garantovať základné práva osôb, ktoré sú zadržané, stíhané, prípadne podozrivé zo spáchania trestných činov, ako aj obvinených či odsúdených. ECBA sa aktívne podieľa aj na legislatívnom procese v rámci orgánov Európskej únie.

Dňa 2. októbra 2015 zasadalo predsedníctvo ECBA, na ktorom som sa zúčastnil ako jeho aktívny člen. Venovali sme sa aktuálnym projektom, na ktorých ECBA participuje, aktivitám v legislatívnom procese v rámci orgánov Európskej únie (najmä aktívnej ingerencii v prijímaní smerníc EÚ o základných právach), ako aj príprave ďalších konferencií ECBA v rokoch 2016 a 2017. Predmetnom rokovania bolo opätovne riešenie politickej situácie vo Veľkej Británii v súvislosti s obmedzením vykonateľnosti rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva vo vzťahu k Veľkej Británii, kde majú byť schváľované britským parlamentom.

Oficiálny program jesennej konferencie ECBA v piatok večer v rámci spoločenskej časti otvorili generálna prokurátorka Luxemburského veľkovevodstva Martine Solovieff a prof. Holger Matt, predseda ECBA.

Dňa 3. októbra 2015 sa konala vlastná konferencia v priestoroch Súdneho dvora Európskej únie. S úvodným príhovorom vystúpil predseda ECBA, ktorý potvrdil predsavzatie ECBA pokračovať v zasadzovaní sa za garancie základných práv a slobôd v európskom priestore štátov Rady Európy a Európskej únie, čo ECBA preukazuje aktívnou ingerenciou v legislatívnom procese právnej úpravy základných práv v trestnom konaní v práve Európskej únie.

Následne sa účastníkom konferencie prihovorili Josario Grasso, predseda Luxemburskej advokátskej komory a Félix Braz, luxemburský minister spravodlivosti. S príhovorom k problematike vplyvu judikatúry Súdneho dvora EÚ na definíciu trestného činu vystúpil luxemburský sudca Egidius Bieliunas. Ďalšou rečníčkou bola Eleanor Sharpston, ktorá sa sústredila na základné práva.

Do diskusie v rámci jednej sekcie konferencie na podtému *Legislatíva EÚ v oblasti trestného práva: prístup k spisu na základe článku 7 Smernice 2012/13/EU* aktívne prispeli Scott Crosby, ECBA Human Rights Officer, Jonathan Mitchell z Veľkej Británie, Zbigniew Krüger z Poľska, Anna Oehmichen z Nemecka, Amedeo Barletta z Talianska, Vladimir Hrle

zo Srbska a Bas Martens z Holandska, ktorí poukázali na jednotlivé aspekty tejto problematiky typické pre ich právne poriadky.

V bloku ďalšej sekcie na podtému *Legislatíva EÚ v oblasti trestného práva: Legislatíva a implementácia práva EÚ, Predsedníctvo Luxemburgu* príspevky prezentovali prof. Holger Matt, Pascale Millim a Laurent Thyès z Úradu vlády Luxemburského veľkovevodstva.

Projekty, na ktorých participuje ECBA a pracovné skupiny v rámci ECBA, boli zaradené do samostatnej časti. Cornelia Riehle, zástupkyňa ERA, predstavila spoločný projekt – tréning pre trestných advokátov. Liese Katschinka, prezidentka EULITA (Európskej asociácie prekladateľov a tlmočníkov), predstavila asociáciu, jej ciele a spoločné projekty s ECBA. Ich cieľom je zabezpečiť základné práva podozrivých a obvinených osôb, ktoré hovoria a rozumejú inému jazyku, ako je oficiálny jazyk v danom členskom štáte. Najvýraznejším úspechom týchto snáh je prijatie smernice č. 2010/64/EU o práve na prekladanie a tlmočenie v trestnom konaní, ktorá už bola transponovaná aj do slovenského Trestného poriadku.

Angelo Marletta z University of Luxembourg predstavil výskumný projekt o konflikte právnych poriadkov a právomocí. Scott Crosby z Veľkej Británie hovoril o stratégii rezistencie britských obhajcov proti obmedzeniu jurisdikcie Európskeho súdu pre ľudské práva. Anna Oehmichen a Vladimir Hrle sa venovali projektu boja proti korupcii v Európe.

V ďalšej časti konferencie organizovanej vo forme panelu na tému *Zneužívanie vzájomnej právnej pomoci* vystúpili Francois Moyse z Luxemburgu, Nicola Canestrini z Talianska, Vania Costa Ramos z Portugalska, Olivier Gutkes z Francúzska, Hans van de Wal z Belgicka a Stefan Braum z Luxemburgu. Podelili sa o svoje pohľady na danú tému.

V poslednej časti konferencie priestor tradične dostali informácie o aktuálnom dianí v jednotlivých národných právnych poriadkoch. Postrehy z hľadiska obhajoby delegátom stručne predniesli Miroslav Krutina z Českej republiky, Marius Dietrichsen z Nórska, Eric van de Mussele z Belgicka a Alex Tinsley z Fair Trials International z Veľkej Británie.

Na jesennej konferencii za účasti takmer 90 delegátov z celej Európy ECBA opätovne potvrdila nezastupiteľnú úlohu v európskom priestore v oblasti ochrany práv na obhajobu v rámci celej Európy. Najbližšia konferencia sa uskutoční 22. – 23. apríla 2016 v litovskom Vilniuse.

JUDr. Ondrej Laciak, PhD.

člen predsedníctva ECBA
advokát

Oslavy 25. výročia obnovennej nezávislosti českej advokácie

Rok 2015 bol pre Slovenskú advokátsku komoru aj Českú advokátsku komoru mimoriadny – obe partnerské stavovské organizácie si pripomenuli 25. výročie prijatia zákona o nezávislom výkone advokácie. Slovenská komora v apríli 2015, česká komora v septembri 2015, každá si ho pripomínala sama, ale na oboch slávnostných podujatiach sa zástupcovia oboch komôr zúčastnili recipročne.

Oslavy Českej advokátskej komory sa sústredili do jedného dňa – 18. septembra. Začali odbornou konferenciou na tému **Advokátska mlčanlivosť – imanentná súčasť spravodlivosti** pod záštitou prezidenta ČR pána Miloša Zemana v Paláci Žofín na Slovanskom ostrove v Prahe. Otvoril a moderoval ju predseda ČAK **JUDr. Vychopeň**.

Česká advokátska komora denne vybavuje dopyty a podnety súvisiace s mlčanlivosťou advokáta. Preto sa mlčanlivosť stala ústrednou témou nielen tejto odbornej konferencie, ale v širšom kontexte aj témou advokácie vôbec.

Konferencia, na ktorej vystúpili takmer dve desiatky erudovaných rečníkov spomedzi popredných odborníkov – advokátov, sa zamerala na advokátsku mlčanlivosť v troch rovi-

nách: všeobecne a v medzinárodnom kontexte, z pohľadu trestného konania, a napokon v oblasti civilného práva.

Prvý panel sa venoval téme **Advokátska mlčanlivosť všeobecne a v medzinárodnom kontexte**. Videozdravicu predniesol prezident Medzinárodnej advokátskej komory (IBA) D. W. Rivkin. Po nej nasledovalo vystúpenie **JUDr. Čermáka**, bývalého predsedu českej komory a bývalého ministra spravodlivosti, ktorý sa zaoberal otázkou poctivosti ako imanentnej zásady výkonu advokácie. Uviedol: *„Pilierom advokátskej praxe je poctivosť advokáta... Mlčanlivosť neslúži nikomu, ale ničomu. Slúži ochrane komunikácie medzi advokátom a klientom.“*

„Mlčanlivosť alebo svedomie?“ Túto otázku si položil predseda Slovenskej advokátskej komory **JUDr. Hrežďovič** (fotografia vpravo). Zameral sa na dve praktické otázky, ktoré riešila komora vo vzťahu k mlčanlivosť: na zlučiteľnosť postavenia advokáta – obhajcu s procesným postavením advokáta – agenta spolupracujúceho s orgánmi činnými v trestnom ko-

naní a na svedomie advokáta v prípade, kedy advokát chce prispieť k objasneniu prípadu a naplneniu práv obžalovaného na spravodlivý a zákonný súdny proces a spravodlivé rozhodnutie vo veci, ale nenachádza nástroje na to, aby svojím konaním neporušil elementárnu povinnosť mlčanlivosti. Je iba prirodzené, že si advokát v takomto rozpoložení položí otázku, či plnenie povinnosti mlčanlivosti voči klientovi – obchodnej spoločnosti – s predpokladaným následkom dlhoročného väzenia pre jedného zo spoločníkov je obhájiteľné a hodné advokáta v právnom štáte a či existuje vyšší mravný princíp.

JUDr. et PhDr. Balík, bývalý predseda českej komory a v súčasnosti sudca Ústavného súdu ČR, sa venoval téme z historického pohľadu pod názvom *Povinnosť mlčanlivosti ako lakmusový papier pre posúdenie spoločenského zriadenia v minulosti a dnes*. Spomenul, že „mlčanlivosť je symbol spájaný s advokáciou“.

Bývalý podpredseda ČAK, dnes sudca Ústavného súdu ČR **JUDr. Uhlíř** sa zameril na tému *Advokátska mlčanlivosť a právo na spravodlivý proces*. Pripomenul premisu, že „obhajca je alter ego obvineného“.

Predsedička Rady európskych advokátskych komôr (CCBE) pani **Slazak** sa sústredila na ochranu advokátskej mlčanlivosti a hromadné sledovanie advokátov a ich klientov zo strany vlád a poukázala na výsledky dosiahnuté CCBE a európskymi komorami. V závere prvého panelu ju doplnil podpredseda ČAK a tretí podpredseda CCBE **JUDr. Mokřý** s prednáškou na tému *Advokátska mlčanlivosť – Etický kódex CCBE a Charta základných princípov európskej advokátskej profesie*. Porovnal v nej úpravu mlčanlivosti v niektorých krajinách EÚ.

Druhý blok prednášok pod názvom **Advokátska mlčanlivosť a obhajoba v trestnom konaní** otvoril prezident Únie obhajcov ČR a bývalý minister vnútra **JUDr. Sokol**. Rozoberal advokátsku mlčanlivosť v trestnom konaní z pohľadu stanoviska Najvyššieho súdu ČR z 25. júna 2015.

Povinnosťou vydať listiny klienta podľa § 78 ods. 1 českého Trestného poriadku sa zaoberal člen sekcií ČAK pre trestné právo a právo EÚ **Mgr. Krutina**.

JUDr. Volák, bývalý štátny tajomník českého ministerstva spravodlivosti, pripomenul tlak štátu na podstatu advokátskej mlčanlivosti.

Povinnosťou mlčanlivosti advokáta v konfrontácii so zamýšľanou trestnosťou prípravy daňových deliktov sa zaoberala **JUDr. Novotná**, členka kontrolnej rady ČAK.

JUDr. Císař, predseda odbornej sekcie ČAK pre trestné právo, sa téme venoval z pohľadu vnútorných aspektov mlčanlivosti.

Prednáškou na tému *Advokátska mlčanlivosť a problematika domových prehliadok u advokátov* ukončil druhý blok člen predstavenstva ČAK **Mgr. Němec, LL.M.**

Posledný blok s názvom **Advokátska mlčanlivosť v oblasti civilného práva** otvoril vstupom na tému *Mlčanlivosť a výkon*

zmluvnej agendy bývalý predseda Českej advokátskej komory **JUDr. Jirousek**.

JUDr. Kovářová, šéfredaktorka *Rodinných listov* a bývalá ministerka spravodlivosti, doplnila predrečníka úvahami na tému *Rub a líc povinnosti mlčanlivosti pri odmene advokáta*.

JUDr. Žižlavský, člen predstavenstva ČAK a predseda Rady expertov Asociácie insolvenčných správco, sa na tému pozrel okom insolvenčného správcu.

Blok pokračoval vystúpením vysokoškolskej pedagogičky **doc. JUDr. Mackovej, Ph.D.** k problematike právnej pomoci slabším stranám a advokátskej mlčanlivosti.

JUDr. Doležalová, Ph.D., vedúca sekcie ADR pri ČAK, vystúpila s príspevkom *Ohrozenie advokátskej mlčanlivosti v súvislosti s plánovaným nariadením mimosúdnych konaní advokátov a ich klientov pred Českou obchodnou inšpekciou*.

Posledné vystúpenie o mlčanlivosti advokáta v online veku patrilo **JUDr. Kyjovskému**, predsedovi odbornej sekcie ČAK pre právo duševného vlastníctva.

Oslavy 25 rokov obnovenia nezávislosti českej advokácie pokračovali večerným spoločenským programom. Predseda ČAK **JUDr. Vychopeň** vystúpil so slávnostným bilancujúcim prejavom postupne na oboch scénach Národného divadla. Predniesol úvahu nad tým, v akom prostredí dnes advokáti pôsobia, aká je podoba súčasnej advokácie, ako by mal vyzeráť advokát 21. storočia a ako by mala vyzeráť advokácia samotná. Neobišiel ani citlivé témy týkajúce sa pôsobenia komory v legislatívnom procese, advokátsku tarifu, ceny právnych služieb, v neposlednom rade úroveň právneho vedomia verejnosti, mediálny obraz advokácie a poskytovanie bezplatnej právnej pomoci.

Pracovný aj spoločenský program osláv bol mimoriadne pestrý. Slovenská advokátska komora žela svojmu českému pendantovi na ďalšej ceste veľa úspechov.

–km–

Foto archív ČAK

DO VAŠEJ KNIŽNICE

Premlčanie v obchodnom práve

Ovečková, O. : **Premlčanie v obchodnom práve.**
Bratislava: Wolters Kluwer, 2015, 303 s.

Najnovšia publikácia profesorky Ovečkovej znovu potvrdzuje, že svojím dielom prispieva k riešeniu aktuálnych problémov právnej doktríny v obchodnom práve, predkladá riešenia a najmä veľmi logicky a argumentačne zrozumiteľne svoje názory odôvodňuje. Dielo je pre každého praktizujúceho právnika skvelým čítaním, výnimočným tak témou, ako jej spracovaním.

Obdobne ako dielo Zmluvná pokuta tejto autorky aj toto dielo zaujme na trhu výraznú trhlínu, keďže premlčanie ako inštitút je jedným z najkomplikovanejších inštitútov, stále živým a vyvíjajúcim sa najmä vo vzťahu k legislatívnym zmenám v oblasti spotrebiteľských práv.

Hoci názov evokuje len obsah sústredený výlučne na problémy premlčania v obchodnom práve, nie je tomu tak. Autorka predkladá komplexnú analýzu premlčania, porovnáva a upozorňuje na odlišnú úpravu tak v Občianskom zákonníku, ako úpravu obsiahnutú v Dohovore o premlčaní v medzinárodnej kúpe tovaru, v Princípoch európskeho zmluvného práva a v Zásadách UNIDROIT a v novom českom občianskom zákonníku. Tieto pohľady sú veľmi dôležité s ohľadom na viaceré okruhy problémov v rámci premlčania, ktoré sú dosiaľ najmä v judikatúre neustálené a jurisprudencia dosiahnutiu jednotného názoru tiež nenapomáha. Oceňujem, že autorka vždy, keď rozoberá sporné ustanovenia, existujúce judikátorne odchýlky či viaceré existujúce názory v rámci doktríny, vždy predloží svoj právny názor, dokonale zdôvodnený a ucelený. Nepreberá zjednodušene judikatúru, zamýšľa sa nad ňou a vysloví svoje stanovisko bez ohľadu na to, či je to momentálne v rámci existujúcich názorov väčšinové.

Prvá kapitola knihy je venovaná času ako právne významnej skutočnosti, za podnetné považujem úvahy nad zamieňaním a nedostatočným precizovaním pojmov doba a lehota v legislatíve. Legislatívny pojem lehota bez zbytočného odkladu a primeraná lehota dáva základ úvahám o ich použití v judikatúre a je príkladom vytvárania neistoty v práve nedostatočnou a nepresnou legislatívnou činnosťou s následnými výkladovými problémami v judikatúre. Stručne sa v druhej kapitole autorka venuje aj preklúzii a vydržaniu, v tretej kapitole prináša krátky historický exkurz účelu a úprave vydržania na našom území.

Piata kapitola venovaná podstate a pojmu premlčania je venovaná predovšetkým procesnej stránke tohto inštitútu,

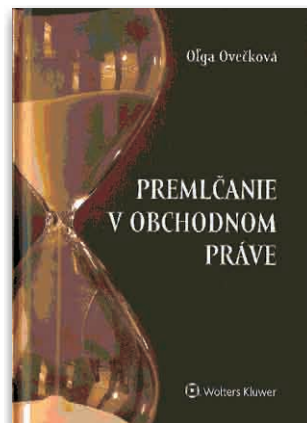
keďže vznesenie námietky premlčania je ten úkon, od ktorého sa odvíja každá ďalšia úvaha súvisiaca či už s plynutím času, oprávnenosťou osoby vznášajúcou námietku, dôvodnosťou námietky a podobne. Samozrejým a veľmi užitočným je detailný pohľad do úpravy podľa Občianskeho zákonníka, ktorý je často logickým vyústením stavby právnej argumentácie pri pochybách o aplikovateľnosti toho-ktorého kódexu na riešený vzťah.

Predmet premlčania a účinky premlčania obsiahnuté v šiestej kapitole sú zaujímavými úvahami nad niekoľkými spornými otázkami premlčania v Obchodnom zákonníku, a to práva vypovedať zmluvu uzavretú na dobu určitú, nepremlčateľnosťou práva k vkladom a účinkami premlčania pri práve uskutočniť právny úkon. Hoci samostatnou je kapitola o aplikovateľnosti právnej úpravy premlčania v Občianskom zákonníku na niektoré obchodné vzťahy, poukaz na úpravu v Občianskom zákonníku nájdeme v každej kapitole diela. Vzťahu námietky premlčania k dobrým mravom je venovaná ôsma kapitola a pri tejto téme možno konštatovať len toľko, že je stále predmetom opatrného prístupu zo strany judikatúry a žiadne jednoznačné a ustálené stanovisko k aplikácii výhrady rozporu dobrých mravov so vznesenou námietkou dosiaľ nebolo dosiahnuté.

Veľmi praktické a pre čitateľa zrozumiteľné závery sú predložené v deviatej až dvanástej kapitole, ktoré sú venované premlčacej dobe, jej dĺžke, začiatku, spočívaniu, pretrhnutiu a limitácii. Tieto kapitoly sú podľa môjho názoru ťažiskové pre čitateľa hľadajúceho konkrétne odpovede najmä v súvislosti s počítaním premlčacej doby pri rôznych právach, aplikácii právnej úpravy správne v súvislosti s uplatnením práva na súde a dôležitým je najmä kontext limitácie premlčacej doby súvisiacej s meritórnym rozhodnutím veci.

Predložené dielo oceňujem predovšetkým s ohľadom na jeho komplexnosť, čistý, precízny a zrozumiteľný právny jazyk a logickú, vždy dobre, pritom stručne a výstižne formulovanú argumentáciu. Toto dielko by podľa mojej skronej úvahy nemalo chýbať v knižnici šikovného advokáta pôsobiaceho najmä v oblasti súkromného práva.

JUDr. Andrea Moravčíková, PhD.
sudkyňa NS SR

Advokáti Davisti: Ján Poničan (1. časť)

Dňa 13. novembra 2015 sa v Zastupiteľskej sále Radnice mesta Plzeň konala Konferencia o histórii advokácie. Aj tento rok konferenciu obohatili svojimi prednáškami zástupcovia z radov slovenských advokátov. Uverejňujeme výňatok z prednášky **JUDr. Petra Kerecmana**.

DAV bol slovenský časopis pre literatúru, vedu, politiku a umenie, ktorý založili v roku 1924 v Prahe ľavicovo orientovaní študenti práva Vladimír Clementis, Daniel Okáli, Ján Poničan a študenti filozofie Eduard Urx a Andrej Sirácky. K Davistom patrilo neskôr i Gustáv Husák, blízky im bol aj Ivan Horváth. Názov DAV tvorili prvé písmena krstných mien Clementisa, Siráckeho a Okáliho. Davom sa však označuje aj veľký zhluk ľudí, ktorý vznikne buď náhodou, alebo zámerou iniciáciou a môže, ale nemusí byť cieľovo orientovaný; vyznačuje sa špecifickou atmosférou, kolektívnym správaním sa, zvýšenou emocionalitou, ktorá sa rýchlo šíri a potláča individuálne postoje a zodpovednosť; niekedy je chápaný

Podobizeň Jána Poničana z r. 1912. Foto Alpár Henrik, Banská Bystrica. (SNK, Literárny archív Martin; SP 56/19)

ako zaktivizovaná masa.¹ Davisti boli silou masy fascinovaní.

Spomedzi Davistov sa stali advokátmi Clementis, Okáli, Poničan i Husák; advokátom bol i Ivan Horváth. Všetci, okrem mladšieho Husáka, boli rovesníci. Hoci nekriticky obdivovali komunistické myšlienky, niektorí ich ako intelektuálov považovali iba za „salónnych komunistov“. Ján Rob Poničan – básnik, prozaik, dramatik a prekladateľ – bol spomedzi nich najrozporuplnejšou osobnosťou. Banskobystrické dievčatá v 30. rokoch minulého storočia o ňom hovorili ako o „božskom Robovi“;² advokátska komora ho v disciplinárnom rozhodnutí označila za „apoštola komunizmu“³ a Ivan Horváth mu v *Živote s Laurou* predpovedal: „Tento svet ťa oklame, lebo nežiješ v ňom, ale len vo svojich predstavách o ňom.“

Poničan pôsobil v advokácii viac ako dvadsať rokov, po vojne bol i tajomníkom bratislavskej advokátskej komory. Aj do svojich diel nechal preniknúť právnické témy, vystupujú v nich advokáti i sudcovia, opisuje súdne pojednávania i priebeh exekúcií.

Detstvo a štúdium

Ján Poničan sa narodil 15. 6. 1902 v Očovej. Jeho otcom bol roľník Ondrej Poničan (1874 – 1908) a matkou Mária, rod. Holíková (1880 – 1913). Otec bol človek spoločenský, vyhľadávajúci zábavu v tradičnom dedinskom duchu, matka bola z bohatej rodiny, ich manželstvo bolo dohodnuté rodičmi z majetkových dôvodov.⁴ V roku 1908, keď mal šesť rokov, mu otec zomrel. Ostali po ňom dve deti. Matka sa znova vydala a z druhého manželstva sa jej narodili dvaja synovia. Ján Poničan tak mal sestru a dvoch nevlastných bratov. Do školy chodil najprv v Očovej, v roku 1912 nastúpil na maďarské gymnázium v Banskej Bystrici. O rok neskôr mu zomrela i matka, mal vtedy jedenásť rokov.

Ako sirotu ho adoptoval v roku 1917 strýko **Pavol Poničan** (1875 – 1929) a Malvína, rod. Lešková (1880 – 1959). Pavol Poničan, pôvodom tiež z Očovej, bol právnik, pracoval na notárskom úrade. V roku 1904 ho predstavení v úrade prinútili pomaďarčiť si priezvisko, keď si ako mladý župný úradník dovolil zaspievať na verejnosti slovenské piesne.⁵ Po adopcii sa jeho adoptívny syn volal Pór János.⁶

V roku 1918 odišiel z banskobystrického gymnázia pre rozpory s maďarskými študentmi, pokračoval v štúdiu na ma-

dárskom gymnáziu v Lučenci, kde v roku 1920 maturoval.⁷ Zvažoval, kde bude v štúdiu pokračovať. Rozhodol sa pod vplyvom adoptívneho otca, ktorý ho od štúdia práva odhovárал, pretože nechcel, aby bol raz administratívnym úradníkom ako on a naopak veril, že technický rozvoj bude v popredí záujmu spoločnosti: vybral si strojné a elektrotechnické inžinierstvo. Keďže tento odbor na Slovensku v tom čase nebolo možné študovať, zapísal sa na ČVUT v Prahe.

Na štúdiách v Prahe

Na ČVUT do Prahy nastúpil na jeseň 1920. Býval v Masarykovej kolejí na Hradčanskom námestí. Na jeseň 1921 prišli do Prahy na Právnickú fakultu Karlovej univerzity Daniel Okáli a Vladimír Clementis, o rok neskôr aj Ivan Horváth. Aj ich rozhodnutie študovať v Prahe bolo dané tým, že v Bratislave sa štúdium práva na novozaloženej univerzite iba pomaly rozbiehalo (Právnická fakulta Univerzity Komenského sa otvorila v akademickom roku 1921/22).

Slovenskí študenti v Prahe sa združovali v nepolitickom spolku **Detvan**. Vstúpili doň Clementis, Okáli, Horváth i Poničan.⁸ Poničan aj pod ich vplyvom postupne dospieval k názoru, že sa nehodí na inžiniera, lákala ho politika, literatúra. Navyše, zo štvrtého semestra na technike mu ostali nezložené najťažšie skúšky a tak sa rozhodol prestúpiť na právo.

Študentom práva

Na Právnickú fakultu Karlovej Univerzity sa zapísal na jeseň 1922, zarátali mu jeden semester štúdia z techniky. V tom čase mladí literáti publikovali poéziu a prózu najmä v časopisoch **Mladé Slovensko** a **Svojeť**. Prvé básne tu uverejnil Poničan i Okáli.⁹ V roku 1922 uverejnil Poničan v časopise Var text *Slováci a internacionalizmus*, podpísaný už pseudonymom Rob (rozkazovací spôsob od slovesa robiť). Tento článok podnietil názorovú diferenciaciu medzi vysokoškólákmi v Prahe. V článku okrem iného písal: „Slovenskí vysokoškóláci sú dorastom nedávno oslobodeného národa. Na myslí im ešte vždy tanie pamiatka poroby, otroctva. (...) Budúcnosť? Veriť sa v ňu musí!“¹⁰ S Clementisom, Okálím a Siráckym cez prázdniny roku 1922 založili **Voľné združenie študentov socialistov zo Slovenska**. Keď sa Poničan stal redaktorom časopisu **Mladé Slovensko**,¹¹ časopis sa stal tribúnou Voľného združenia študentov socialistov zo Slovenska.¹² Jeho členovia sa zakrátko rozíšli so spolkom Detvan. V marci 1923 na pôde Detvana zorganizovali literárny večierok. Poničan spomína, že na večierku „prednášal o proletárskej kultúre, Vlado recitoval svoju báseň *Ohyzdná tvár a prázdne vrečko, neviem kto z nás (asi tiež Vlado) Wolkerovu Baladu o očiach topičových. A vznikla búrka. Juraj Palkovič, osobný tajomník dr. Hodžu, nám vynadal do nemravníkov, zbabelcov, do zapredancov Komunistickej Internacionály. Opustili sme Detvan.*“¹³

V roku 1923 vydal Poničan vlastným nákladom svoju prvú básnickú zbierku **Som, myslím, cítim a vidím, milujem všetko, len temno nenávidím**. Obálku a výzdobu realizoval v tom čase 21-ročný **Ludovít Fulla** (1902 – 1980) slovenský

Ján Rob Poničan: *Som*. 1923, vlast. nákladom. Obálka Ludovít Fulla.

maliar, pôvodom z Ružomberka, ktorý od roku 1922 tiež študoval v Prahe na Umelecko-

priemyselnej škole. Zbierka je oslavou revolúcie. V básni *Chlapci: ja ľúbim...* sa Poničan vyznáva, že „ľúbi šialene, ľúbi ako boh“ a „tá žena, ktorú miluje, je bohyňou: revolúcia“.¹⁴ O tejto básni napíše Okáli, že „Poničan vedel vyhmatať ústredný spoločenský problém epochy: otázku revolúcie“.¹⁵ V inej básni s názvom *Dav, milujem ťa!* sú zasa verše opisujúce silu Davu.

Poznámky

- 1 Univerzum, všeobecná encyklopédia, Odeon, Praha, II. zv., 2000, str. 318.
- 2 SNK LA Andrej Mráz: Zblížka o ľudoch, ktorých som poznal.
- 3 Disciplinárny rozsudok Advokátskej komory v Turčianskom Sv. Martine sp. zn. 80/1930/8/IV. z 28. 2. 1931 – Národný archív, Praha, fond Nejvyššího soudu, Brno, 1918 – 1945, spis sp. zn. Ds III 18/31/3.
- 4 CHORVÁTH, M.: Poézia Jána Poničana. In.: Slovenský spisovateľ, Bratislava, 1970, s. 266 a nasl.
- 5 Viď pozn. 4.
- 6 ŠOA BB, trestný spis KS BB, sp. zn. Tk V 827/28 – rodný list Poničana.
- 7 Viď pozn. 4.
- 8 Encyklopédia slovenských spisovateľov, zv. II., s. 299 – 301 – spolok Detvan.
- 9 Tamže, s. 358 – 359 – Mladé Slovensko, 299 – 301 – spolok Detvan, s. 469 – Svojeť, s. 497 – Voľné združenie študentov socialistov zo Slovenska.
- 10 PONIČAN, J.: V ohni a búrkach. Články, kritiky, glosy. Vybrané spisy Jána Poničana. Zväzok 4. Slovenský spisovateľ, Bratislava, 1961, s. 23 – 24
- 11 Viď pozn. 4.
- 12 Viď pozn. 9.
- 13 PONIČAN, J.: Búrlivá mladosť. Spomienky I. 1920 – 1938. Slovenský spisovateľ, Bratislava, 1975, s. 38; PONIČAN, J.: V ohni a búrkach. Články, kritiky, glosy. Vybrané spisy Jána Poničana. Zväzok 4. Slovenský spisovateľ, Bratislava, 1961, s. 316.
- 14 Verše znejú: *Chlapci: ja ľúbim! / Ľúbim šialene, ľúbim ako boh... / Myslím, že som sebe pánom, / že život je môj, / môžem ho, keď chcem, odhodit / za jeden úsmev bohyne... / Lebo tá žena, ktorú milujem, / je bohyňou: revolúcia.*
- 15 OKÁLI, D.: Literárna teória a kritika davistov. Pravda, Bratislava, 1976, s. 121.

JUDr. Peter Kerecman, PhD.
(pokračovanie v budúcom čísle)

bulletin slovenskej advokácie

Recenzovaný právnický časopis SAK

Vydáva Slovenská advokátska komora
Kolárska 4, 813 42 Bratislava
IČO: 30 795 141

Vychádza desať ráz do roka
(8 riadnych čísel a dve dvojčísla)
Náklad 5 700 ks

Redakčná rada:

JUDr. Jozef Brázdil (predseda)

JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda)

doc. JUDr. Milan Ďuriča, PhD.

JUDr. Zuzana Ďurišová

doc. JUDr. Svetlana Ficová, CSc.

JUDr. Roman Hošovský

JUDr. Marek Kordík, PhD., LL.M.

prof. JUDr. Ján Mazák, PhD.

JUDr. Soňa Mesiarkinová

JUDr. Ondrej Mularčík

prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.

JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.

JUDr. Alexander Škrinár, CSc.

doc. JUDr. Marek Števec, PhD.

JUDr. Andrea Tomlainová, PhD., LL.M.

prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Výkonná redaktorka:

PhDr. Nadá Ondrišová, tel.: 02/204 227 28
ondrisova@sak.sk

Administrácia:

Darina Stračinová, tel.: 02/204 227 26
darina.stracinova@sak.sk

Vizuálna koncepcia:

Ing. Ladislav Blecha

Predtlačová príprava:

Helondia, s. r. o., Bratislava

Tlač:

Print Hall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:

Kancelária SAK

Kolárska 4, 813 42 Bratislava

fax: 02/204 227 42

reg. č. MK SR: 4161/10

ISSN 1335-1079

Uzávierka odbornej časti: 30. 10. 2015

Uzávierka redakčnej časti: 12. 11. 2015

Toto číslo vyšlo 9. 12. 2015

Pokyny pre autorov odborných článkov

1. Do redakcie treba poslať rukopis (v elektronickej podobe), ktorý nebol publikovaný v inom periodiku.
2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), vedecké a akademické hodnosti, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).
3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pred vlastný text treba pripojiť krátky úvod (perex, abstrakt) objasňujúci tému príspevku. Dlhý text je vhodné členiť medzitulkami.
4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb nasleduje po akademických tituloch meno a priezvisko, v prípade potreby i vedecká hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.
5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorčky a bez bodky. Pri citovaní bibliografických údajov treba dodržať nasledovnú schému:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: **Názov diela. Prípadný podtitul.** Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.
6. Autor pripojí krátku **anotáciu** v rozsahu do 600 znakov vrátane medzier, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí preklad anotácie do angličtiny a nemčiny.
7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu** o svojom aktuálnom odbornom pôsobení a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Pripojí tiež **fotografiu**, ktorá bude spolu s informáciou uverejnená na prvej strane príspevku v graficky odčlenenej plôške. Rozmer fotografie má byť aspoň 300 × 360 pixelov (to zodpovedá rozmeru 25 × 30 mm pri tlačovej kvalite).
8. Maximálny odporúčaný rozsah odborného článku je 34 000 znakov vrátane medzier, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier. K článkom o publikáciách (recenzie, anotácie) je potrebné dodať sken obálky knihy, pričom od vydania titulu by mal uplynúť maximálne 1 rok.
9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultuje s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísiel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku.
10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzitulky, vykonať v rukopise potrebné štylistické, jazykové a technické úpravy.
11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.
12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

